JUSTITIA

DANMARKS UAFHÆNGIGE
JURIDISKE TÆNKETANK

Analyse:

HVAD ER DER GALT MED RETSSIKKERHEDEN I BØDESAGER?

Af Birgitte Arent Eiriksson og Ida Nordland

Hvad er der galt med retssikkerheden i bødesager?

© Justitia og forfatterne, 2021

ISBN: 978-87-972489-8-0

Justitia - Danmarks uafhængige juridiske tænketank
Fruebjergvej 3. 2100 København Ø
www.justitia-int.org
info@justitia-int.org

Justitia er Danmarks eneste juridiske tænketank, der alene har fokus på retssikkerhed og frihedsrettigheder. Justitias formål er gennem analyser af høj faglig kvalitet og fremsættelse af konkrete juridiske løsningsforslag at påvirke den offentlige og politiske dagsorden med henblik på at fremme en politisk kultur, hvor disse værdier nyder den nødvendige respekt.

Justitias publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

Projektet er støttet af:

BORGERRETSFONDEN

Yderligere støttes projektet af:

AUGUSTINUS FONDEN
STIFTET 25. MARTS 1942

AAGE OG JOHANNE LOUIS-HANSENS FOND

Indhold

1 Resume 3
1.1 En bekymrende udvikling 3
1.2 Retssikkerhedsmæssige udfordringer i bødesagsprocessen 4
1.3 Anbefalinger 6
2 Indledning 8
3 Beskrivelse af bødesagsprocessen 10
3.1 Den gamle bødesagsproces før 2011 11
3.1.1 Baggrund 11
3.1.2 Processen 12
3.2 Den forenklede bødesagsproces fra 2011 14
3.3 Bødetilkendegivelser på stedet 17
3.4 Bøders konsekvenser 17
4 Udfordringer ved bødesagsprocessen 20
4.1 Kvaliteten af bødeforelæg 22
4.1.1 Uberettigede og/eller fejlbehæftede bøder 22
4.1.2 Stigning i antal ændrede bøder 25
4.2 Forkerte vedtagelser 27
4.2.1 Manglende forståelse af bødeforelæg 27
4.2.2 Usikkerhed i forhold til, hvad domstolsbehandling indebærer 29
4.3 Domstolsbehandling af bødesager 30
4.3.1 Ultrakort behandling af bødesager uden borgerens tilstedeværelse 30
4.3.2 Færre borgere deltager i domstolsbehandlingen 33
4.3.3 Ord mod ord-situationer 35
4.3.4 Kun få tiltalte borgere er repræsenteret af en advokat i bødesager 38
4.4 Begrænsede muligheder for anke og genoptagelse 43
4.5 Konklusion 46
5 Socialt udsatte borgere i den forenklede bødesagsproces 50
5.1 Manglende kendskab til sigtelse 50
5.2 Manglende kendskab til bøden 52
5.3 Manglende forståelse af bøden, processen og konsekvenser 55
5.4 Forkert anvendelse af advarselsordning rammer særligt udsatte borgere 58
5.5 Konklusion 59
6 Metode 61

6.1 Dataindsamling 61
6.1.1 Juridiske kilder 61
6.1.2 Tal om bødesager fra Rigspolitiet 61
6.1.3 Interviews med professionelle aktører 61
6.1.4 Cases fra borgere og pressen 62
6.1.5 Interviews med udsatte borgere m.fl. 62

Bilag 1 - Antal bødesager 64

Bilag 2 - Eksempel på bødeforelæg 1 65

Bilag 3 - Gadejuristens kort 66

Bilag 4 - Eksempel på bødeforelæg 2 67

1 Resume

1.1 En bekymrende udvikling

Bøder er den mest anvendte strafform i Danmark, og tal viser, at myndighederne i den seneste årrække har udstedt et stadigt større antal bøder. Mens der i 2009 blev udstedt 446.732 bødeforelæg, blev der i 2019 udstedt 733.981, svarende til en stigning på 64 procent. I samme periode er andelen af bødesager, der afsluttes ved udeblivelsesdom, steget med 257 procent.

Figur 1: Udviklingen i udstedte bødeforelæg 2009-2019[1]

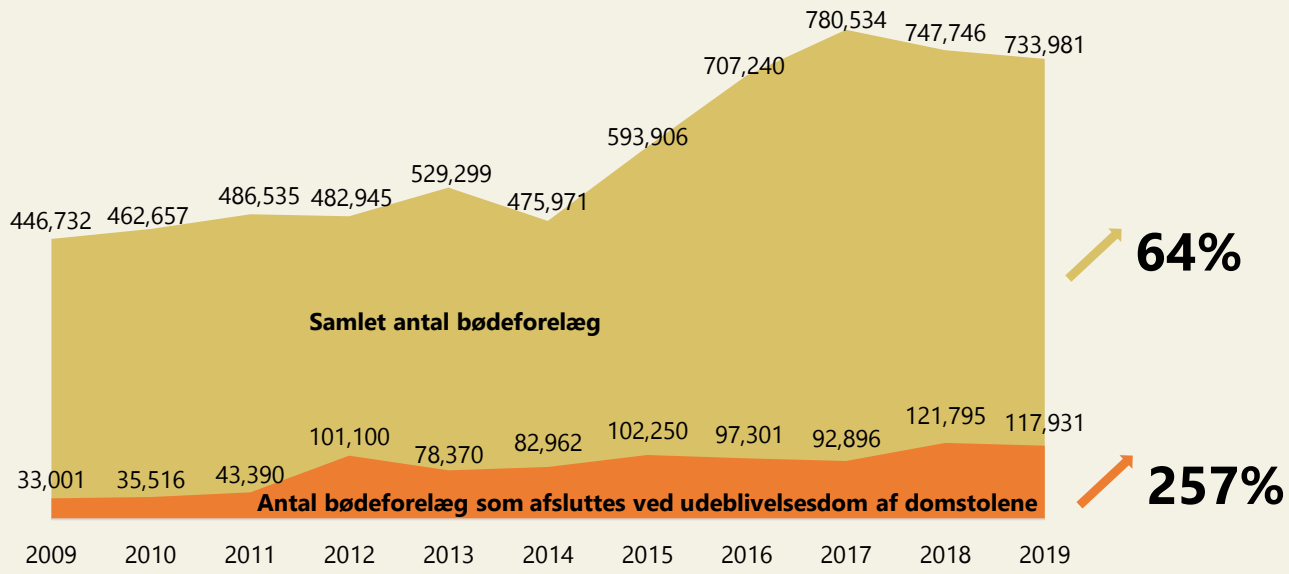

Set i et retssikkerhedsmæssigt perspektiv er det stigende antal bøder bekymrende, da langt de fleste sager behandles i en særlig og stærkt forenklet bødesagsproces med højere risiko for fejl og mangler. Det er samtidig bekymrende, at antallet af udeblivelsesdomme er steget så voldsomt. Det gælder ikke mindst, når andelen af de borgere, der ikke har vedtaget[2] bødeforelægget, og som aktivt deltager i den efterfølgende domstolsproces er faldet fra 10,43 procent til 1,32 procent. Se figuren nedenfor, som også beskrevet i afsnit 4.3.2.

[1] Se de af Rigspolitiet udleverede tal i bilag 1.

[2] At en borger "vedtager" en bøde vil sige, at borgeren betaler bøden eller vedkender sig bøden overfor politiet.

Procentvis andel bødeforelæg der bliver behandlet af domstolene med borgerens tilstedeværelse ud af det antal bødeforelæg der ikke bliver vedtaget i perioden 2009-2019[3] (Figur 8 i afsnit 4.3.2)

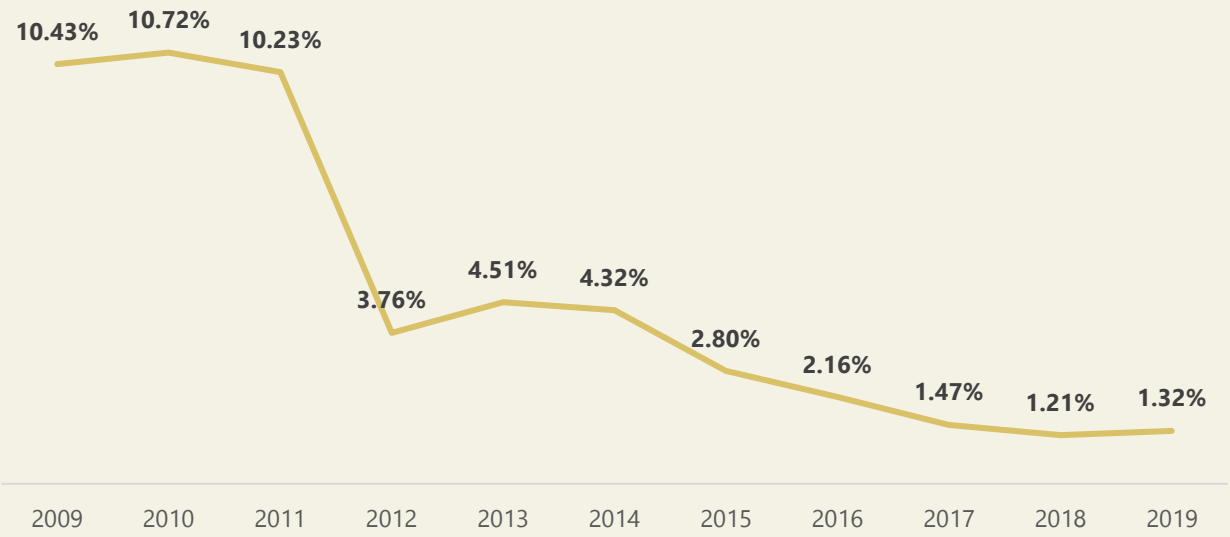

Som det fremgår, er der sket et væsentligt fald fra 2011 og frem. Dette hænger sandsynligvis sammen med indførelsen af den forenklede bødesagsproces i 2011. Ved en manglende reaktion på et bødeforelæg inden den angivne frist, får borgeren i den forenklede bødesagsproces ingen orientering om, hvornår sagen behandles af retten, og han/hun har ikke mulighed for at møde op til et retsmøde.

1.2 Retssikkerhedsmæssige udfordringer i bødesagsprocessen

Bødesager har en meget stor volumen, og tallene fra 2019 svarer til, at ca. 15 procent af den danske befolkning over 15 år fik en bøde det pågældende år. En meget stor andel af befolkningen vil således på et tidspunkt i deres liv opleve at få en bøde, eksempelvis en færdselsbøde. For en stor del af borgerne kan det være deres første og eneste kontakt med strafferetssystemet, og derfor kan oplevelsen af en retfærdig proces få afgørende betydning for deres tillid til det danske retssystem.

Bødesager behandles markant anderledes end andre straffesager for at spare på domstolenes og anklagemyndighedens ressourcer, da bødesager generelt anses for at være små og simple sager, hvor straffen er af mindre alvorlig karakter. Ikke desto mindre er der tale om straffesager, som kan få konsekvenser for de dømte i form af bl.a. anmærkninger på straffeattesten, gentagelsesvirkning, inddrivelse af gæld til det offentlige og karensperiode i forhold til ansøgninger om statsborgerskab.

Analysen viser, at bødesagsprocessen – og i særlig grad den forenklede bødesagsproces fra 2011 – er forbundet med en række retssikkerhedsmæssige udfordringer, som skyldes den valgte

[3] Se de af Rigspolitiet udleverede tal i bilag 1.

bødesagsproces, hvor der kan sættes alvorlige spørgsmålstegn ved, om nogle af de mest grundlæggende straffeprocessuelle principper er iagttaget.

Det kan særligt fremhæves, at det for mange borgere kan være vanskeligt at reagere rettidigt på et bødeforelæg – enten fordi de ikke opdager bødeforelægget i deres e-Boks, eller fordi de har svært ved at forstå bødeforelægget og navigere i den juridiske proces uden en beskikket forsvarer eller anden form for juridisk bistand som f.eks. retshjælp. Samtidig bliver sagen behandlet som om borgeren har tilstået forholdet, hvis han/hun forholder sig passivt til et fremsendt bødeforelæg. Det samme gælder i de forholdsvis få sager, hvor borgeren har protesteret mod bødeforelægget, men ikke møder op til retsmødet.

Det betyder, at borgeren kan blive dømt for en strafbar lovovertrædelse, som vedkommende reelt ikke har kendskab til, og som vedkommende kan være uenig i.

Samtidig behandles bødesagerne som udgangspunkt efter en forenklet proces i retten uden et egentligt retsmøde, og hvor der generelt set kun anvendes meget kort tid på at behandle sagerne. Det øger risikoen for, at eventuelle fejl og mangler ikke opdages.

Det bemærkes i den forbindelse, at den procentvise andel af senere ændrede bøder er steget fra 7 procent i 2009 til 23 procent i 2019. Det har dog ikke været muligt at få nærmere oplysninger fra Rigspolitiet om, hvad stigningen skyldes, ligesom det ikke har været muligt at få oplyst, hvor i processen bøderne er blevet ændret. Selvom de manglende oplysninger gør det vanskeligt at konkludere noget præcist, er udviklingen i sig selv og den manglende fokus herpå naturligvis bekymrende.

Analysen indeholder også konkrete cases, hvor meget tyder på, at borgere er blevet dømt for lovovertrædelser, som de enten ikke har begået, eller hvor det er uklart, om lovbestemmelsen kan finde anvendelse i det konkrete tilfælde. Fejl kan også opstå på grund af eksempelvis politiets manglende kendskab til retningslinjer om anvendelse af advarselsordninger mv.

Andre cases viser, hvordan fejl i politiets it-systemer, fejl ved skiltning i færdselssager og lignende kan betyde, at borgere i tillid til systemet vedtager uberettigede bødeforelæg, hvilket først opdages på et senere tidspunkt, eller måske aldrig opdages.

Generelt set må ansvaret for borgerens rettigheder og retssikkerhed i bødesagsprocessen i høj grad anses for at være lagt over på borgerne selv, hvilket rammer udsatte borgere særlig hårdt, uden at der er taget højde for dette i processen.

Dertil kommer, at aktørerne i straffesagskæden tilsyneladende ikke følger udviklingen i bødesager og deres behandling, hvilket er bekymrende, da processen retssikkerhedsmæssigt adskiller sig meget fra behandlingen af andre straffesager.

1.3 Anbefalinger

Analysen anbefaler at:

- Justitsministeren skal pålægge Rigspolitiet og andre relevante aktører i straffesagskæden at indsamle og offentliggøre statistiske oplysninger, der kan belyse retssikkerheden i bødesager.
- Myndighederne i straffesagskæden skal forpligtes til at følge udviklingen i antal bødesager, der ikke vedtages, og hvor sagen behandles ved domstolene uden borgerens tilstedeværelse.
- Rigsadvokaten skal udarbejde og offentliggøre overordnede retningslinjer for kvalitetssikring af bødesager.
- Domstolsstyrelsen skal indsamle flere statistiske oplysninger om genoptagelser i bødesager og årsagerne hertil.
- Bødeforelæg skal ændres på følgende måder:
    - Sproget skal gøres mere forståeligt.
    - Der skal vejledes bedre om mulige konsekvenser ved at få en bøde.
    - Det skal fremgå tydeligt, at det ikke er forbundet med yderligere sagsomkostninger at få en sag indbragt for retten, hvis borgeren møder uden advokat.
    - Det skal fremgå af en vejledning, hvordan et retsmøde foregår.
    - Det skal fremgå af en vejledning, hvor borgeren kan rette henvendelse, hvis der er forståelsesmæssige problemer.
    - Det skal fremgå af en vejledning, hvordan man rent praktisk anmoder om et retsmøde, når man er uenig i bøden.
    - Der skal vejledes om adgangen til at begære en forsvarer beskikket.
- Der skal følges bedre op på sager, hvor borgere ikke reagerer på et bødeforelæg inden fristen. Det kan enten ske ved en rykker med en ny frist, som sendes med fysisk post, eller ved at den digitale fremsendelse sker på en måde, hvor afsenderen kan se, om modtageren har åbnet dokumentet.
- Det skal sikres, at der afsættes den nødvendige tid til at sagsbehandle bødesagerne ved domstolene.
- Domstolene skal i højere grad tage ansvaret for at sikre, at borgeren har kendskab til sine rettigheder, herunder sin ret til at føre bevis.
- Domstolsstyrelsen skal i deres uddannelsestilbud til stadighed formå at understrege vigtigheden af god dommeradfærd i bødesager.
- Der skal vejledes bedre om, at der ikke er formkrav til anmodninger om genoptagelse af en bødesag.

- Retshjælpskontorerne skal fremover kunne modtage aktivitetstilskud til videregående retshjælp i bødesager, og retshjælpsadvokater skal have mulighed for at yde retshjælp i bødesager.
- Når der er tale om udsatte borgere, skal politiet skal være særligt opmærksomme på at vejlede grundigt om sigtelsen.
- Når udsatte borgere ikke reagerer på et bødeforelæg inden for fristen skal politiet/anklagemyndigheden følge op med et telefonopkald eller en henvendelse til borgerens opholdssted.
- I politiets skemaer eller bødeapp skal det sikres, at politiet skal forholde sig til, om en person, der er i besiddelse af stoffer til eget forbrug, skal have en advarsel i stedet for en bøde.

2 Indledning

Retten til en retfærdig rettergang er en fundamental rettighed i alle retsstater og beskyttet i flere internationale konventioner. I Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) artikel 6 hedder det for eksempel, at alle, der er anklaget for en forbrydelse, er berettiget til at få afgjort sagen inden en rimelig tid for en ved lov oprettet uafhængig og upartisk domstol.[4]

Der er dog intet til hinder for, at borgere frivilligt kan give afkald på retten til at få prøvet en sag ved domstolene.[5] Hvert år afgøres et stort antal mindre alvorlige lovovertrædelser administrativt uden domstolenes involvering ved såkaldte bødeforelæg.

Et bødeforelæg er en skriftlig meddelelse fra en offentlig myndighed til en sigtet person om, at sagen kan afgøres uden at skulle behandles ved retten, hvis modtageren erklærer sig skyldig i lovovertrædelsen og vil betale bøden inden for en bestemt frist.[6] Langt de fleste bødeforelæg udstedes af politi og anklagemyndighed, og de vedrører typisk færdselslovsovertrædelser, straffelovsovertrædelser (f.eks. butikstyveri eller hærværk) og overtrædelser af strafferetlige særlove (f.eks. lov om euforiserende stoffer, våbenloven og knivloven).[7] Bødeforelæg kan kun anvendes ved lovovertrædelser, der ikke skønnes at medføre højere straf end bøde.[8] For mange sagers vedkommende fastlægges bøden ud fra Rigsadvokatens strafpåstande, der er fastsat på baggrund af lovforarbejder og retspraksis.[9]

Formålet med at indføre reglerne om bødeforelæg, som har eksisteret siden 1916, var oprindeligt at gøre det muligt for borgere at undgå at skulle møde i retten, når de erkendte sig skyldige i en lovovertrædelse, og at retterne kunne undgå at behandle mindre sager med en klar forseelse.[10]

Bødesagsprocessen er flere gange blevet ændret og forenklet siden 1916. I dag kan retten behandle sagen uden at afholde et retsmøde, hvis den tiltalte borger ikke reagerer på bødeforelægget. Dertil kommer, at bødeforelæg ikke længere skal forkyndes for borgeren. De sendes som udgangspunkt via e-Boks, hvilket øger risikoen for, at borgeren ikke får kendskab til bødeforelægget inden udløbet af reaktionsfristen.

Hertil kommer, at domstolsbehandlingen af bødesager adskiller sig fra behandlingen af andre straffesager ved, at sagen behandles som om, borgeren har tilstået forholdet, hvis han/hun udebliver

[4] Jf. Konvention af 4. november 1950 til Beskyttelse af Menneskerettigheder og Grundlæggende Frihedsrettigheder (Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (forkortet EMRK), artikel 6 (1), som er inkorporeret i dansk ret ved lov nr. 750 af 19. oktober 1998 om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

[5] Hermi mod Italien, dom af 18. oktober 2006 (app. no. 18114/02), præ. 73.

[6] Retsplejeloven § 832, stk. 1, 1. pkt.

[7] Ifølge tal fra Rigspolitiet, som Justitia har fået indsigt i.

[8] Retsplejeloven § 832. Bødeprocessen kan også anvendes i sager om frakendelse af førerretten eller om kørselsforbud, jf. § 119 a i lovbekendtgørelse nr. 1324 af 21. november 2018 færdselsloven.

[9] Rigsadvokatmeddelelsen som er tilgængelig på anklagemyndighedens hjemmeside, Vidensbasen.

[10] Forarbejder til retsplejelovens § 931 af retsplejeloven af 1916, jf. retsplejereformen, En Oversigt, udarbejdet af Sekretæren ved den ifølge allerhøjeste Reskript af 11. maj 1892 nedsatte Proceskommission, pkt. 39, s. 3317-3318.

fra et retsmøde eller ikke har anmodet om et retsmøde. Det betyder, at han/hun dømmes, medmindre der er konkrete omstændigheder, der taler imod.[11]

Samtidig er anvendelsen af bøder steget markant. Bødesagsprocessens indretning og retssikkerhedsmæssige værn har derfor væsentlig betydning for en stor del af befolkningen, og spørgsmålet er, om man med udformningen af den nuværende bødesagsproces har fundet den rette balance mellem på den ene side ressourcehensyn og effektivitet og på den anden side hensynet til borgernes retssikkerhed.

I denne analyse ses der nærmere på de generelle retssikkerhedsmæssige udfordringer, som er forbundet med bødesagsprocessen, ligesom der ses nærmere på de særlige problemer der opstår, når udsatte og andre ressourcesvage borgere deltager i processen.

I afsnit 3 beskrives bødesagsprocessen, herunder den gamle og forenklede bødesagsproces, bødetilkendegivelser samt bøders konsekvenser, hvilket kan være relevant at læse inden de efterfølgende analytiske afsnit. I afsnit 4 behandles de retssikkerhedsmæssige udfordringer, der rammer borgere generelt, og i afsnit 5 undersøges de særlige udfordringer, socialt udsatte borgere har i forhold til den nuværende bødesagsproces. I analysen fremsættes der løbende anbefalinger til forbedringer af processen samt til nærmere undersøgelser. Metoden beskrives i afsnit 6.

Ud over politi og anklagemyndighed kan visse særmyndigheder, f.eks. Fødevarestyrelsen og told- og skattemyndighederne, udstede bødeforelæg. Særmyndigheders adgang til at udstede bødeforelæg forudsætter generelt, at der er tale om en ukompliceret lovovertrædelse uden bevismæssige spørgsmål, og at bødeniveauet ligger fast.[12] Bøder udstedt af særmyndigheder behandles dog ikke nærmere i denne analyse.

[11] Se retsplejeloven § 897 sammenlignet med retsplejeloven § 855.
[12] Lovforslag nr. L 133 fremsat den 9. februar 2011, s. 3.

3 Beskrivelse af bødesagsprocessen

Det følger af straffelovens § 31, at de almindelige straffe er fængsel og bøde. Bødestraf er dog den langt mest almindelige sanktionsform i Danmark.[13]

Siden ordningen om bødeforelæg blev indført i 1916 er brugen af bødeforelæg steget markant. Alene det seneste årti er antallet af udstedte bødeforelæg steget med 64 procent (fra 446.732 bødeforelæg i 2009 til 733.981 i 2019). Antallet af udstedte bøder i 2019 svarer til, at ca. 15 procent af den danske befolkning over 15 år fik en bøde det pågældende år.[14] I perioden er der samlet udstedt ca. 6,5 mio. bødeforelæg.

Figur 2: Antal udstedte bødeforelæg 2009-2019[15]

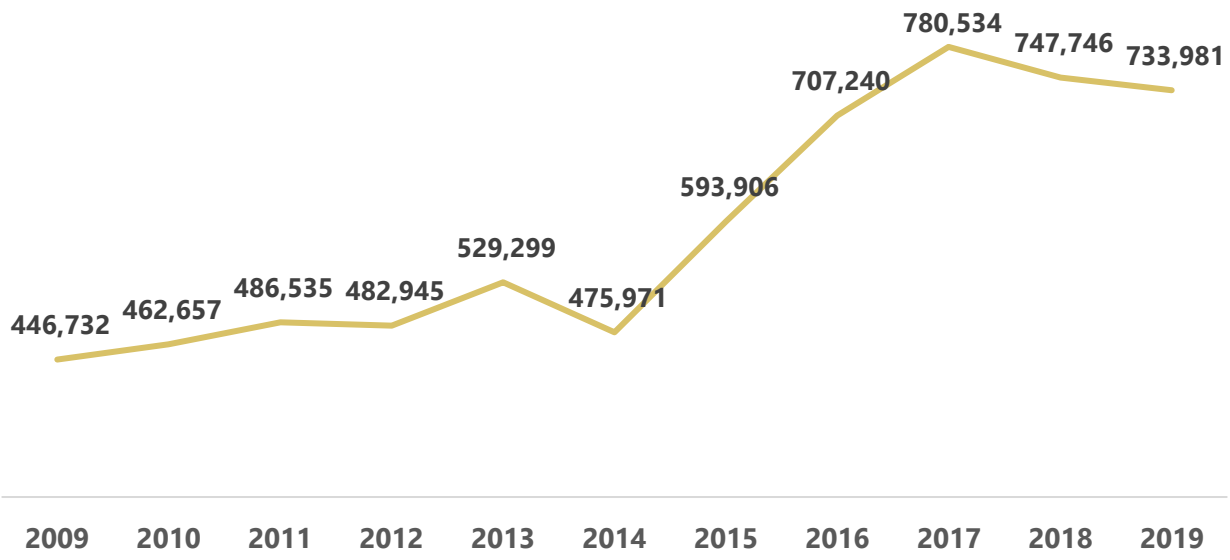

Som det ses af figur 3 nedenfor, tegner færdselsforseelser sig for 89 procent af de samlede antal bødeforelæg i 2019. På andenpladsen kommer bøder for overtrædelser af visse dele af den strafferetlige særlovgivning (lovgivning om euforiserende stoffer, udlændingeloven, våbenloven og knivloven mv.).

[13] Jørn Vestergaard, Strafferetlige sanktioner, 2. udgave 2017, s. 157.

[14] Udregnet på baggrund oplysninger om folketal fra Danmarks statistik, hvor der i første kvartal 2019 var 4.848.611 borgere på 15 år eller over.

[15] Det bemærkes, at der både er tale om bøder udstedt til fysiske personer og virksomheder, men fysiske personer står typisk for de fleste bøder. Justitia har ikke kunne få oplyst af Rigspolitiet, i hvilket omfang der er tale om bøder udstedt som led i den gamle bødesagsproces eller den forenklede bødesagsproces, jf. afsnit 3.1 og 3.2. Det bemærkes herudover, at den markante stigning i antallet af bødeforelæg fra 2014 til 2015 ifølge Rigspolitiet skyldes en øget brug af fotovogne.

Figur 3: Mest almindelige bødetyper fordelt på lovområder 2019.[16]

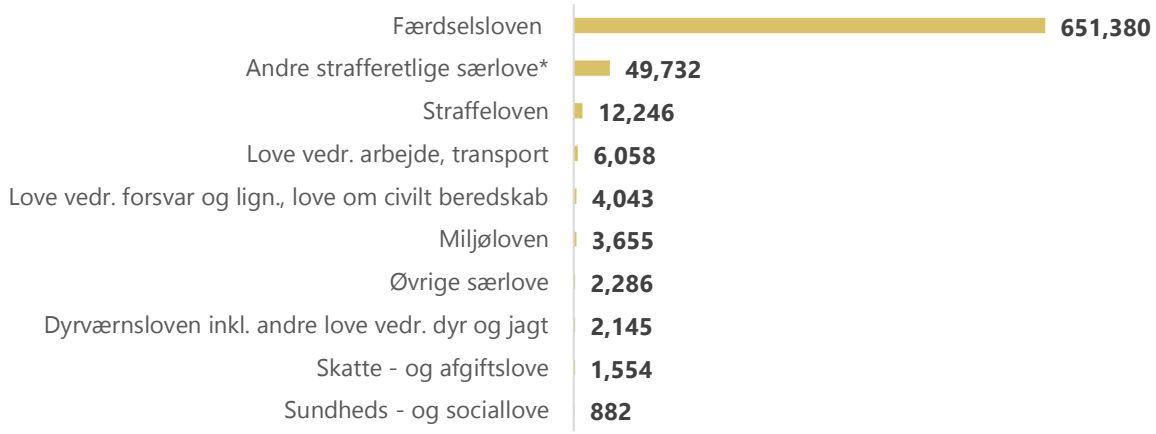

3.1 Den gamle bødesagsproces før 2011

3.1.1 Baggrund

Adgangen til at afgøre straffesager administrativt ved bødeforelæg blev oprindeligt indført ved retsplejeloven af 1916.[17] Hensigten var at spare borgere for tidsspildet og ubehagelighederne ved at møde i retten i anledning af rene ubetydeligheder og befri retten for en del af disse mangfoldige småsager, hvor forseelsen var klar, og hele rettens virksomhed indskrænkede sig til at diktere den sædvanlige bøde for den pågældende lovovertrædelse.[18]

Man var i lovforarbejderne opmærksom på, at det var vigtigt at forhindre en udvikling, hvor folk for at undgå en retssag vedtog bøden, selvom de ikke var skyldige, eller de fandt bøden for høj. Derfor var reglen udformet, så ingen ved sin blotte passivitet kunne vedtage bøden. En vedtagelse krævede en udtrykkelig erklæring herom.[19]

Fremgangsmåden var dengang, at politiet forkyndte anklageskriftet for borgeren ved en stævningsmand. Anklageskriftet indeholdt en påtegning om, at hvis borgeren var rede til at vedgå sig lovovertrædelsen og betale bøden inden for en frist, kunne han/hun slippe for videre retsforfølgning. Borgeren kunne enten tilkendegive dette til den person, der forkyndte anklageskriftet, eller give meddelelse til politikontoret inden for en uge.[20]

[16] Andre strafferetlige særlove omfatter bl.a. lov om euforiserende stoffer, udlændingeloven, våbenloven, knivloven, fyrværkeriloven, folkeregisterloven mv.

[17] Bestemmelsen var placeret i § 931 i retsplejeloven af 1916 (Lov nr. 90 af 11. april 1916 om Rettens Pleje).

[18] Retspleje-Reformen. En Oversigt, udarbejdet af Sekretæren ved den ifølge allerhøjeste Reskript af 11. Maj 1892 nedsatte Proceskommission, pkt. 39, s.54.

[19] Jf. Det af den ved allerhøjeste Reskript af 11te Maj 1892 nedsatte Proceskommission udarbejdede Udkast til Lov om Strafferetsplejen, pkt. 39, s.54.

[20] Retsplejeloven § 931 (Lov nr. 90 af 11. april 1916 om Rettens Pleje),

Fra 1960 betød en regelændring, at det ikke længere var nødvendigt at forkynde anklageskriftet/bøden for borgeren ved en stævningsmand. Dette skyldes, at fremgangsmåden havde vist sig at være besværlig og bekostelig i forhold til, at der var tale om bagatelsager. Adskillige politikredse havde i en årrække med Justitsministeriets billigelse anvendt en forenklet fremgangsmåde, som man ønskede at gøre permanent med 1960-lovændringen. Efter den nye affattelse af bestemmelsen kunne bødeforelægget blot sendes til borgeren med et vedlagt girokort til betaling af bøden. [21]

3.1.2 Processen

Den gamle bødesagsproces, som har været anvendt siden 1960, anvendes fortsat i ukendt omfang af særmyndigheder, der ikke har mulighed for at anvende den nye forenklede proces, der kom til i 2011 og er nærmere beskrevet i afsnit 3.2.[22]

[21] Lovforslag nr. 2901 af 4. februar 1960 om Lov om ændringer i lov om rettens pleje, specielle bem. til § 931.

[22] Særmyndighederne har kun adgang til at anvende den forenklede bødesagsproces, hvor sagen kan behandles af domstolene uden afholdelse af retsmøde, hvis borgeren ikke reagerer, hvis det er aftalt mellem Rigsadvokaten og den enkelte myndighed, jf. hvad der er anført i lovforslag L 133 fremsat 9. februar 2011 (forenkling af bødesagsprocessen), almindelige bem., afsnit 5. Hvis der ikke foreligger en sådan aftale, anvendes den almindelige fremgangsmåde. Hvis borgeren forholder sig passivt til bødeforelægget, indkalder retten til et retsmøde efter reglerne i retsplejelovens kapitel 80.

Figur 4 – Den gamle bødesagsproces

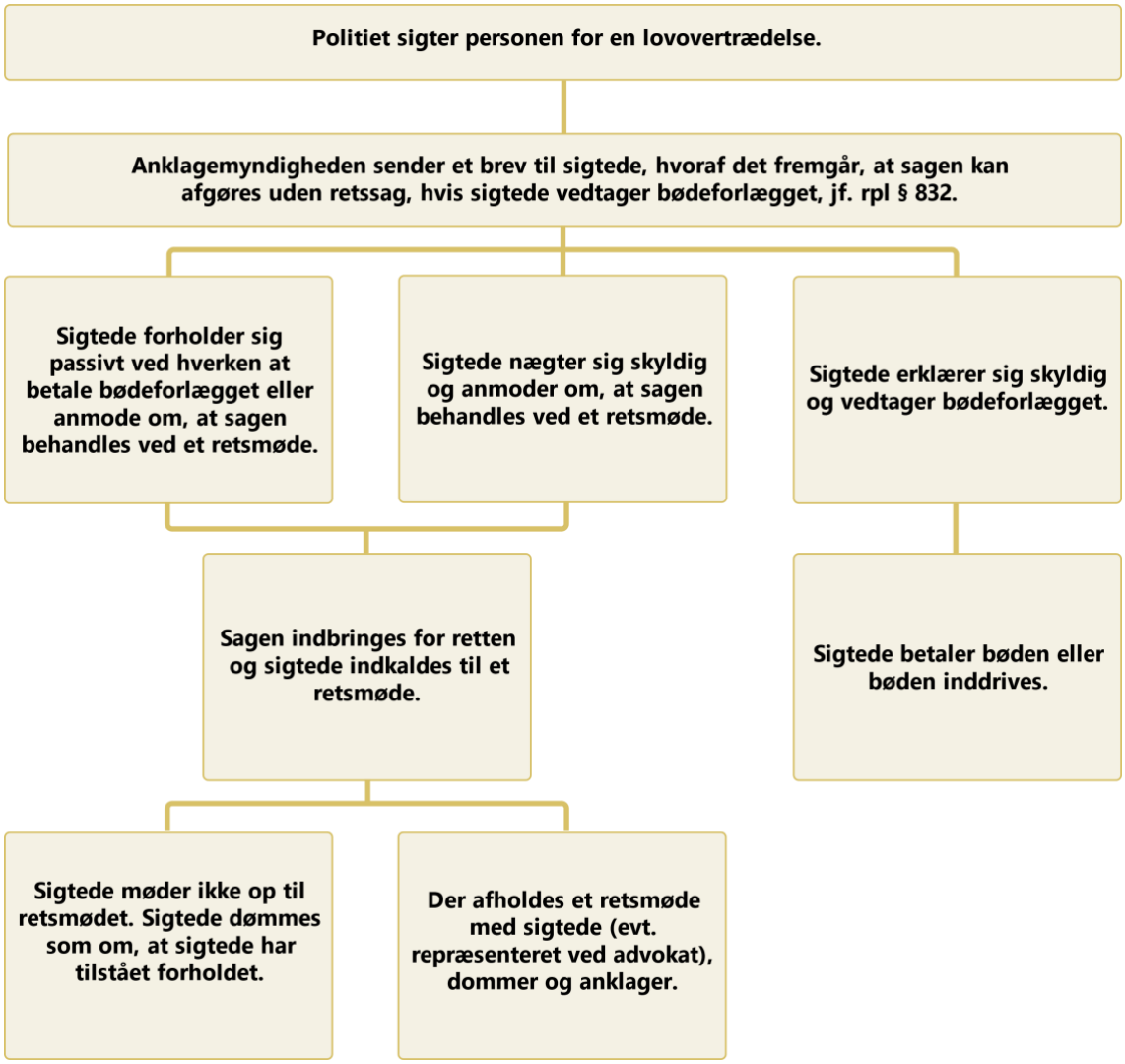

Politiet sigter en borger for en lovovertrædelse

Politiet efterforsker en lovovertrædelse, der straffes med bøde, f.eks. en færdselsovertrædelse eller besiddelse af euforiserende stoffer til eget forbrug. Politiet vurderer, at der er rimelig grund til at mistænke en borger for at have begået den pågældende forbrydelse og sigter derfor personen. I forbindelse med sigtelsen skal politiet bl.a. oplyse borgeren om, hvilken forbrydelse, vedkommende er sigtet for, og at han/hun ikke er forpligtet til at udtale sig.[23] Politiet vil derefter optage en politirapport, eventuelt med den afhørtes forklaring i det omfang vedkommende ønsker at udtale sig.[24]

Anklagemyndigheden udsteder bødeforelæg

Når anklagemyndigheden vurderer, at der er grundlag for det, sendes et bødeforelæg til borgeren. Det fremgår af bødeforelægget, at sagen kan afsluttes uden retssag, såfremt borgeren erklærer sig

[23] Retsplejeloven § 752.
[24] Retsplejeloven §§ 750-751.

skyldig i overtrædelsen og erklærer sig rede til at betale bøden inden en nærmere angiven frist.[25] Bødeforelægget skal leve op til de indholdsmæssige krav, der stilles til et anklageskrift.[26]

Vedtagelse af bøden

Hvis borgeren vælger at erklære sig skyldig og vedtager bøden, afsluttes sagen, og der sker ikke videre retsforfølgning.[27]

Domstolsbehandling, når borgeren ikke vedtager bøden

Hvis borgeren ikke reagerer inden for fristen, eller borgeren meddeler, at han/hun ikke vil vedtage bødeforelægget, sender anklagemyndigheden bødeforelægget til retten. Retten indkalder herefter borgeren til et retsmøde, hvor sagen behandles efter retsplejelovens regler om straffesager uden medvirken af lægdommere.[28]

Under hovedforhandlingen deltager en dommer og en anklager. Hvis den tiltalte borger møder op til hovedforhandlingen, afgiver han/hun forklaring, og hvis der skal føres beviser, berammes typisk et yderligere retsmøde.

Hvis borgeren *ikke* møder op til retsmødet, kan dommeren afsige en udeblivelsesdom. Da der ikke er tale om højere straf end bøde, behandles sagen som om, at borgeren har tilstået det pågældende forhold, medmindre omstændighederne taler imod.[29] Sidstnævnte kan være tilfældet, hvis tiltalen er uklar, anklagemyndighedens retsanvendelse er tvivlsom, der i øvrigt er tvivl om, hvorvidt strafbarhedsbetingelserne er opfyldt, eller hvis sagen må antages at have væsentlig betydning for den tiltalte borger, f.eks. på grund af bødens størrelse eller kriminalitetens art. Retten kan også finde det betænkeligt at fortolke borgerens udeblivelse som en tilståelse, hvis retten eksempelvis er bekendt med, at borgeren på grund af bortrejse ikke har modtaget indkaldelsen til hovedforhandlingen.[30]

3.2 Den forenklede bødesagsproces fra 2011

Ved forenklingen af bødesagsprocessen i 2011 blev der skabt mulighed for, at sagen kunne behandles skriftligt i retten uden afholdelse af retsmøde. Dette forudsætter, at anklagemyndigheden har angivet i bødeforelægget, at borgeren uden yderligere varsel kan blive dømt uden mulighed for anke, hvis vedkommende ikke inden for en angiven frist på mindst 14 dage anmoder om et retsmøde eller vedtager bøden.[31]

[25] Retsplejeloven § 832.

[26] Dvs. bl.a. en angivelse af den regel, der påstås overtrådt, forbrydelsens kendetegn samt en kort beskrivelse af det forhold, der rejses tiltale for, jf. retsplejelovens § 834, jf. § 832, stk. 2.

[27] Retsplejeloven § 832, stk. 4.

[28] Retssager, hvor der ikke bliver spørgsmål om straf højere end bøde behandles efter retsplejelovens kapitel 80 medmindre sagen har særligt indgribende betydning for tiltalte eller af særlig offentlig interesse, jf. retsplejeloven § 686, stk. 2. Se desuden betænkning 1194/1990 om anklagemyndighedens struktur s. 222 om de forskellige processuelle regelsæt.

[29] § 897, stk. 1, i retsplejeloven.

[30] Lovforslag nr. L133 fremsat den 9. februar 2011, almindelige bem. afsnit 2.2, s. 4.

[31] Retsplejeloven § 896 a.

Den eneste forskel fra den gamle bødesagsproces som skitseret i afsnit 3.1.2 ovenfor er, at hvis borgeren ikke reagerer inden fristen i bødeforelægget, kan retten behandle sagen *uden afholdelse af et retsmøde.* Retten skal, medmindre omstændighederne taler imod, behandle sagen, som om den tiltalte borger har tilstået forholdet (ligesom det er tilfældet, når borgeren udebliver fra et planlagt retsmøde). [32]

Den forenklede bødesagsproces muliggør, at dommeren kan behandle sagen alene på skriftligt grundlag uden tilstedeværelse af en anklager.[33] Der vil dermed ikke skulle reserveres retslokaler og tid i både dommerens og anklagerens kalender i sager, hvor det forventes, at den tiltalte borger ikke dukker op. Retten kontakter eller indkalder heller ikke borgeren forud for sagens behandling, da der ikke afholdes et retsmøde med et fastsat tidspunkt, som borgeren kan møde op til.

Hvis borgeren meddeler, at han/hun ikke vedtager bødeforelægget, behandles sagen derimod efter de almindelige regler i retsplejelovens kapitel 80 om straffesager uden medvirken af lægdommere. Det vil sige, at retten indkalder borgeren til et retsmøde med enten fire eller to ugers varsel, alt efter om indkaldelsen skal forkyndes eller ej.[34] Se figur 5 nedenfor.

Den forenklede bødesagsproces anvendes ved bødeforelæg udstedt af politi og anklagemyndighed, men for særmyndigheders vedkommende kun i tilfælde, hvor der foreligger en aftale herom mellem Rigsadvokaten og den enkelte myndighed.[35]

[32] Retsplejeloven § 897, stk. 1, nr. 3.
[33] Lovforslag nr. L133 fremsat den 9. februar 2011, almindelige bem., afsnit 4.
[34] Retsplejeloven § 896, stk. 2 og 4.
[35] Lovforslag nr. L133 fremsat den 9. februar 2011, almindelige bem, afsnit 5, s. 8.

Figur 5: Den forenklede bødesagsproces

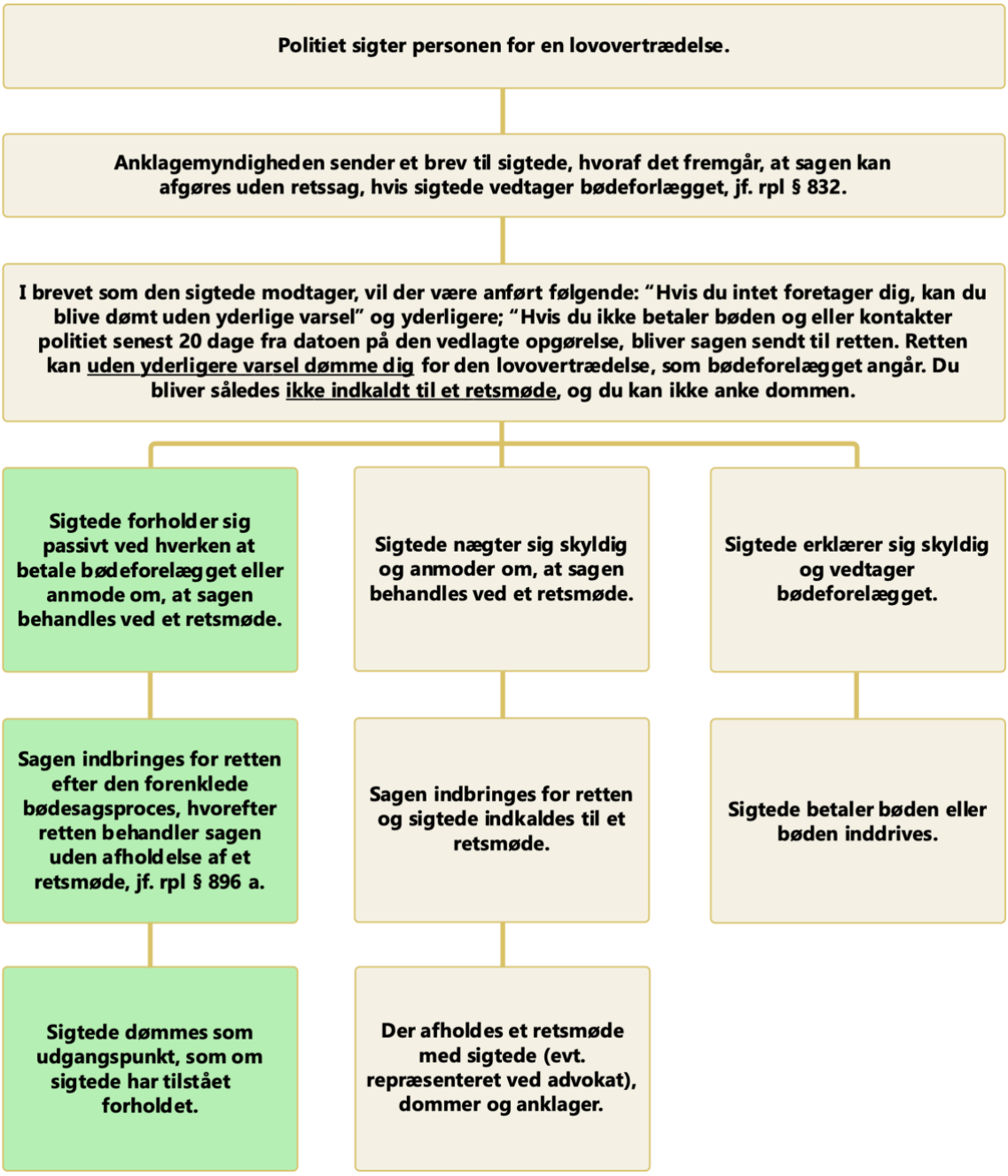

3.3 Bødetilkendegivelser på stedet

I bestemte sagstyper, f.eks. visse overtrædelser af færdselslovgivningen og ordensbekendtgørelsen,[36] som sanktioneres med faste bødetakster, er der hjemmel til, at politiet kan udstede et bødeforelæg på stedet ved en såkaldt bødetilkendegivelse.[37] Denne mulighed blev oprindeligt indført i retsplejeloven i 1975.[38] Baggrunden var at muliggøre en lettere og hurtigere sagsbehandling af nogle hyppigt forekommende lovovertrædelser, som ikke frembyder bevismæssige problemer eller problemer med hensyn til udmåling af bødens størrelse.[39]

Ordningen indebærer, at politiet i forbindelse med en lovovertrædelse på stedet underretter lovovertræderen om sigtelsen samt sagens forventede afgørelse. Borgeren får udleveret en fortrykt bødetilkendegivelse, som følges op af et brev med opfordring til betaling. I de tilfælde, hvor bødetilkendegivelse anvendes, skrives der ikke en politirapport om lovovertrædelsen, og bødetilkendegivelsen skal ikke til efterbehandling i politikredsens sekretariat.[40] Borgeren skal i forbindelse med bødetilkendegivelsen have udleveret en bødetaksttabel, hvor borgeren kan se bødetaksten for den overtrædelse, vedkommende er sigtet for.[41]

3.4 Bøders konsekvenser

Hvad enten der er tale om en idømt eller vedtaget bøde, kan den få visse konsekvenser for modtageren.

Gentagelsesvirkning mv.

Vedtagelse af et bødeforelæg har samme gentagelsesvirkning som en idømt bøde.[42] En tidligere (vedtaget eller idømt) bøde kan få betydning for strafudmålingen, hvis borgeren begår et nyt strafbart forhold. Lovgivningen kan indeholde bestemmelser om forhøjet straf eller strengere retsfølger i gentagelsestilfælde, hvilket f.eks. anvendes i færdselslovgivningen. En sådan

[36] Rigsadvokatmeddelelse af 21.01.2020 – Færdsel – Generelle retningslinjer for sanktionspåstande i færdselssager pkt. 2.1. og Rigsadvokatmeddelelse af 06.07.2020 – Ordensbekendtgørelsen pkt. 2.1.
[37] Retsplejeloven § 832, stk. 1, jf. § 104, stk. 1.
[38] Hjemlen blev indført med lov nr. 267 af 26. juni 1975 om ændring af retsplejeloven, lov om forbrugerklagenævnet og lov om retsafgifter. På dette tidspunkt var bødegrænsen 1.000 kr. Hjemlen i retsplejeloven er dog siden ophævet igen ved lov nr. 411 af 9. maj 2011 om ændring af retsplejeloven, da den blev anset overflødig, da polititjenestemænd med hjemmel i retsplejeloven § 832, stk. 1, jf. § 104, stk. 1, kan bemyndiges til at udstede bødeforelæg, herunder bødetilkendegivelser på stedet.
[39] Lovforslag nr. 96 af 28. februar 1975 om forslag til lov om ændring af retsplejeloven, lov om forbrugerklagenævnet og lov om retsafgifter), almindelige bem, afsnit B.
[40] Lovforslag nr. L133 fremsat den 9. februar 2011, almindelige bem, side 3 og cirkulæreskrivelse nr. 9519 af 16. december 1996 vedrørende ordning om bødetilkendegivelser på stedet.
[41] Cirkulæreskrivelse nr. 9519 af 16. december 1996 vedrørende ordning om bødetilkendegivelser på stedet. Ved færdselslovsovertrædelser anvendes denne bødetabel P699 (10/16), "Det er ikke gratis at overtræde færdselsloven. Men hvad koster det?"
[42] Retsplejeloven § 832, stk. 4, 2. pkt.

gentagelsesvirkning for bøder ophører, når der er gået mere end 10 år fra den endelige dom eller bødens vedtagelse.[43]

Ydermere kan en tidligere bøde føre til, at retten bedømmer et nyt strafbart forhold strengere. Det følger således af straffelovens § 81, nr. 1, at det ved rettens pådømmelse af et strafbart forhold i almindelighed skal indgå som en skærpende omstændighed, at gerningsmanden tidligere er straffet af betydning for sagen. Om en tidligere straf skal tillægges betydning efter denne bestemmelse, afhænger af en konkret vurdering af den tidligere og nye lovovertrædelse, og der er ikke fastsat eksakte tidsmæssige betingelser.

Straffeattester

Desuden kan bøder komme til at fremgå af personens straffeattest. Privatpersoner kan bestille en udskrift af deres egen straffeattest,[44] hvilket f.eks. kan være relevant i forbindelse med en ansættelsesproces. Bøder for overtrædelse af straffeloven fremgår af en sådan privat straffeattest, hvor de vil være anført i 2 år.[45] Den offentlige straffeattest kan bestilles af politiet og offentlige myndigheder, og den omfatter også bøder for overtrædelser af straffeloven.[46] Oplysningerne fremgår af den offentlige straffeattest i mindst 10 år efter lovovertrædelsen.[47]

Til brug for verserende straffesager kan politiet eller anklagemyndigheden bede Rigspolitiet om at udstede en særlig straffeattest, som omfatter langt flere oplysninger end den private og offentlige straffeattest. Alle afgørelser i den såkaldte afgørelsesdel (bekendtgørelsens bilag 1) er omfattet. Derudover vil en række afgørelser fra efterforskningsdelen (bekendtgørelsens bilag 2) fremgå, herunder f.eks. afgørelser om overtrædelse færdselsloven og dyreværnsloven samt bødeafgørelser for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer.[48]

Tvangsinddrivelse og afsoning

Betales vedtagne og idømte bøder ikke, kan de tvangsinddrives, f.eks. ved at indeholde et beløb i skyldnerens løn.[49] Hvis Gældsstyrelsen ikke kan inddrive bøden, kan politiet træffe afgørelse om, at bøden i stedet afsones med et nærmere antal dage, der afhænger af bødens størrelse (såkaldt forvandlingsstraf).[50] Hvis bøden er over 10.000 kr., fastsættes forvandlingsstraffen af byretten.

---

[43] Straffeloven § 84, stk. 3.

[44] § 11, stk. 1 i bekendtgørelse nr. 881 af 4. juli 2014 om behandling af personoplysninger i Det Centrale Kriminalregister.
Jf. § 11, stk. 1, fremgår det at alene afgørelser, der er tilført afgørelsesdelen, medtages. Afgørelsesdelen fremgår af bilag 1 til bekendtgørelsen, hvorefter domme og bødevedtagelser medtages, hvis de omfatter overtrædelser af straffeloven. Domme for overtrædelse af anden lovgivning medtages kun, hvis der idømmes betinget eller ubetinget frihedsstraf. Bøder medtages kun, hvis de ikke er ældre end to år, jf. § 11 stk., 2 nr. 2, i bekendtgørelse om behandling af personoplysninger i Det Centrale Kriminalregister.

[46] § 22 i bekendtgørelse nr. 881 af 4. juli 2014 om behandling af personoplysninger i Det Centrale Kriminalregister.

[47] Jf. bilag 3 i bekendtgørelse nr. 881 af 4. juli 2014 om behandling af personoplysninger i Det Centrale Kriminalregister.

[48] Jf. § 22 a, så indeholder den særlige straffeattest de i bilag 1 nævnte afgørelser, afgørelser fra efterforskningsdelen vedrørende overtrædelse af de i færdselslovens § 125, stk. 2, nr. 1-6, nævnte bestemmelser, bødeafgørelser fra efterforskningsdelen vedrørende overtrædelse af lov om euforiserende stoffer og afgørelser fra efterforskningsdelen vedrørende overtrædelser, der er omfattet af dyreværnslovens § 29 b, stk. 1, jf. stk. 2, jf. bekendtgørelse om visse forhold vedrørende betinget frakendelse af retten til at beskæftige sig med erhvervsmæssig transport af dyr.

[49] Straffuldbyrdelsesloven kap. 16, jf. lovbekendtgørelse nr. 133 af 09-12-2019 og bekendtgørelse nr. 1250 af 29. november 2019 om opkrævning af visse bøder, offerbidrag, sagsomkostninger m.v. samt afgørelse om udståelse af forvandlingsstraf for bøde.

[50] Straffeloven §§ 53 og 55.

Grundet told- og skatteforvaltningens problemer med at inddrive gæld til det offentlige, har der fra 2015 og frem ikke været forsøgt iværksat forvandlingsstraf.[51] Før 2005, hvor skattemyndighederne overtog inddrivelsen af gæld og bøder, sad der i gennemsnit 21 skyldnere i de danske fængsler hver dag, året rundt.[52] Justitsministeren oplyste i 2019, at man efterhånden som gældsinddrivelsen igen kommer til at fungere, forventer at tage forvandlingsstraf i brug igen.[53]

Andre konsekvenser

Bøder kan også have andre konsekvenser. F.eks. kan bøder efter omstændighederne få betydning for en prøveløsladelse eller føre til, at en tidligere betinget dom udløses.[54]

Det kan desuden nævnes, at bøder kan udløse en karensperiode, hvor der ikke kan ansøges om dansk statsborgerskab.[55] Således udløser en bøde på over 3.000 kr. en karensperiode på 4 år og 6 måneder. En bøde for spirituskørsel udløser, uanset bødestørrelse, en karensperiode på 4 år og 6 måneder, mens en bøde for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer udløser en karensperiode på 6 år.[56]

[51] Rigsrevisionens beretning afgivet til Folketinget med Statsrevisorernes bemærkninger den 19. august 2018.
[52] Artikel bragt på www.dr.dk den 16. september 2015: "It-skandale i SKAT: Dømte slipper for at 'sidde' bøder af".
[53] Ministerredegørelse vedrørende Statsrevisorernes og Rigsrevisionens beretning nr. 19/2018 om indsatsen for at opkræve og inddrive politibøder og – krav af 31. oktober 2019 og svar på spørgsmål 454 af 20. september stillet af retsudvalget (SAU).
[54] Se straffeloven §§ 40 og 61.
[55] Jf. § 19, stk. 6 i cirkulære nr. 9779 af 14. september 2018 om naturalisation.
[56] Se bilag 2 i cirkulære nr. 9779 af 14. september 2018 om naturalisation. Den 20. april 2021 er der desuden indgået en aftale mellem regeringen, Venstre, Konservative og Liberal Alliance om indfødsret, hvor det fremgår, at vandelskravet skærpes, så bl.a. personer, der har fået bøder på over 3.000 kr. for negativ social kontrol, overtrædelse af udlændingeloven eller for socialt bedrageri udløser en karensperiode på 6 år.

4 Udfordringer ved bødesagsprocessen

Bødeforelægssager adskiller sig fra behandlingen af andre straffesager ved, at sagen kan afsluttes, hvis borgeren accepterer "tilbuddet" om at betale bøden. Særligt er det også, at borgeres manglende reaktion på bødeforelægget behandles som en tilståelse af forholdet, hvilket ikke ses i andre straffesager, hvor en tilståelse ikke kan lægges uprøvet til grund.[57] Det må på den baggrund anses for tvivlsomt om bødesagsprocessen er i overensstemmelse med det materielle sandheds princip, der går ud, at retten skal finde frem til sandheden i sagen, og vurdere, om sagens oplysninger bestyrker tilståelsens rigtighed.[58]

Ligeledes må det anses for tvivlsomt, om den forenklede bødeforelægsproces er i overensstemmelse med andre grundlæggende straffeprocessuelle principper, da der ikke finder et egentligt retsmøde sted, som borgeren kan møde op til, når borgeren ikke har reageret rettidigt på et bødeforelæg. Det drejer sig om offentlighedsprincippet (retssager skal være offentlige for at sikre, at der ikke i hemmelighed begås overgreb mod borgerne), og mundtlighedsprincippet, som skal sikre, at der ikke alene træffes afgørelse på skriftligt grundlag, men også på baggrund af mundtlige udsagn ved hovedforhandlingen.[59]

Hertil kommer de retssikkerhedsmæssige udfordringer, som kan opstå, når den almindelige straffeproces fraviges. Retssikkerheden i bødesagerne vurderes typisk noget forskelligt afhængig af, hvilken rolle i processen man indtager. Som det fremgår af nedenstående citater, er der forskel på, hvordan repræsentanter fra "systemet" (dommere og anklagere) betragter bødesagsprocessen, i forhold til repræsentanter for sigtede borgere (forsvarsadvokater/retshjælpsmedarbejdere).

<u>Repræsentanter for sigtede borgere:</u>

> *"Bødesagsprocessen hviler på en tvangsforestilling om effektivisering, hvor man tager hele ansvaret for politiets administration af bøder og reelt lægger det over på den enkelte borger i stedet for på myndigheden. Det er er himmelråbende, at man kan gøres ansvarlig ved alene ikke at reagere på bøden. Det kan der jo være mange gode grunde til."*
>
> Forsvarsadvokat

> *"Jeg finder det problematisk, at ansvaret for at bede om et retsmøde er lagt over på borgeren selv, hvor der i andre straffesager automatisk bliver indkaldt til et. Hvis borgeren forholder sig passivt til bødeforelægget, skal sagen behandles, som om tiltalte har tilstået, hvilket er omsonst, da man ikke kan anses for at være skyldig, blot fordi man ikke reagerer."*
>
> Forsvarsadvokat

[57] Retsplejeloven § 831 sammenlignet med retsplejeloven § 897.
[58] Jf. også Trine Baumbach, "Bødeforelæg og bødesagsprocessen – Ressourceeffektivitet eller retssikkerhed?", Juristen 2015, s. 150.
[59] Trine Baumbach, "Bødeforelæg og bødesagsprocessen – Ressourceeffektivitet eller retssikkerhed?", Juristen 2015, s. 150.

> *"Man er gået for vidt med effektiviseringen ved, at det er op til borgeren at reagere på et bødeforelæg, ellers bliver det behandlet som en tilståelse. Det kan være svært for selv helt almindelige borgere at vide, hvordan man skal få et bødeforelæg indbragt for retten, og gennemskue, hvad en sådan proces indebærer. Oven i det har man begrænsede muligheder for at få beskikket en forsvarer og skal som udgangspunkt møde alene i retten."*

Forsvarsadvokat

> *"Problemet med bødesagsprocessen kan være, at når man bliver præsenteret for et bødeforelæg, opleves det som en pistol for panden. Som en trussel om, at de skal betale. Nogle kan være fortvivlede over, at de ikke kan gennemskue grundlaget. De føler ikke, at der er nogen mulighed for at efterprøve påstanden. Fordi de kan føle, at politiet ikke har beviser, eller at beviset ikke er blevet præsenteret for dem."*

Jurist hos retshjælpskontor

<u>Repræsentanter fra "systemet":</u>

> *"Der ligger en stor fordel i at kunne sikre effektivitet i bødesagsprocessen. Og hvis man ikke føler sig retfærdigt behandlet, har man en ubetinget ret til at få prøvet sagen ved domstolen. Snittet ligger fint, for det er kun bødesager, der kan behandles efter processen."*

Anklagerfuldmægtig

> *"Jeg er af den overbevisning, at retssikkerheden overordnet set er høj i bødesagsprocessen."*

Dommerfuldmægtig

> *"Jeg synes overordnet, at bødesagsprocessen er fornuftigt indrettet, men jeg kan godt blive lidt i tvivl om, hvorvidt folk uden fast bopæl og andre nu ser de bødeforelæg, de modtager på e-Boks. Der må man tænke en ekstra gang over det."*

Dommer

Nedenfor gennemgås de forskellige generelle retssikkerhedsmæssige udfordringer, som Justitia har identificeret ved bødesagsprocessen. Det drejer sig om kvaliteten af bødeforelæg, "forkerte" vedtagelser, domstolsbehandling af bødesager samt begrænsede muligheder for anke og genoptagelse.

4.1 Kvaliteten af bødeforelæg

4.1.1 Uberettigede og/eller fejlbehæftede bøder

Der er mange eksempler på bødeforelæg, som af den ene eller anden grund må anses for at være fejlhæftede. Nedenfor omtales nogle eksempler på grove fejl, hvor bøderne har været uberettigede eller givet anledning til forkerte sanktioner.

F.eks. var der en sag fra Nykøbing Falster, hvor der over en periode på over fire år var udstedt 456 forkerte bøder for overtrædelse af en hastighedsgrænse på 60 km/t, selvom den reelle hastighedsgrænse var 80 km/t på grund af manglende skiltning på strækningen.[60]

Se endvidere nedenstående case, hvor en bilist havde placeret sig i venstre vejbane i god tid før et venstresving, fordi vognbaneskift i den københavnske myldretid kan være meget vanskelig. Bilisten blev stoppet og fik en bødetilkendegivelse på stedet for manglende højrekørsel, selvom hundredvis af andre bilister kørte på samme måde, og det fremgår af den juridiske litteratur, at placering i venstrebanen alt efter trafikforholdene kan være påkrævet i endog meget lang afstand fra det kryds, hvori der skal svinges til venstre.[61]

Case 1 – Bøde for overtrædelse af en bestemmelse, der blev fortolket forkert

En bilist var på vej hjem fra arbejde i myldretidstrafikken. I god tid før hun skulle svinge til venstre, var hun trukket ud i den yderste af tre vejbaner på Åboulevarden i København. Hun skiftede midlertidigt ind i midterbanen lige før krydset ved Jagtvej, da der ved dette kryds var kødannelse ved venstresvingsbanen. Umiddelbart efter beder en patruljevogn hende om at standse i højre vognbane midt på Åboulevarden. Imens myldretidstrafikken sneglede sig forbi dem på de nu to spor, sigtede den ene betjent hende for ikke at have holdt så langt til højre som muligt. Hun forklarede betjenten, at hun havde holdt til venstre i god tid, da det på grund af den tætte trafik i myldretiden kunne være decideret farligt at skifte vognbane fra højre mod venstre. Betjenten fastholdt, at hun havde begået en færdselslovsovertrædelse. Efterfølgende brød hun sammen i bilen, da hun i bagspejlet så betjentene grine sammen med sin kollega i patruljevognen, mens de slog hende op i systemet. Det tog lang tid. Hun følte sig dybt uretfærdigt behandlet.[62]

Fejl kan også skyldes politiets it-systemer, hvilket i sagens natur rammer borgerne mere systematisk.

Case 2 – Fejl i it-system førte til udstedelse af 1690 potentielt forkerte fartbøder

En borger havde i foråret 2020 overtrådt hastigheden på en motorvej og modtog i den anledning et bødeforelæg. Borgeren opdagede, at der fejlagtigt var blevet pålagt et tillæg på 1.000 kr. (et såkaldt 30-procentstillæg), der ikke skal udløses ved hastighedsoverskridelser på motorveje.

[60] Artikel bragt på tv2east.dk den 18. juni 2020: "Politi har udstedt 456 forkerte fartbøder og artikel bragt på eb.dk den 1. februar 2017: "Betjent talte usandt i retten: Fældet af billists mobilfoto".
[61] Færdselsloven med kommentarer af Henrik Waaben m.fl., s. 206 (kommentaren til § 16, stk. 1).
[62] Se case 5 i afsnit 4.3.4, som drejer sig om samme sag.

Borgeren kontaktede derefter politiet, som fandt frem til, at fejlen var af mere generel karakter og stammede fra politiets eksterne dataforhandler. Fejlen indebar, at alle udstedte bøder for hastighedsovertrædelser på motorveje i perioden fra den 1. januar 2020 til den 27. maj 2020, som udgangspunkt havde fået et fejlagtigt tillæg på 1.000 kr. På grund af fejlen måtte politiet efterfølgende gennemgå 1690 sager, der potentielt kunne være ramt af fejlen, hvoraf 480 bøder allerede var betalt.[63]

Et andet eksempel er politiets manglende brug af advarsler i stedet for bøder til borgere, der har stoffer på sig til eget forbrug. Advarsel kan gives, når sociale forhold taler for det, og besiddelsen af stoffet er udslag af en stærk afhængighed som følge af et længere og vedvarende misbrug af euforiserende stoffer.[64]

Advarselsordningen blev indført i 2007 sammen med en generel forhøjelse af bødestørrelserne for besiddelse af ulovlige stoffer. Dette skete for at imødekomme risikoen for, at personer med et længerevarende og vedvarende misbrug i væsentligt større omfang end hidtil ville ende med at blive pålagt bøder, som de ikke ville have realistiske muligheder for at betale.[65]

Ifølge Gadejuristen har det imidlertid længe været et problem, at politiets kendskab til ordningen er begrænset. Gadejuristen ser ofte eksempler på udsatte stofmisbrugere, der fejlagtigt har fået en bøde for besiddelse af stoffer til eget forbrug, selvom de burde have fået en advarsel. Dette er sket, selvom det i flere tilfælde er fremgået direkte af politirapporten, at den sigtede borger var en "kendt misbruger".[66]

> *"Vi har set flere bødeforelæg, hvor der står på sigtelsen, at borgeren er kendt som misbruger, men hvor man stadig har valgt at konfiskere stofferne og sende en bøde til borgeren (...) Da vi var rundt for at gøre opmærksom på, at denne ordning fandtes, var der mange politistationer, som slet ikke kendte til ordningen, selv om den er mere end 10 år gammel."*
>
> Gadejuristen

Gadejuristen afholdt i begyndelsen af december 2020 et møde med Rigsadvokaten og Statsadvokaten i København om anklagemyndighedens og politiets håndtering af sager om besiddelse af stoffer til eget forbrug.[67] Mødet førte til, at Rigsadvokaten den 18. december 2020 præciserede politiets instruks om narkotika, så det tydeligt fremgår, at politiet *skal* meddele en sigtet en advarsel for besiddelse af stoffer til eget forbrug, hvis betingelserne for en undtagelse er til stede, også i gentagelsestilfælde.[68]

---

[63] Notat "Vedrørende fejl i bødeberegning i ATK-sager målt på motorvej" til Folketingets Retsudvalg af 10. juni 2020 og "Orientering om fejl i bødeberegning i ATK-sager målt på motorvej" til Folketingets Retsudvalg, den 25. juni 2020.

[64] § 3, stk. 1, 3. pkt., i lov om euforiserende stoffer, jf. lovbekendtgørelse nr. 1334 af 9. december 2019.

[65] Lov nr. 526 af 6. juni 2007 om ændring af lov om euforiserende stoffer (Højere bøder i narkosager) og lovforslag nr. 201 af 28. marts 2007, almindelige bem. afsnit 2.4.5.2.

[66] Artikel: "Gadejuristen: Politiet fortsætter med at give bøder til stofbrugere i strid med loven", bragt på information.dk den 25. marts 2019.

[67] Jf. Gadejuristens offentliggørelse den 26. februar 2021 på Facebook.

[68] Gadejuristens opslag af 26. februar 2021 på Facebook. Link til den reviderede rigsadvokatmeddelelse om narkotika.

Ovenstående viser, at der af forskellige årsager kan blive udstedt uberettigede og/eller fejlbehæftede bøder. Der er samtidig tale om fejl, som over kortere eller længere perioder kan ramme mange borgere, uden dette nødvendigvis opdages af borgerne selv. Det kan betyde, at en stor del af de fejlbehæftede bøder vedtages af borgere, som handler i tillid til, at politi og anklagemyndighed har vurderet og behandlet sagen korrekt. Se eksempelvis nedenstående citat fra en dommer, som her taler mere generelt om fejl i bødesager:

> *"Jeg oplever ikke sjældent fejl i de bødesager, jeg behandler på skriftligt grundlag. Der skulle jo helst ingen fejl være. Bødeforelægget er først sendt til borgeren, og man må formode, at mange bare betaler bøden, uden en dommer har set sagen igennem."*

Dommerfuldmægtig

Som det fremgår af figur 6 nedenfor, var det næsten fire ud af fem bøder, som blev vedtaget i 2019. Dog er andelen af vedtagne bøder faldet fra 91 til 79 procent i perioden 2009-2019.

Figur 6 – Bøder der vedtages af borgerne eller undergives retlig behandling 2009-2019[69]

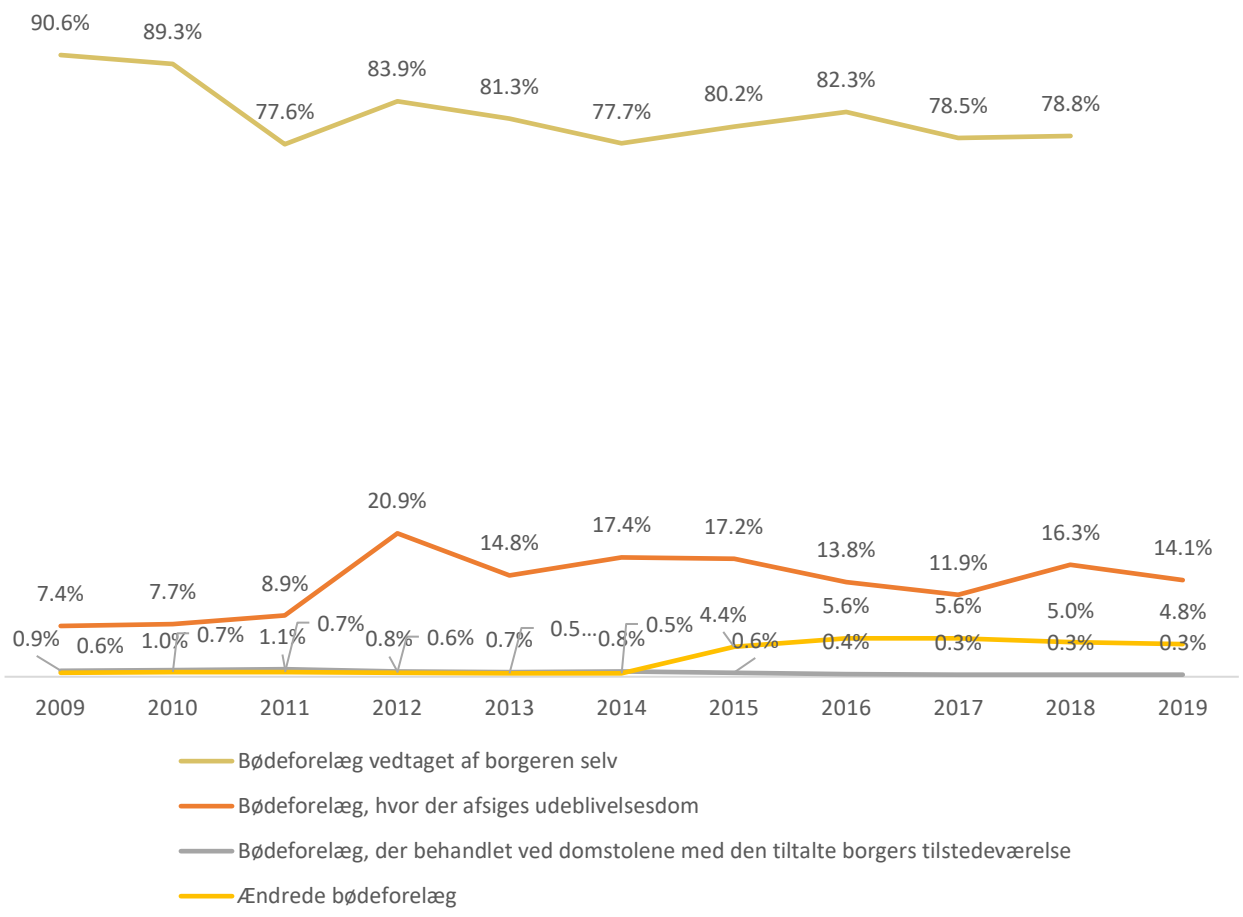

[69] Se de af Rigspolitiet udleverede tal i bilag 1.

4.1.2 Stigning i antal ændrede bøder

Ændring af et bødeforelæg kan i princippet ske af flere årsager – ved intern kvalitetskontrol, når en borger selv kontakter politiet på grund af en fejl eller lignende, og når et bødeforelæg behandles af retten, fordi det ikke vedtages af borgeren. Som det fremgår af figur 7 nedenfor, er der i løbet af de sidste 10 år sket en stigning i andelen af ikke-vedtagne bøder, som senere ændres, f.eks. bøder for besiddelse af stoffer til eget forbrug, der ændres til advarsel.

Figur 7: Andelen af senere ændrede bøder ud af de ikke-vedtagne bøder 2009-2019.[70]

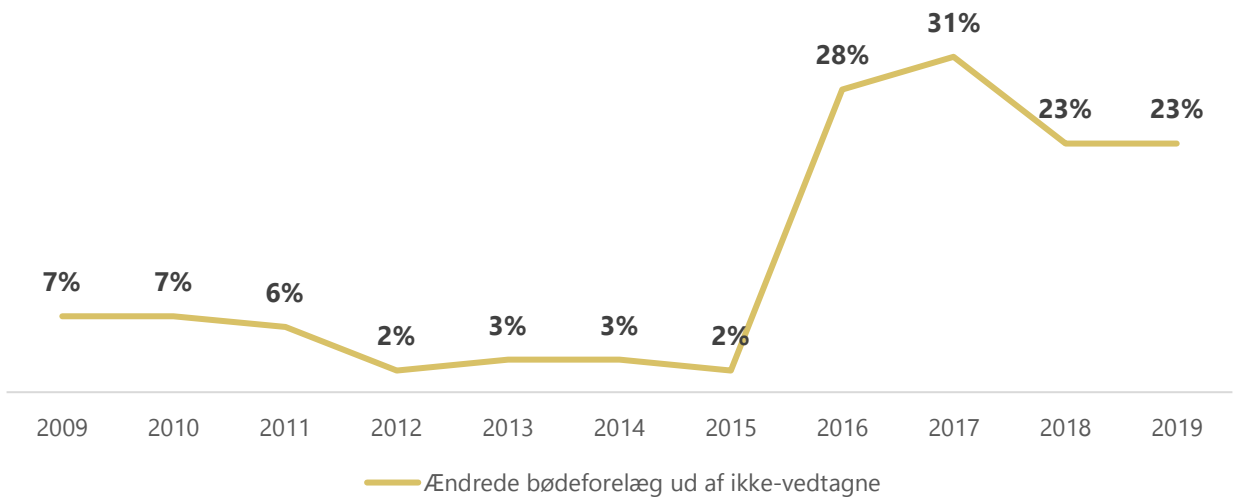

Den procentvise andel af senere ændrede bøder er således steget kraftigt fra 2 procent i 2015 til 31 procent i 2017 for derefter at falde lidt igen. Det har desværre ikke været muligt at få oplyst af Rigspolitiet, hvad denne stigning skyldes, ligesom det ikke har været muligt at få oplyst, hvornår i processen, bøderne er blevet ændret, herunder om anklagemyndigheden selv har ændret bøden, om ændringen er sket ved domstolsbehandling, eller om bøden eventuelt først er ændret efter genoptagelse af sagen. Det har heller ikke været muligt at få oplyst af Rigspolitiet, hvilke typer ændringer der har været tale om.

Justitia har desuden stillet en række yderligere relevante spørgsmål om bødesagsprocessen til Rigspolitiet, som på trods af adskillige henvendelser ikke er blevet besvaret. Det er derfor uklart, om Rigspolitiet er i besiddelse af de nævnte data.

De manglende oplysninger gør det vanskeligt at konkludere noget præcist, men udviklingen er naturligvis bekymrende, da de mange ændringer meget vel kan skyldes fejl og mangler i forhold til bødeforelæggene. Bekymringen bliver bestemt ikke mindre, når sager med bøder, der ikke vedtages, samtidig er undergivet en retssikkerhedsmæssig mere lempelig proces, hvor borgeren i

[70] Se de af Rigspolitiet udleverede tal i bilag 1. Det bemærkes, at ændrede bøder er en delmængde af de ikke-vedtagne bøder i det materiale, som er modtaget fra Rigspolitiet.

udgangspunktet dømmes for lovovertrædelsen, hvis der ikke fremsættes indsigelse, og hvor der ikke automatisk indkaldes til retsmøder efter den forenklede bødesagsproces.

Det må på denne baggrund anses for retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, at den store stigning i antal ændrede bøder tilsyneladende ikke har givet anledning til yderligere undersøgelser.

Anbefaling 1: Pålæg om indsamling og offentliggørelse af oplysninger om ændringer i bødeforelæg

Det anbefales, at justitsministeren pålægger Rigspolitiet og andre relevante aktører i straffesagskæden at indsamle og offentliggøre statistiske oplysninger, der kan belyse retssikkerheden i bødesager, herunder om årsagerne til ændringer i bødeforelæg, og hvornår i processen ændringerne foretages.

En forklaring på det stigende antal ændringer i bødeforelæggene kan muligvis være, at bødesager nedprioriteres i forhold til sager med frihedsstraf og mere offentlig bevågenhed. Det kan betyde, at der reelt afsættes for kort tid til behandlingen af bødesager og/eller, at opgaven varetages af unge uerfarne jurister eller helt andre personalegrupper.

Det er som udgangspunkt det juridiske personale i anklagemyndigheden, der har kompetencen til at udstede bødeforelæg på baggrund af politiets efterforskning. Dog kan politianklagere (med politifaglig baggrund) og visse andre medarbejdere (kontormedarbejdere) bemyndiges til at udstede bødeforelæg på konkrete sagsområder, navnlig ved mindre alvorlige straffelovsovertrædelser som hærværk og butikstyveri, færdselslovsovertrædelser og mindre særlovsovertrædelser som f.eks. overtrædelser af ordensbekendtgørelsen.[71] Det kan betyde, at sagsbehandlerne ikke altid har den nødvendige juridiske viden om lovgivningens anvendelse og fortolkning. Det gælder f.eks. de tidligere nævnte sager om besiddelse af euforiserende stoffer til eget forbrug, der kræver viden om advarselsordningen og dens anvendelse. Det gælder ligeledes sagen i case 1, der forudsætter kendskab til uddybende juridisk litteratur om færdselslovgivningen.

Politiet foretager intern kontrol af bl.a. afgørelseskompetence og kvaliteten af det skriftlige arbejde, herunder politirapporternes kvalitet mv.,[72] men omfanget og karakteren af kontrollen er ukendt.[73]

Rigsadvokatmeddelelsen om "Kvalitet og legalitet i sagsbehandlingen",[74] udstikker de overordnede rammer for politiets sagsbehandling af bl.a. bødesager. Hver enkelt politikreds skal fastsætte retningslinjer for, i hvilket omfang der inden for rammerne af rigsadvokatmeddelelsen kan ske bemyndigelse af ikke-juridisk personale til at udstede bøder, og politikredsen skal løbende "*føre den nødvendige og tilstrækkelige kvalitets- og legalitetskontrol med sager og sagsområder, der er*

[71] Jf. retsplejeloven § 104, stk. 2, og "Kvalitet og legalitet i straffesagsbehandlingen" af 29. marts 2021, Rigsadvokatmeddelelsen, afsnit 3.2.3.
[72] "Kvalitet og legalitet i straffesagsbehandlingen" af 29. marts 2021, Rigsadvokatmeddelelsen, pkt. 3.3.3
[73] Kvalitet og legalitet i straffesagsbehandlingen" af 29. marts 2021, Rigsadvokatmeddelelsen, pkt. 2.1.
[74] "Kvalitet og legalitet i straffesagsbehandlingen" af 29. marts 2021, Rigsadvokatmeddelelsen.

omfattet af en bemyndigelse som anført ovenfor. Politikredsen skal udarbejde nærmere retningslinjer for, hvem der har ansvaret for denne kvalitets- og legalitetskontrol, og hvordan kontrollen skal udføres.".[75] Der findes derimod ingen overordnede retningslinjer for, hvordan politikredsene i praksis skal kvalitetssikre bødesagerne, og der kan derfor være større eller mindre lokale variationer i forhold til eksempelvis bemyndigelser.

Manglen på overordnede retningslinjer for kvalitetskontrollen kan imidlertid føre til uhensigtsmæssige forskelle fra politikreds til politikreds i en sagstype, der i forvejen er undergivet en retssikkerhedsmæssig mere lempelig proces. Samtidig er der ingen gennemsigtighed i forhold til retningslinjernes indhold, da de ikke offentliggøres og måske ikke en gang findes på skrift. Der savnes generelt offentlig tilgængelig information om, hvordan kvalitetskontrollen foregår i de forskellige politikredse. Det gør det vanskeligt at få belyst omfanget af kvalitetskontrol med bødesagerne, herunder hvem der behandler sagerne, og hvordan de kontrolleres mv.

Anbefaling 2: Mere offentlig tilgængelig viden om politiets kvalitetskontrol af bøder

Det anbefales, at Rigsadvokaten udarbejder og offentliggør overordnede retningslinjer for kvalitetssikring af bøder, som kan sikre en nogenlunde ensartet og retssikkerhedsmæssig betryggende kontrol med bødesager i alle politikredse.

4.2 Forkerte vedtagelser

4.2.1 Manglende forståelse af bødeforelæg

Modtageren af en bøde kan have problemer med at forstå indholdet. Det kan f.eks. skyldes manglende forståelse af den bestemmelse, som vedkommende er sigtet for at overtræde, herunder om betingelserne for at blive anset for skyldig er opfyldt.

Der kan bl.a. være tale om en bøde for en lovovertrædelse, som rejser principielle juridiske spørgsmål, f.eks. om hvornår man i færdselslovens forstand kan anses for "kørende" på cykel (se case 4 i afsnit 4.2.2), eller praktiske spørgsmål som f.eks., hvilken skiltning der er på et vejstykke (se afsnit 4.1.1). Det kan også være et bødeforelæg for besiddelse af euforiserende stoffer, hvor advarselsordningen fejlagtigt ikke er blevet anvendt (se afsnit 4.1.1). Der kan også være angivet en forkert bødestørrelse, som meget vanskeligt kan kontrolleres af borgeren (se case 2 i afsnit 4.1.1).

Der kan også opstå tvivl om, hvordan der skal gøres indsigelse mod bøden.

> *" Den forenklede bødesagsproces er meget mere praktisk. Der er selvfølgelig en afvejning i forhold til, om modtageren af bøden har forstået, at de skal gøre indsigelse og bede om et retsmøde."*
>
> Dommer

[75] Kvalitet og legalitet i straffesagsbehandlingen" af 29. marts 2021, Rigsadvokatmeddelelsen, pkt. 3.2.3, litra b, nr. 4.

> *" Jeg synes, at den forenklede bødesagsproces er bedst indrettet til de ressourcestærke. De ressourcesvage kan have problemer med at gøre indsigelser og med at forstå bødeforelægget.*
>
> Jurist hos retshjælpskontor

De forståelsesmæssige problemer bliver sat yderligere på spidsen, når der er tale om såkaldte bødetilkendegivelser, hvor en betjent i forbindelse med en lovovertrædelse på stedet udleverer en bødetilkendegivelse til borgeren. Her kan borgeren bl.a. vedtage bødeforelægget ved straks at underskrive det eller betale bøden. I sådanne tilfælde, hvor borgeren eventuelt også er blevet opfordret af politiet til at vedtage bøden på stedet, vil vedkommende have ringe tid og mulighed for at forholde sig til kritisk til indholdet af bødeforelægget. Dertil kommer, at også unge mellem 15-18 år kan vedtage bødetilkendegivelser på stedet uden forældremyndighedsindehaverens samtykke.[76] Der må formodes at være en øget risiko for, at disse unge mennesker ikke fuldt ud forstår, hvad vedtagelsen af et bødeforelæg indebærer, og at de har ringere forståelse af og frygt for konsekvenserne ved ikke at vedtage bøden.

Selvom der for bødetilkendegivelser er en fortrydelsesret på 14 dage, som politiet skal vejlede om i forbindelse med udstedelsen af bødetilkendegivelsen,[77] og det også er muligt for forældremyndighedsindehavere at fortryde vedtagelsen af et bødeforelæg på vegne af mindreårige,[78] kan processen indebære en højere grad af sandsynlighed for, at unge borgere vælger at vedtage en uberettiget og/eller fejlbehæftet bøde.

Der kan desuden være borgere, der ikke forstår konsekvenserne ved at vedtage eller at blive idømt bøden, da det ikke fremgår af bødeforelægget, at bøden potentielt kan komme til at fremgå af vedkommendes straffeattest og kan få betydning for eventuel senere kriminalitet, jf. afsnit 3.4. Denne manglende information kan betyde, at modtageren af en bøde vælger ikke at reagere på bøden, selvom vedkommende ikke er fuldt ud indforstået med konsekvenserne.

De forståelsesmæssige problemer skal også ses i lyset af, at det formentlig kun er et begrænset antal borgere, der opsøger professionel juridisk bistand i bødesager. Det er bestemt ikke alle borgere, som har økonomiske midler til at antage en advokat, og i mange tilfælde vil bødens størrelse ikke stå mål med advokatudgifterne. Der er samtidig begrænset mulighed for at få hjælp til straffesager hos en advokatvagt eller et retshjælpskontor, hvor der som udgangspunkt kun kan gives grundlæggende mundtlig rådgivning på trin 1, der skal sætte borgeren i stand til at beslutte, om der er grund til at gå videre med en sag.[79] Der er dog retshjælpskontorer, som yder mere hjælp, selvom de ikke er forpligtet til det, og de ikke modtager aktivitetstilskud for det. Det er dog ikke alle borgere, der kender denne mulighed eller bor i et område med et retshjælpskontor.

[76] Retsplejeloven § 832 a.
[77] Retsplejeloven § 832 a, stk. 3.
[78] Retsplejeloven § 832 a, stk. 2.
[79] Vejledning nr. 9413 af 23. juni 2014 om omfanget af rådgivning på trin 1-3 i tilskudsberettigede retshjælpsinstitutioner og opgørelse ved ansøgning om tilskud.

De forståelsesmæssige problemer kan betyde, at der er borgere, som reelt ikke forholder sig til bødeforelæggets indhold. Der kan således være borgere som i tillid til systemet[80] vedtager bøder, som er uberettigede og/eller fejlbehæftede, ligesom der kan være borgere, som på grund af den manglende forståelse forholder sig passivt til bødeforelægget og dermed som udgangspunkt vil blive dømt som udeblevne.

Anbefaling 3: Bedre sprog i bødeforelæg samt vejledning om konsekvenser

Det anbefales, at sproget i bødeforelæg gøres mere forståeligt, herunder mindre juridisk tungt. Det anbefales desuden, at det kommer til at fremgå tydeligere af en vedlagt vejledning, hvilke konsekvenser en bøde kan få – herunder at bøden potentielt kan komme til at fremgå af vedkommendes straffeattest og få betydning for straffen i forbindelse med ny kriminalitet.

4.2.2 Usikkerhed i forhold til, hvad domstolsbehandling indebærer

Der kan også opstå tvivl om, hvad domstolsbehandlingen indebærer, herunder hvordan det foregår, hvordan vedkommende får lejlighed til at fremkomme med sine synspunkter, og hvilke beviser der kan fremføres under et retsmøde (f.eks. anvendelse af vidner).

> *"Borgerne henvender sig til os, fordi de er uenige i bøden og gerne vil have at vide, hvad de skal stille op i retten. De kan være meget usikre på, hvordan det foregår i retten."*
>
> Jurist hos retshjælpskontor

> *"Mange borgere føler, at de bliver nødt til at betale bøden. Politiets forklaring bliver ofte lagt til grund i retten. Man skal selv betale for en forsvarer. Borgerne føler derfor ikke, at de kan forsvare sig. Retten til aktindsigt hjælper ofte heller ikke særligt meget, da man ofte bare får indsigt i en politirapport med få oplysninger i."*
>
> Jurist hos retshjælpskontor

Det er ikke forbundet med omkostninger at møde i retten, udover at man selv skal betale for en forsvarer, hvis man ikke vil møde alene. Dette fremgår dog ikke af de bødeforelæg, som Justitia har haft adgang til.[81]

> *"Det er mit indtryk, at det kun er få borgere, der vælger at tage bødesagen i retten. De virker til at være bekymrede for sagsomkostninger og de psykiske omkostninger ved at møde i retten."*
>
> Jurist hos retshjælpskontor

Nedenstående case er et eksempel på en borger, der på grund af frygt for sagsomkostninger ikke gjorde indsigelse mod et bødeforelæg.

[80] En undersøgelse fra 2014, viser at danskerne er det folkefærd i Europa med højest tillid til retssystemet, og med næsthøjest tillid til politiet.
[81] Justitia har fået tilsendt seks konkrete bødeforelæg fra bl.a. Gadejuristen samt borgere.

Case 3 – Uberettiget bøde for besiddelse af stof til eget forbrug

En ung mand, som Justitia har interviewet, fik tilsyneladende en uberettiget bøde i 2015. Han cyklede gennem en jysk by en sommer klokken fem om morgenen, før han skulle møde på job. Han faldt i snak med et par unge drenge på gågaden. Han gav dem et par cigaretter. Politiet så episoden og mente at have set, at den unge mand havde smidt en joint fra sig. Drengene spurgte, om de måtte gå, hvilket politiet gav dem lov til. De kropsvisiterede den unge mand og spurgte, om han ville anerkende bøden for besiddelse af stoffer til eget forbrug. Det ville han ikke. Politiet slog ham op i registeret og kunne se, at han aldrig tidligere har begået overtrædelser af nogen art. De meddelte ham, at han ville modtage et bødeforelæg i e-Boks. Han ville gerne gøre indsigelse mod bøden, men da han modtog den, blev han bekymret for, om der ville løbe ekstra sagsomkostninger på. Han tænkte desuden, at dommeren sikkert ville tage betjentens forklaring for gode varer frem for hans forklaring. Han indvilligede i at betale bøden og indgik en afdragsaftale. Han begyndte på jurastudiet en måned efter, at han havde fået bøden, og sagen har givet anledning til bekymring i forhold til hans fremtidige karriemuligheder i offentlige stillinger.[82]

Der kan således være borgere, som afholder sig fra at gøre indsigelser mod bøder på grund af en fejlopfattelse af, at det kan være forbundet med yderligere sagsomkostninger, hvis sagen indbringes for retten.

Anbefaling 4: Mere vejledning om bødesagsprocessen

Det anbefales, at det tydeligt angives i bødeforelæg, at det ikke er forbundet med yderligere sagsomkostninger at få en sag indbragt for retten, hvis borgeren møder uden advokat.

Det bør også fremgå tydeligt af en vejledning, som der kan henvises til i bødeforelægget, hvordan et retsmøde foregår, herunder at dommeren i et vist omfang har pligt til at hjælpe borgeren igennem processen, hvis borgeren møder alene.

Det bør desuden oplyses, hvor borgeren kan rette henvendelse, hvis der er forståelsesmæssige problemer, herunder at der også er retshjælpskontorer, som tilbyder hjælp i straffesager.

4.3 Domstolsbehandling af bødesager

4.3.1 Ultrakort behandling af bødesager uden borgerens tilstedeværelse

Når en bøde ikke vedtages af borgeren, skal sagen behandles af retten. Hvis borgeren ikke møder op til det retsmøde, han/hun er blevet indkaldt til (i sager efter den gamle bødeproces), eller hvis borgeren ikke har anmodet om et retsmøde inden for fristen i bødeforelægget (i sager efter den forenklede bødesagsproces), vil retten behandle sagen uden borgerens tilstedeværelse.

[82] Justitia har den 19. november 2020 efterlyst borgere med cases om bødesager på LinkedIn og Facebook, hvoraf denne case er en af de indsamlede.

Særligt for bødesager gælder det, at borgeren som udgangspunkt vil blive dømt for det pågældende forhold, hvis han/hun ikke deltager i processen, da sagen i disse tilfælde behandles som om, at vedkommende har tilstået. Dette gælder uanset, om sagen behandles efter den gamle eller forenklede bødesagsproces.[83]

Sager, der behandles efter den forenklede bødesagsproces (hvilket formentlig udgør langt hovedparten af bødesagerne), behandles alene på skriftligt grundlag, når borgeren ikke har anmodet om et retsmøde.

Ifølge flere interviewede dommere/dommerfuldmægtige, der har erfaring med skriftlig behandling af bødesager, afhænger dommerens sagsbehandlingstid af, hvor meget rutine vedkommende har med at behandle denne type sager. Den generelle opfattelse er, at der er tale om ukomplicerede sager, som ikke tager lang tid at behandle.

> *"Jeg er rutineret i behandlingen af skriftlige bødesager og ved, hvad jeg skal kigge efter. Jeg kan typisk behandle 40 sager i løbet af en times tid."*
>
> Dommer

> *"Det tager to minutter at behandle en banal, "flad" sag. Jeg ved præcis, hvad jeg skal kigge efter."*
>
> Dommer

De interviewede dommere har uddybende forklaret, at de typisk kontrollerer "formalia", det vil sige, om beskrivelsen af forseelsen og den overtrådte lovbestemmelse stemmer overens. Derudover tjekkes det, om forseelsen er forældet, og om bødestørrelsen er korrekt. Der ses også på, om fristen for at reagere på bødeforelægget er udløbet, og om den tiltalte borger er korrekt identificeret som gerningsmand.

De typiske tilfælde, hvor borgeren *ikke* dømmes på skriftligt grundlag, er ifølge de interviewede dommere sager, hvor der f.eks. er rejst tiltale efter en forkert lovbestemmelse, samt sager der enten mangler dokumentation for, at der er tale om et gentagelsestilfælde, eller at det er den rette person, der har fået bødeforelægget. I sådanne tilfælde sendes sagen tilbage til anklagemyndigheden.

Bødesager er dog ikke altid ukomplicerede eller fri for fejl, som nedenstående udsagn viser:

> *"Noget af det mest komplicerede i færdselssagerne fra en anklagers synsvinkel kan være at regne ud, hvilken gentagelsesvirkning bøderne har i forhold til strafudmålingen. Det vil sige at fastsætte bødernes størrelse og en eventuel frakendelse af førerretten, hvis der er tale om et gentagelsestilfælde og mange ligeartede overtrædelser til samtidig pådømmelse."*
>
> Anklagerfuldmægtig

[83] Se retsplejelovens § 897.

> *"Det hænder, at der er fejl i bødepåstanden, altså bødens størrelse."*
>
> Dommer

> *"I bødesager kan skyldsspørgsmålet givetvis være lige så kompliceret som i en hvilken som helst anden straffesag."*
>
> Forsvarsadvokat

Hvis retten vurderer, at sagen ikke er egnet til at blive behandlet uden retsmøde, f.eks. fordi betingelserne for at afsige udeblivelsesdom på forhånd vurderes ikke at være opfyldt, kan retten beslutte, at der skal indkaldes til et retsmøde, selvom der ikke er fremsat anmodning herom. I så fald skal sagen behandles efter de sædvanlige regler i retsplejelovens kapitel 80 om sager der behandles uden medvirken af lægdommere.[84]

Ovenstående viser, at retterne som udgangspunkt generelt anvender meget kort tid til at behandle bødesager, når borgeren ikke deltager i processen. Der er efter det oplyste en del ting, som kontrolleres, men når der i den forenklede bødesagsproces kun anvendes ca. 1,5-2 minutter pr. sag, må det formodes, at det ikke er alle fejl, der opdages, ligesom der kan være fejl, som under alle omstændigheder ikke vil komme frem, da det vil forudsætte en mere uddybende kontrol, herunder med borgerens tilstedeværelse. Det betyder, at det på ingen måde kan udelukkes, at der er borgere, som bliver dømt i en bødesag, selvom bøden er uberettiget eller fejlbehæftet. Borgernes retssikkerhed beror derfor i høj grad på, at de er i stand til at gennemgå bødeforelægget kritisk og tage stilling til, om der skal anmodes om et retsmøde, og at de efterfølgende er i stand til at møde op og forsvare sig selv i retten, hvis de ikke har råd til en advokat.

Det er således en vigtig og nødvendig retsgaranti, at ikke-vedtagne bøder gennemgår en legalitetskontrol hos domstolene. Da rutinerede dommere efter det oplyste kun anvender ganske kort tid til at kontrollere sagerne, må der nødvendigvis sættes spørgsmålstegn ved, om kontrollen reelt er tilstrækkelig til at opdage eventuelle fejl.

Anbefaling 5: Der bør afsættes tilstrækkelig tid til behandling af bødesager

Domstolenes behandling af bødesager må anses for at udgøre en væsentlig og nødvendig kvalitetskontrol, og det anbefales derfor, at det sikres, at der afsættes den nødvendige tid til at sagsbehandle bødesagerne ved domstolene. Det bemærkes i den forbindelse, at selvom en sag set fra dommerens synsvinkel måske kan virke bagatelagtig, kan den have endog meget stor betydning for den enkelte borger, som har varierende ressourcer til at deltage i bødesagsprocessen og gøre indsigelse mod en bøde.

[84] Lovforslag nr. L 133 om ændring af retsplejeloven (forenkling af bødesagsprocessen) fremsat den 9. februar 2011. Det kan f.eks. være, at det på forhånd vurderes, at betingelserne for at afsige udeblivelsesdom ikke vil være opfyldt. Det kan også være senere under sagens behandling konstaterer, at der ikke er grundlag for at afsige udeblivelsesdom, og derefter indkalder tiltalte til en hovedforhandling.

4.3.2 Færre borgere deltager i domstolsbehandlingen

Som nævnt ovenfor, behandles alle ikke-vedtagne bøder ved domstolene, men der er stor forskel på, om det sker med borgerens tilstedeværelse. Tabel 1 nedenfor viser, at antallet af bødeforelæg, der ikke vedtages af borgerne, er steget fra 40.120 i 2009 til 155.305 i 2019. Samtidig er antallet af bødeforelæg, der behandles ved domstolene *med* borgernes tilstedeværelse, faldet fra 4.188 i 2009 til 2.054 i 2019.

I figur 8 nedenfor fokuseres der på, hvor mange af de ikke-vedtagne bøder, der behandles ved domstolene *med* borgerens tilstedeværelse. Der er tydeligvis sket et væsentligt fald fra 2011 og frem, hvilket sandsynligvis hænger sammen med indførelsen af den forenklede bødesagsproces i 2011. Ved en manglende reaktion på et bødeforelæg inden den angivne frist, får borgeren i den forenklede bødesagsproces ingen orientering om, hvornår sagen behandles af retten, og han/hun har ikke mulighed for at møde op til et retsmøde. Borgeren kan således blive dømt som udeblevet fra en domstolsbehandling, han/hun aldrig har hørt om eller været indkaldt til.

Tabel 1: Antal bødeforelæg, der ikke vedtages, og antal bødeforelæg der behandles af domstolene med tiltaltes tilstedeværelse.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Antal bødeforelæg der ikke vedtages	40.120	43.642	52.108	107.986	84.963	89.195	132.192	140.095	138.405	161.045	155.305
Antal bødeforelæg der behandles af domstolene med tiltaltes tilstedeværelse	4.188	4.680	5.334	4.056	3.836	3.638	3.640	3.032	2.042	1.965	2.054

Figur 8: Procentvis andel bødeforelæg der bliver behandlet af domstolene med borgerens tilstedeværelse ud af det antal bødeforelæg der ikke bliver vedtaget i perioden 2009-2019.[85]

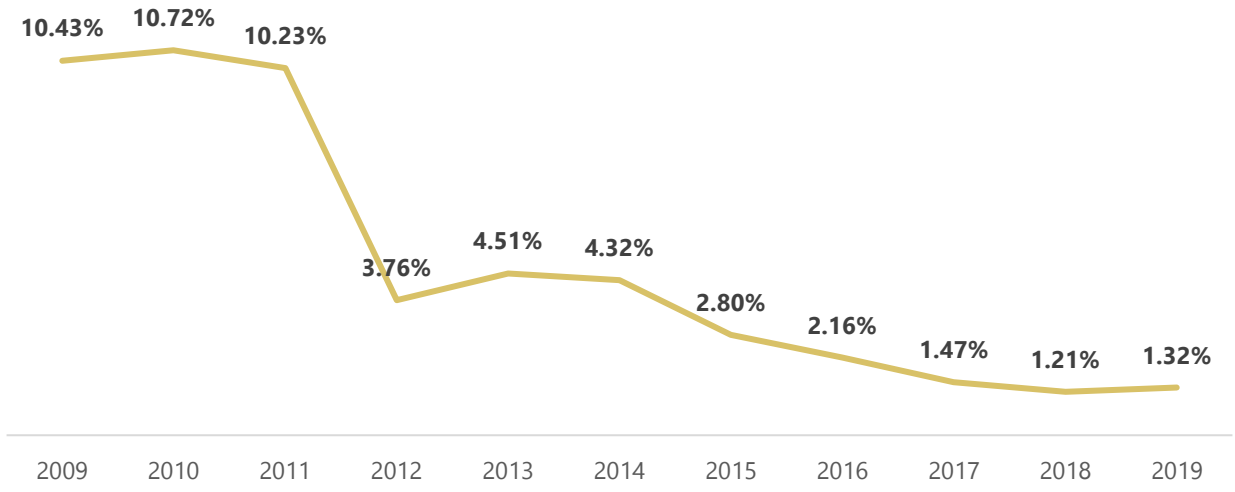

[85] Se de af Rigspolitiet udleverede tal i bilag 1.

Som nedenstående udsagn illustrerer, blev den forenklede bødesagsproces indført af hensyn til ressourceeffektivitet.

> *"Som udgangspunkt fungerer bødesagsprocessen godt og praktisk i sammenligning med tidligere (før 2011), hvor der var berammet 70-100 sager på en formiddag og kun et par tiltalte mødte op. Man brugte utroligt mange ressourcer på at booke møder i anklageres og dommeres kalendere og sende breve ud med tidspunktet for retsmøderne."*

Dommer

> *"Mange af bødeproblemstillingerne er mere komplekse end som så. Ved at forenkle bødesagsprocessen så underminerer man jo lidt strafferetten og mange retssikkerhedsprincipper, som den hviler på. Sagerne bliver både ensidigt belyst og behandlet, og alligevel sker der domfældelse uden kontradiktion. Og det er da problematisk."*

Forsvarsadvokat

Selvom nogle borgere givetvis er fuldt bevidste om, at de har modtaget en bøde, og bevidst forholder sig passive, er der givetvis også en række borgere, som gerne ville gøre indsigelse, men ikke formår at begå sig i bødesagsprocessen, f.eks. fordi de ikke er gode til at håndtere digital post eller ikke forstår bøden, processen mv. Set i det lys er udviklingen i figur 8 ildevarslende, fordi det kan være et tegn på, at særligt den forenklede bødesagsproces er blevet en barriere for borgernes deltagelse i bødesagsprocessen. Retssikkerhedsmæssige hensyn taler derfor for en mere faciliterende proces for borgerne, særligt i den digitale proces, og at udviklingen følges mere nøje fremover.

Anbefaling 6: Sikring af øget kendskab til bødeforelæg hos borgeren

I de tilfælde, hvor modtageren ikke reagerer på et bødeforelæg fremsendt med digital post inden den fastsatte frist, anbefales det, at bødeforelægget følges op af en rykker med en ny frist for betaling, der fremsendes som fysisk post. Det gælder særligt i den forenklede bødesagsproces, hvor sagen i givet fald vil blive afgjort af domstolene uden afholdelse af retsmøde og behandlet som om, at borgeren har tilstået forholdet.

Alternativt anbefales det, at den digitale fremsendelse sker på en måde, hvor afsenderen kan se om modtageren har åbnet dokumentet. I denne situation vil fremsendelse af rykker som fysisk post kunne begrænses til de tilfælde, hvor modtageren ikke har åbnet dokumentet.

Anbefaling 7: Vejledning om, hvordan der praktisk anmodes om et retsmøde

Det anbefales, at det fremgår tydeligt af en vejledning, hvordan man rent praktisk anmoder om et retsmøde, når man er uenig i bøden. Det bemærkes i den forbindelse, at den mest optimale løsning vil være at lave en selvbetjeningsløsning, hvor borgeren via e-Boks kan vælge 1) vedtagelse af bøde, 2) vedtagelse af bøde og betaling straks eller 3) anmode om et retsmøde.

Anbefaling 8: Sikring af data om bødesagsprocessen og de bagvedliggende årsager til borgerens manglende deltagelse

Det anbefales, at myndighederne i straffesagskæden forpligtes til at følge udviklingen i antal bødesager, hvor borgeren ikke vedtager bøden, og sagen behandles ved domstolene uden borgerens tilstedeværelse. Dette bør så vidt muligt følges op med en undersøgelse af årsagerne hertil.

4.3.3 Ord mod ord-situationer

Når domstolene skal vurdere, om det er bevist ud over enhver rimelig tvivl, at den tiltalte borger er skyldig, gælder princippet om bevisumiddelbarhed. Det betyder, at beviserne føres direkte for den dømmende ret. Der er såkaldt fri bevisbedømmelse,[86] og retten afgør selv, hvilke beviskrav der konkret skal opfyldes, og hvilken bevisværdi man vil tillægge et givet bevis.[87]

Nogle bødesager indeholder stærke beviser som f.eks. fartmålinger og videooptagelser. Andre sager beror på subjektive opfattelser af hændelsesforløbet, herunder politiets observation af den sigtede borger. Her vil sagen i høj grad afhænge af, hvilken bevisværdi dommeren tillægger forklaringerne fra henholdsvis borgeren og den rapportoptagende betjent, som kan have opfattet den samme situation på en vidt forskellig måde. Betjente, der afgiver vidneforklaring i retten, har pligt til at tale sandt og kan straffes med fængsel, hvis de afgiver falsk forklaring.[88] Borgeren derimod har ikke pligt til at tale sandt i retten på grund af forbuddet mod selvinkriminering,[89] hvilket naturligvis svækker troværdigheden af forklaringen fra borgeren, der også har en klar interesse i at fremstå uskyldig. Samtidig er der i mange bødesager ikke indhentet forklaringer fra andre vidner og lignende på grund af forseelsens bagatelagtige karakter sammenlignet med andre straffesager.

> *"Forbuddet mod selvinkriminering, som burde være en fordel for tiltalte kan godt være en ulempe for tiltalte i de her sager, da tiltaltes vidneudsagn ofte står svagere end betjenten, da tiltalte ikke udtaler sig under strafansvar, som betjenten gør.*
>
> Dommerfuldmægtig

[86] Retsplejeloven § 880, 2. pkt.
[87] Straffeprocessen, Michael Kistrup m.fl., 3. udgave 2018, s. 721.
[88] Straffeloven § 158.
[89] Retsplejeloven § 750 og § 861, stk. 1.

> *"Mange borgere har en idé om, at i ord mod ord-situationer vil retten aldrig tro på tiltaltes forklaring. Det er ikke rigtigt, men statistisk set er der flere tilfælde, hvor der bliver lagt vægt på en troværdig betjents forklaring. Betjente må ikke lyve for retten og kan blive straffet."*
>
> Dommerfuldmægtig

Dette kan betyde, at der er borgere, som afholder sig fra at få sagen behandlet ved domstolene, fordi de – selvom om de anser sig selv for uskyldige – vurderer, at der er ringe udsigt til at vinde sagen, når det er en betjents ord mod deres.

Case 4 - Jurastuderende vedtog bøde, han ikke var enig i

En jurastuderende skulle hente en veninde, inden de skulle ud at bade. Han cyklede hen til hendes bopæl og standsede på et asfalteret stykke, der løb mellem fortov og etageejendommen. Her satte han den ene fod på jorden, mens han stadig sad på sadlen og havde den anden fod på pedalen. Han tog sin mobiltelefon frem for at skrive en sms til veninden om, at han ventede på hende. En forbipasserende betjent kontaktede ham, og sigtede ham for at køre med håndholdt mobiltelefon. Efterfølgende modtog den jurastuderende et bødeforelæg på 1.000 kr. Han var ikke enig i sigtelsen, fordi han først tog mobiltelefonen frem efter standsningen, og han hverken var på cykelsti eller kørebane. Han følte sig forurettet og brugte en del tid på at finde input, der kunne afklare det juridiske problem, men det var ikke umiddelbart muligt. Betalingsfristen nærmede sig. Han besluttede sig til sidst for at betale bøden for at få sagen ud af verden. En retssag fremstod som et besværligt alternativ, og han tænkte, at der er ringe udsigt til at vinde, fordi det ville være hans ord mod betjentens.

Case 5 – Forsvarsadvokat vedtog bøde for en overtrædelse, han ikke havde begået

En forsvarsadvokat med en fortid i anklagemyndigheden *trak* sin motorcykel ned ad ensrettet gade i indre København. En betjent stoppede ham, og sigtede ham for *køre* mod ensretningen og for at køre over for rødt lys. Forsvarsadvokaten sagde til betjenten, at det ikke var rigtigt, da han kun havde trukket motorcyklen. Betjenten sagde: "*Ok, men det med det røde lys, det slipper du ikke for*". Forsvarsadvokaten valgte at acceptere bøden for det røde lys, selvom han ikke havde begået den pågældende lovovertrædelse: "Jeg vidste *jo, at hvis den kom i retten ville jeg blive dømt for det hele. Så jeg accepterede en bøde for at køre over for rødt lys, selvom jeg ikke havde gjort det. Det nytter nemlig ikke noget at komme og fortælle det modsatte af politiet. Det er der ingen, der tager for gode varer."*

Det betyder også, at borgere i de sager, der indbringes for retten, kan have overordentligt vanskeligt ved at bevise deres eventuelle uskyld.

> *"Det får selvfølgelig en vægt, at betjente afgiver forklaring under strafansvar. Men politiets forklaring vil ikke nødvendigvis blive tillagt mere vægt end en hvilken som helst andens forklaring. Men politiet er jo trænet i at observere på stedet, skrive rapporter og gå i retten. Derfor vil det ofte være en troværdig forklaring. Det vil ikke være sådan, at man bare sætter forklaringerne op mod hinanden en til en. Det er konkret fra sag til sag. Hvis politiet giver en afstikkende/usikker forklaring, så vil dommeren tilsidesætte den."*

Dommer

> *"Der er en udtalt tendens til, at når politiet afgiver forklaring i retten, så kan man nærmest se, at dommeren har skrevet dommen på forhånd. Og man skal selvfølgelig kunne stole på politiet, men jeg synes, at retten for ukritisk lægger politiets forklaringer til grund. Det er særligt udtalt i færdselssager. Jeg har haft nogle sager, hvor politiet har sagt, at tiltalte har talt i telefon (som bilist), og tiltalte siger, at det ikke var rigtigt. Her tror dommerne udelukkende på politiet. Det er umuligt for tiltalte at komme igennem. Det virker nærmest som en omvendt bevisbyrde. Hvis politiet er vidne i en sag, skal der meget til for, at dommeren ikke tror på det."*

Forsvarsadvokat (tidligere anklager)

Borgere kan således være temmelig dårligt stillet i sager, hvor det er en betjents ord mod deres, fordi betjentes forklaringer typisk tillægges langt større bevisværdi i retten. Dette er en naturlig følge af, at betjente er retshåndhævere og udtaler sig under strafansvar.

Selvom betjente, der afgiver vidneforklaring i retten, formentlig vil gøre sig umage med at redegøre så nøjagtigt og objektivt for sagen som muligt, betyder det ikke, at der ikke kan sås tvivl om, hvad betjenten reelt har iagttaget. Det gælder i særlig høj grad, når situationen har haft et mere eller mindre kaotisk præg, hvor betjentens opmærksomhed nødvendigvis må have været delt. Det kan også være svært for betjentene at huske hændelsen, hvis de behandler mange mere eller mindre ensartede lovovertrædelser, og/eller sagerne har været lang tid undervejs.

Der er meget få offentligt kendte eksempler på, at betjente har afgivet falsk forklaring i retten. Dog kan nævnes en sag, hvor en betjent forklarede, at der var korrekt skiltet på en vejstrækning, hvilket dog blev modbevist af et billede taget af den tiltalte borger på dagen. Borgeren blev herefter frifundet.[90]

[90] Artikel bragt på www.ekstrabladet.dk den 1. februar 2017: "Betjent talte usandt i retten: Fældet af bilists mobilfoto".

Et andet eksempel er refereret i casen nedenfor.

Case 6: Betjent idømt seks måneders fængsel for at lyve

Den 15. marts 2019 idømte Østre Landsret en 59-årig betjent seks måneders ubetinget fængsel for at have løjet i politirapporter og i retten. Betjenten, der havde arbejdet med færdselssager i over 20 år, havde bl.a. ved at skrive forkerte oplysninger i politirapporter fået uskyldige dømt for lovbrud. Betjenten blev opdaget i forbindelse med en færdselssag, hvor han forklarede for retten, at han havde set den tiltalte borger, som var beskyldt for at være hashpåvirket og uden kørekort, bag rettet. Borgeren blev fradømt køreretten i 8 år. Efterfølgende viste en videooptagelse af hændelsen til et TV2-program, at betjenten ikke havde talt sandt.[91]

Henset til, at der i en del bødesager ikke er yderligere beviser end betjentes ord, og at den retlige behandling er noget begrænset, kan det virke noget udsigtsløst for en borger at få sin sag prøvet ved domstolene. Dette understreger behovet for, at dommeren under hovedforhandlingen forholder sig kritisk til betjentens forklaring og ikke uden videre lægger den til grund, men også lader borgeren komme til orde og forholder sig til eventuelle modstridende beviser og vidneudsagn. I modsat fald kan dette få en meget negativ betydning for borgerens oplevelse af retssikkerheden og tilliden til systemet.

Anbefaling 9: Mere fokus på den tiltalte borgers rettigheder

Det anbefales, at domstolene i højere grad skal tage ansvaret for at sikre, at borgeren har kendskab til sine rettigheder, herunder sin ret til at føre bevis.

4.3.4 Kun få tiltalte borgere er repræsenteret af en advokat i bødesager

Borgere kan have behov for at få juridisk råd og vejledning i forhold til forståelsen af bødeforelægget for at kunne beslutte, om de vil vedtage bøden, ligesom de kan have behov for juridisk rådgivning om selve bødesagsprocessen og muligheden for at føre beviser mv.

Retten til at antage en forsvarer er en fundamental ret og en vigtig processuel retssikkerhedsgaranti, som er beskyttet i EMRK artikel 6 (retten til retfærdig rettergang).[92] Adgang til juridisk forsvar skal sikre, at princippet om "equality of arms" overholdes. Dette princip indebærer, at en part skal have mulighed for at præsentere sin sag under betingelser, der ikke stiller parten ufordelagtigt i forhold til modparten.[93] Med andre ord skal partens stilling sikres tilstrækkeligt over for anklagemyndighedens og dennes betydelige ressourcer.

[91] Artikel bragt på tv2east.dk den 15. marts 2019: "Færdselsbetjent straffes med fængsel for at lyve".

[92] Ifølge artikel 6 har en anklaget ret til *"at forsvare sig personligt eller ved juridisk bistand som han selv har valgt, og, hvis han ikke har tilstrækkelige midler til at betale den juridiske bistand, at modtage den uden betaling, når retfærdighedens interesser kræver det."*

[93] Den Europæiske Menneskerettighedskonvention for praktikere, Jon Fridrik Kjølbro, 4. udgave 2017, s. 622.

Som udgangspunkt får man ikke automatisk *beskikket* en forsvarer i bødesager, der behandles i retten.[94] Borgeren må derfor som hovedregel selv betale en privatantaget advokat til at forsvare sig i retten og bære udgifterne hertil, uanset om vedkommende frifindes eller ej.

Retsplejeloven indeholder dog hjemmel til, at retten kan beskikke en forsvarer på grund af sagens karakter, eller hvis retten ud fra omstændighederne i øvrigt anser det for ønskeligt.[95] Det kan f.eks. være i tilfælde, hvor borgeren er udfordret af demens og alkoholisme mv. (U.1997.1121Ø), eller hvor sagen kan få ansættelsesretlige konsekvenser for domfældte (U.2015.1867Ø). Et ønske om beskikkelse af en forsvarer kan også fremsættes af borgeren, både før og under hovedforhandlingen.[96]

Der findes ikke statistiske oplysninger om, hvor ofte borgeren i bødesager møder i retten med forsvarer, men det er formentlig sjældent. De interviewede dommere oplyste samstemmende, at det er meget sjældent, at borgeren møder op til retsmøde med en advokat.

Ved interviewene kom det desuden frem, at der er forskellig praksis for, hvornår dommere vælger at beskikke en forsvarsadvokat i bødesager. En af de interviewede dommere fortalte, at vedkommende kun sjældent valgte at beskikke en forsvarer i bødesagerne. Eksempelvis havde den pågældende dommer beskikket en forsvarer i et tilfælde, hvor borgeren efter bøden havde pådraget sig en hjerneskade og havde svært ved at formulere sig i retten. To andre interviewede dommere oplyste derimod, at de altid beskikkede en forsvarer i bødesagerne, hvis borgeren fremsatte ønske om det.

Når borgeren møder uden forsvarer og nægter sig skyldig eller kun delvist tilstår, er retten forpligtet til i et vist omfang at bistå den tiltalte borger.[97] Retten skal i den forbindelse vurdere, om yderligere oplysninger bør tilvejebringes og give borgeren lejlighed til at komme med anmodninger om sagens behandling.[98] Dommeren skal således indtage en mere aktiv rolle. Det følger endvidere generelt af retsplejeloven, at dommeren er berettiget og forpligtet til at stille spørgsmål til den afhørte, når som helst der i sandhedens interesse er grund til dette, samt at retten skal beslutte, at beviser skal føres, uanset om parterne er interesseret heri, hvis retten anser det for nødvendigt for sagens fuldstændige oplysning.[99]

Nedenstående case viser dog, at det kan være svært at møde uden forsvarer i en bødesag - også selvom man på forhånd har fået privat juridisk rådgivning.

Case 7 - Skolelærer modtog uforklarlig dom for færdselsforseelse (fortsættelse af case 1)

En skolelærer deltog i et retsmøde i en bødesag, hvor hun var tiltalt for at have overtrådt færdselslovens regler om at holde til højre. Ved retsmødet deltog kun dommeren og politianklageren. Betjenten, som havde udstedt bøden, mødte ikke op. Ved retsmødet forklarede

[94] Ved beskikkelse lægger staten ud for udgifterne til advokat, men borgeren skal betale for salæret, hvis vedkommende efterfølgende dømmes i retten.
[95] Retsplejeloven § 732.
[96] Retsplejeloven § 732, stk. 2.
[97] Retsplejeloven § 898, stk. 2, 2. pkt.
[98] Retsplejeloven § 898, stk. 2, 2. pkt.
[99] Retsplejeloven § 867 og § 874, stk. 3.

hun, at hun havde kørt i venstre side, fordi hun skulle dreje til venstre og var nødt til at skifte bane i god tid inden på grund af den københavnske myldretidstrafik. Hun læste op fra den kommenterede færdselslov, som hun inden retsmødet havde fået udleveret af en bekendt, som var jurist. Selv om den juridiske litteratur fuldt ud støttede hendes ret til at skifte bane i god tid inden et venstresving, idømte retten hende en advarsel for overtrædelsen. Det var skolelærerens første retlige konflikt, og processen blev oplevet som grænseoverskridende, ligesom det havde været ubehageligt at skulle forsvare sig alene i retten og modtage en dom, som hun ikke syntes gav mening i forhold til den forudgående juridiske rådgivning, som hun havde modtaget. Hendes tro på retssystemet led et meget alvorligt knæk.[100]

Flere af de interviewede dommere og forsvarsadvokater gav udtryk for, at det kan have væsentlig betydning for bødesagers forløb i retten om borgeren bistås af en advokat.

> *"Når man har en advokat, der varetager ens interesser, kommer man ud i nogle hjørner af sagen, man ikke nødvendigvis når ud i, når tiltalte er alene. Men jeg oplever, at retssikkerheden generelt er høj i processen, også når tiltalte er alene, da dommeren indtager en mere aktiv rolle og hjælper med at formulere spørgsmål med udgangspunkt i tiltaltes forklaring."*
>
> Dommerfuldmægtig

> *"Det er mit klare indtryk, at tiltalte uden forsvarer i bødesagerne oftest bliver krøllet helt sammen af dommeren."*
>
> Forsvarsadvokat

> *"Jeg overværer ikke mine kollegers sager, men jeg ved, at dommere med tiden udvikler såkaldt dommerindividualitet, og folk udvikler deres egne særheder. Der er ikke deciderede retningslinjer eller andet, der regulerer dommeres adfærd, ud over, at man kan gå til Den Særlige Klageret. Det er sikkert forskel på dommernes adfærd i håndteringen af de her sager."*
>
> Dommer

> *"Det er ofte et problem, at borgere, der møder alene i bødesagerne, føler sig "tromlet over", fordi de ikke føler, at de har haft lejlighed til at komme til orde. Ofte vil borgeren gerne stille spørgsmål, men da de ofte ikke ved, hvordan der skal spørges, eller stiller nogle spørgsmål man normalt ikke stiller, kan de have svært ved processen. Som anklager har jeg oplevet stor forskel på, om dommerne var aktive i processen og tog borgeren "i hånden."*
>
> Forsvarer (også tidligere anklager)

[100] Se case 1 i afsnit 4.1.1, som drejer sig om samme sag.

Nedenstående case er et eksempel på, at en bødesag måtte behandles på ny, da den tiltalte borger ikke havde fået lejlighed til at udtale sig på retsmødet, da dommeren efter alt at dømme anså sagen for at være spild af rettens tid.

Case 8 - Bødesag måtte gå om, da den tiltalte borger ikke fik lejlighed til at udtale sig[101]

En person var tiltalt for hærværk ved at have slået sin knyttede hånd én gang ind i en bildør og derved beskadiget den. Han vedtog ikke bødeforelægget, da han ikke anså sig skyldig, og anmodede i stedet om et retsmøde. Til retsmødet havde han ikke advokatbistand. Han havde derfor selv i forbindelse med sagens forberedelse anmodet om yderligere vidneførsel, hvilket retten tilkendegav, at den ville tage stilling til under retsmødet. Ved retsmødets begyndelse overhørte den tiltalte borger, at dommeren til den mødende anklager tilkendegav sin utilfredshed over, at man ønskede, at retten skulle bruge tid på sådan en sag. Under retsmødet fik han ikke mulighed for at procedere eller komme med afsluttende bemærkninger, ligesom vidneførsel ikke blev drøftet. Dommeren havde endvidere forladt retssalen, da et vidne ikke var mødt. I den forbindelse havde dommeren udtalt, at hun ville gå til sit kontor for at bruge tiden mere effektivt. Borgeren blev fundet skyldig i forholdet og idømt 6 dagsbøder á 500 kr. Efterfølgende fik vedkommende Procesbevillingsnævnets tilladelse til at anke sagen til landsretten.

Borgeren sendte efterfølgende en klage til Den Særlige Klageret over dommerens håndtering af sagen. Klageretten konkluderede, at dommeren med sine udtalelser havde givet de tilstedeværende den opfattelse, at sagen efter hendes opfattelse ikke var værd at bruge rettens tid på, og at hun dermed negligerede anklagemyndighedens beslutning om tiltalerejsning og sagens betydning for de involverede parter. Klageretten udtalte endvidere, at dommeren under hovedforhandlingen ikke havde behandlet borgeren, som var selvmøder, med fornøden ordentlighed og respekt, herunder ved at vise forståelse for hans situation og give rimelig plads til spørgsmål og bemærkninger. Klageretten udtalte herefter misbilligelse af dommerens adfærd.

Ovenstående citater og cases viser, at borgere i nogle bødesager kan opleve, at behandlingen af sagen i retten bærer præg af, at dommere kan anse bødesager for at være bagatelagtige sager, som skal "ekspederes" hurtigst muligt. Det er imidlertid uheldigt, da tiltalte borgere generelt er stillet ringere, når de møder i retten med en bødesag, fordi de sjældent er repræsenteret af en advokat. Sådanne oplevelser kan gå ud over borgernes oplevelse af retssikkerhed i processen, herunder om de er blevet behandlet "retfærdigt".

[101] Afgørelse afsagt af Den Særlige Klageret den 12. november 2020, D-095-20.

Anbefaling 10: Borgernes oplevelse af en retfærdig proces i bødesager kan forbedres gennem god dommeradfærd

Det er vigtigt, at god dommeradfærd er en væsentlig del af dommernes uddannelse. Det anbefales derfor, at Domstolsstyrelsen, som er ansvarlig for den teoretiske del af dommerfuldmægtigenes uddannelse, til stadighed formår at få understreget dette tilstrækkeligt tydeligt i uddannelsesforløbet.

Selvom mange borgere kan have behov for en forsvarer i bødesager, kan automatisk beskikkelse af en forsvarer ikke anses for hensigtsmæssigt, da borgeren kan ende med en advokatregning der er større end bøden, hvis sagen tabes.

Mange borgere er dog formentlig ikke klar over, at de kan anmode om at få beskikket en forsvarer. Retsplejeloven indeholder nemlig hjemmel til, at retten kan beskikke en forsvarer på grund af sagens karakter, eller hvis retten ud fra omstændighederne i øvrigt anser det for ønskeligt.[102] Der kunne derfor være behov for en øget vejledning af borgere om denne mulighed.

I sager, hvor der er tale om højere straf end bøde har politiet pligt til at vejlede om adgangen til at begære forsvarerbeskikkelse,[103] men der er ingen pligt for politiet til at vejlede om adgangen hertil i bødesager, ligesom der heller ikke vejledes om dette i de skriftlige bødeforelæg.

Anbefaling 11: Vejledning om adgang til at anmode om at få en forsvarer beskikket

Det anbefales, at der vejledes om adgangen til at begære en forsvarer beskikket. Det bør fremgå tydeligt af bødeforelægget/en vejledning, at såfremt en forsvarer beskikkes, risikerer borgeren at skulle betale forsvarerens salær, hvis sagen tabes.

Ud over de eksisterende muligheder for at få beskikket en advokat eller antage en privat advokat, er der mulighed for i et vist omfang at få gratis *mundtlig* rådgivning vedrørende bødesagen hos et retshjælpskontor eller en advokatvagt.

Den mundtlige rådgivning hos både advokatvagter og retshjælpskontorer skal sætte borgeren i stand til at beslutte, om der er grund til at gå videre med sagen.[104] Det kan formentlig i et vist omfang dække borgeres indledende behov i forhold til at forstå bødeforelæggets indhold og konsekvenser mv. Den mundtlige rådgivning har dog sine begrænsninger og kan f.eks. ikke hjælpe borgere, der har behov for bistand til selve retsmødet, og som ikke har penge til at betale for en advokat.

Derfor er det også en udfordring, at selv borgere, der opfylder indkomstbetingelserne for at modtage retshjælp, ikke altid har mulighed for at få yderligere bistand til bødesagen. Dette skyldes, at retshjælpskontorerne ikke får aktivitetstilskud til at hjælpe yderligere med disse sager,[105] og de at

[102] Retsplejeloven § 732.
[103] Bekendtgørelse nr. 467 af 26. september 1978 om vejledning af borgeren om adgangen til at begære en forsvarer beskikket.
[104] Se vejledning om retshjælp pkt. 3.
[105] Bekendtgørelse nr. 637 af 11. juni 2014 om tilskud til retshjælpskontorer og advokatvagter § 5, stk. 1, jf. retsplejelovens § 323, stk. 4, og bekendtgørelse om offentlig retshjælp ved advokater § 5, stk. 5.

særlige retshjælpsadvokater, der yder retshjælp udover den grundlæggende mundtlige rådgivning, slet ikke må behandle straffesager.[106]

Anbefaling 12: Mulighed for videregående retshjælp i bødesager

Det anbefales, at tilskudsordningen til retshjælpskontorerne ændres, således at de kan modtage tilskud til videregående retshjælp i bødesager, herunder f.eks. hjælpe med korrespondance med retten og deltage i retsmøder som bisidder.

Det anbefales herudover, at retshjælpsadvokater skal have mulighed for at yde retshjælp i bødesager.

4.4 Begrænsede muligheder for anke og genoptagelse

Som det fremgår af afsnit 4.1, kan fejl i bødesager have flere årsager. Derudover kan især udsatte og andre sårbare borgere risikere ikke at få kendskab til sagen i tide, jf. nærmere nedenfor i afsnit 5.2. I de tilfælde, hvor der måtte være sket fejl, eller hvor borgeren ikke har fået kendskab til bøden i tide, kan det være relevant at få sagen behandlet ved en ny instans (anke), eller at få sagen behandlet på ny (genoptagelse).

I dansk retspleje er der et toinstans-princip, som indebærer, at man som udgangspunkt har ret til at anke en dom til næste instans. Når en byretsdom ankes til landsretten, vil der foregå en helt ny hovedforhandling med en fornyet bevisførelse.[107]

Toinstans-princippet er imidlertid indskrænket i bødesagerne, hvor domfældte alene kan anke, hvis 1) vedkommende har givet møde i retten, og 2) der er tale om en bøde på over 6.000 kr.[108] Baggrunden for denne ankebegrænsning var et ønske om aflastning af anklagemyndigheden og landsretterne.[109] Der er således rigtig mange bødesager, som finder deres endelige afgørelse i byretten. Som nævnt i afsnit 4.4 kan der imidlertid være sager, hvor en borger af den ene eller anden grund uberettiget bliver dømt for en lovovertrædelse, ligesom der kan være sager, hvor straffen er forkert.

Domfældte har mulighed for at ansøge Procesbevillingsnævnet om tilladelse til at anke domme inden 14 dage efter byretsdommens afsigelse.[110]

Procesbevillingsnævnet kan meddele anketilladelse, hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler for det. En sag kan f.eks. anses for at være principiel, hvis den rejser hidtil

[106] Retsplejeloven § 323, stk. 4, jf. bekendtgørelse nr. 1463 af 11. december 2017 om offentlig retshjælp ved advokater § 5, stk. 5.
[107] Medmindre det specifikt fremgår af anken, at det alene er strafudmålingen, der ankes, jf. retsplejeloven § 912, stk. 3.
[108] Retsplejeloven § 902.
[109] LFF 19831984.2.79, almindelige bemærkninger, Pkt. 5 og betænkning 1983 nr. 994 s. 150 ff. Grænsen er senest sat op fra 3.000 kr. til 6.000 kr., med den begrundelse at grænsen bør følge med ankebegrænsningen i civile sager, som p.t. er 20.000 kr., jf. KFF 2018 204, pkt. 2.6.2.
[110] Retsplejeloven §§ 902 og § 903, stk. 2. Procesbevillingsnævnet kan undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter dommens afsigelse.

uafklarede lovfortolkningsspørgsmål, eller sagen kan tjene som såkaldt præjudikat ved et senere tilfælde.[111]

Procesbevillingsnævnet modtager kun ganske få ansøgninger om anketilladelser i forhold til det samlede antal byretsdomme i bødesager (ifølge tal fra Rigspolitiet blev 155.305 bøder behandlet ved domstolene i 2019 – se bilag 1). Det fremgår af Procesbevillingsnævnets årsberetning for 2019, at nævnet dette år behandlede 178 ansøgninger om anke af straffesager fra byret til landsret, hvoraf 168 sager blev realitetsbehandlet.[112] 78 af ansøgningerne var indgivet af domfældte borgere, og der blev givet tilladelse i 36 af sagerne, svarende til 46 procent af det samlede antal ansøgninger indgivet af borgere. De resterende 90 ansøgninger var indgivet af anklagemyndigheden, og her blev der givet tilladelse i 89 af sagerne.[113] Et stort antal af disse sager var ansøgninger til fordel for borgeren.[114]

De relativt få ansøgninger om anketilladelser, der indgives af domfældte, i forhold til det samlede antal årlige bødesager i 2019 kan skyldes flere ting, herunder at det for flere borgere vil være vanskeligt at ansøge om Procesbevillingsnævnets anketilladelse, og redegøre for, hvorfor sagen indebærer f.eks. hidtil uafklarede lovfortolkningsspørgsmål. Samtidig er det langt fra alle borgere, der har økonomiske ressourcer til at søge bistand hos en advokat. Det lave antal ansøgninger kan dog også skyldes, at der er borgere, som ikke når at søge om anketilladelse inden 14 dagsfristen, fordi byretsdommen ikke forkyndes for borgeren, men alene sendes til borgerens e-Boks (se nærmere nedenfor i afsnit 5.2). Det kan betyde, at der er borgere, som ikke rettidigt bliver opmærksom på, at de er dømt i byretten, ligesom borgere kan være uvidende om, at sagen eksisterer.

Ud over mulighederne for at anke domme med bøder over 6.000 kr., hvor domfældte samtidig har mødt i byretten, og ansøge om anketilladelse hos Procesbevillingsnævnet i andre sager, som kan anses for at være af principiel karakter mv., er der også mulighed for at begære en sag genoptaget. Genoptagelse betyder, at straffesagen behandles på ny af den samme retsinstans.

Langt de fleste bødeforelæg, der ikke vedtages af borgeren, afgøres ved en udeblivelsesdom,[115] der som udgangspunkt ikke kan ankes.[116] Der er derfor indført en særlig adgang for domfældte til at anmode om genoptagelse hos den ret, der har afsagt afgørelse i sagen, inden for 14 dage efter domsafsigelsen.[117] Der ses ikke at være nogen særlige formkrav i forbindelse med genoptagelsesanmodningen til retten.

I den forenklede bødesagsproces er der adgang til såkaldt processuel genoptagelse i to tilfælde; 1) hvis borgeren ikke har modtaget bødeforelægget rettidigt, eller hvis 2) hvis borgeren har været

[111] Se beskrivelsen til retsplejelovens § 903 på Procesbevillingsnævnets hjemmeside.
[112] Der er i sjældne tilfælde tale om andre sagstyper end bødesager, Det drejer sig om de tilfælde, der er nævnt i retsplejeloven § 855, stk. 3, nr. 1-3 og nr. 5, som oplyst telefonisk af Procesbevillingsnævnet den 19. februar 2021.
[113] Procesbevillingsnævnets Årsberetning 2019, s. 41.
[114] Procesbevillingsnævnets Årsberetning 2019, s. 29.
[115] Således viser tal fra Rigspolitiet, at der i 2019 blev udstedt 733.981 bøder. Heraf blev 155.305 ikke vedtaget af borgeren, og 117.931 af disse blev afgjort ved udeblivelsesdom (se bilag 1).
[116] Retsplejeloven § 902.
[117] Retsplejeloven § 987.

forhindret i at anmode om et retsmøde på grund af omstændigheder, der ikke kan tilregnes ham.[118] For bødesager, der behandles efter den gamle bødesagsproces gælder det tilsvarende, at der er adgang til genoptagelse, 1) hvis vedkommende ikke har modtaget indkaldelsen til retsmødet rettidigt eller 2) hvis borgeren har haft lovligt forfald og har været forhindret i at anmelde dette.[119]

Det forudsættes i lovforarbejderne, at retterne skal anlægge en lempelig vurdering i de tilfælde, hvor borgeren oplyser, at indkaldelsen (stævningen) til retsmødet ikke er modtaget, eller at selve bødeforelægget ikke er modtaget.[120]

Bødesager kan derudover, ligesom andre straffesager, begæres genoptaget i tilfælde, hvor der er kommet nye oplysninger frem, efter at sagen er afgjort (såkaldt processuel genoptagelse). Sådanne genoptagelsesanmodninger behandles af Den Særlige Klageret.[121]

En *frifindende* dom kan begæres genoptaget af anklagemyndigheden, hvis der f.eks. er kommet nye beviser frem, der gør det antageligt at den frifundne har begået forbrydelsen, eller hvis den frifundne senere har afgivet en tilståelse eller hvis der er afgivet falske forklaringer eller erklæringer ved retten, som har medvirket til frifindelsen.[122]

En *fældende* dom kan begæres genoptaget af domfældte (og i praksis også af anklagemyndigheden), hvis der er kommet nye oplysninger frem, og det er antageligt, at disse kunne føre til frifindelse, eller der er afgivet falske forklaringer, der har medvirket til domfældelsen, eller der er fremkommet oplysninger, der tyder på, at beviserne ikke har været rigtigt bedømt.[123] Der gælder som udgangspunkt ingen frister for en sådan såkaldt materiel genoptagelse af straffedomme.

Justitia har ikke kunnet få oplyst af Den Særlige Klageret, hvor mange af de 63 anmodninger om genoptagelse, som klageretten behandlede i 2019, der vedrører bødesager, men antallet er formentlig relativt beskedent. I 2019 blev der alene givet tilladelse til genoptagelse i 7 sager.

Der føres ikke en samlet statistik over processuelle genoptagelser i bødesager, da der generelt ikke føres statistik over dette hos retterne. De interviewede dommere har dog givet udtryk for, at antallet af genoptagelsesanmodninger i bødesager er lavt.

Antallet af genoptagelser kan imidlertid bidrage med viden om kvaliteten af bødeprocessen. Det er derfor uheldigt, at der ikke indsamles samlede statistiske data om antallet af genoptagelser i bødesager hos de enkelte retter.

[118] Retsplejeloven § 987, stk. 2.
[119] Retsplejeloven § 987, stk. 1.
[120] Lovforslag nr. L 133 af den 9. februar 2011 om ændring af retsplejeloven (forenkling af bødesagsprocessen), alm. bem. Pkt. 2.3 og pkt. 5.
[121] Retsplejeloven § 979. Efter retsplejeloven § 977 behandler Den Særlige Klageret genoptagelsesanmodninger vedrørende landsrets- og højesteretssager, men bestemmelsen anvendes også analogt på byretssager.
[122] Retsplejeloven § 976.
[123] Retsplejeloven§ 977.

Anbefaling 13: Flere statistiske oplysninger om genoptagelser i bødesager

Det anbefales, at Domstolsstyrelsen indsamler flere statistiske oplysninger fra domstolene om antallet af genoptagelser i bødesager og årsagerne til genoptagelse.

Selvom der ikke stilles særlige formkrav til en genoptagelsesanmodning til retten, kan det alligevel udgøre en væsentlig barriere for især udsatte borgere at fremsætte anmodning om genoptagelse. Det kunne derfor med fordel tilføjes i retternes vejledning til bødedomme, at der ikke stilles særlige formkrav til anmodninger om genoptagelse.

Anbefaling 14: Mere vejledning om genoptagelsesanmodninger i bødesager

Det anbefales, at det i retternes vejledning om genoptagelse af sager, der er afsagt uden afholdelse af retsmøde, tilføjes, at der ikke stilles formkrav til en anmodning om genoptagelse, og at anmodningen f.eks. kan gives telefonisk til retten i åbningstiden.

4.5 Konklusion

Bødesagsprocessen – og i særlig grad den forenklede bødesagsproces fra 2011 – er forbundet med en række retssikkerhedsmæssige udfordringer, som i høj grad skyldes, at man fortrinsvis af hensyn til domstolenes og anklagemyndighedens ressourcer har valgt en særlig og stærkt forenklet proces, hvor der kan sættes alvorlige spørgsmålstegn ved, om nogle af de mest grundlæggende straffeprocessuelle principper er iagttaget.

De retssikkerhedsmæssige udfordringer, som uddybes kort nedenfor, skal navnlig ses i lyset af, at bøder er den mest anvendte strafform i Danmark, og at myndighederne i den seneste årrække har udstedt et stadigt større antal bøder. Mens der i 2009 blev udstedt 446.732 bødeforelæg, blev der i 2019 udstedt 733.981, svarende til en stigning på 64 procent. Samtidig er antallet af udeblivelsesdomme steget med 257 procent fra 2009 til 2019.

Antallet af udstedte bøder i 2019 svarer til, at ca. 15 procent af den danske befolkning over 15 år fik en bøde det pågældende år. En meget stor andel af befolkningen vil således på et tidspunkt i deres liv opleve at få en bøde, eksempelvis en færdselsbøde. For en stor del af borgerne kan det måske være den første og eneste kontakt med strafferetssystemet, og derfor kan oplevelsen af en retfærdig proces få afgørende betydning for deres tillid til det danske retssystem. Selvom bødesager i flere tilfælde kan være små og simple, hvor straffen er af mindre alvorlig karakter, er der ikke desto mindre tale om straffesager, som kan få konsekvenser for de dømte. Bøder kan komme til at fremgå af straffeattesten, kan få betydning ved bedømmelsen af nye strafbare forhold og kan påvirke en prøveløsladelse eller afsoningsmåde, og udlændinge risikerer at blive udelukket fra at ansøge om dansk statsborgerskab i flere år. Dertil kommer de økonomiske konsekvenser i form af gæld til det offentlige og en potentiel konvertering til fængselsstraf, hvis borgerne ikke betaler bøden.

Det er derfor vigtigt, at bødesagsprocessen er retssikkerhedsmæssigt betryggende. Forkerte og mangelfulde bøder kan føre til, at borgerne mister tilliden til det danske retssystem. Det samme gælder, når processen opleves som uretfærdig, f.eks. fordi en borger idømmes en bøde i en sag, som borgeren slet ikke har kendskab til, og som vedkommende kan være uenig i.

Som anført i afsnit 4.1.2 ses en bekymrende stigning i andelen af ændrede bøder i perioden fra 7 procent i 2009 til 23 procent i 2019, som kan skyldes et øget antal fejl. Det har dog ikke været muligt at få nærmere oplysninger fra Rigspolitiet om, hvad stigningen skyldes, ligesom det ikke har været muligt at få oplyst, hvor i processen bøderne er blevet ændret. Selvom de manglende oplysninger gør det vanskeligt at konkludere noget præcist, er udviklingen i sig selv og den manglende fokus herpå naturligvis bekymrende.

Der ses i det hele taget at være en lang række mulige fejlkilder i bødesager. Analysen indeholder konkrete cases som tyder på, at borgere er blevet dømt for lovovertrædelser, som de enten ikke har begået, eller hvor det er uklart, om lovbestemmelsen finder anvendelse i det konkrete tilfælde. Andre cases viser, at fejl i politiets it-systemer, fejl ved skiltning i færdselssager og lignende, kan betyde, at borgere i tillid til systemet vedtager uberettigede bødeforelæg, hvilket først opdages på et senere tidspunkt, eller måske aldrig opdages.

Der er også en række forståelsesmæssige barrierer i forhold til bøder, herunder at borgere kan have svært ved at forstå bødens indhold, være i tvivl om sagsomkostninger ved domstolsprøvelse og være usikker i forhold til at navigere i den juridiske proces ved domstolene uden en beskikket forsvarer eller anden form for juridisk bistand. Det er bekymrende henset til, at det er de færreste borgere, som opsøger juridisk bistand til en bødesag. Disse barrierer kan gøre det vanskeligt at tage stilling til et bødeforelæg og reagere rettidigt. Samtidig bliver sagen behandlet som om, at borgeren har tilstået forholdet, hvis han/hun forholder sig passivt til bødeforelægget. Det samme gælder i de forholdsvis få sager, hvor borgeren har protesteret mod bødeforelægget, men ikke møder op til retsmødet.

I den forenklede bødesagsproces bliver borgeren ikke automatisk indkaldt til et retsmøde, hvor vedkommende kan møde op og gøre indsigelse. I umiddelbar forlængelse af indførelsen af den forenklede bødesagsproces i 2011 faldt antallet af bødeforelæg, der behandles af domstolene med tiltaltes tilstedeværelse, fra 5.334 i 2011 til 2.054 i 2019, se tabel 1 i afsnit 4.3.2. Ses der alene på bødeforelæg, som ikke vedtages af borgeren, faldt andelen af borgere, der aktivt deltager i den efterfølgende domstolsproces, fra 10,23 procent i 2011 til 1,32 procent i 2019, se figur 8 i afsnit 4.3.2. Det tyder på, at der er en række borgere, som har svært ved at begå sig i bødesagsprocessen, f.eks. fordi de ikke er gode til at håndtere digital post, eller ikke forstår bøden, processen mv. Retssikkerhedsmæssige hensyn taler derfor for en mere faciliterende proces.

Hertil kommer, at der som udgangspunkt kun anvendes ganske kort tid på at behandle bødesager ved retten, hvilket øger risikoen for, at eventuelle fejl og mangler ikke opdages. Samtidig er der for de fleste borgere meget få muligheder for at få juridisk bistand i bødesager. Der beskikkes ikke en forsvarer i bødesager, men borgeren har mulighed for selv at antage en advokat, hvilket indebærer, at der skal betales et salær, som i mange tilfælde vil overstige bødens størrelse. Samtidig er

adgangen til retshjælp er begrænset. Der vil derfor ofte være tale om et ulige styrkeforhold, hvor borgeren møder alene mod en ressourcestærk anklagemyndighed, og hvor det kan være overordentligt vanskeligt for borgeren at bevise deres eventuelle uskyld, hvis der ikke er tilstrækkelig fokus på borgerens rettigheder, herunder ret til at føre bevis.

Yderligere er der meget begrænsede muligheder for at anke bødesager, hvilket dog er forsøgt opvejet af en lempelig adgang til genoptagelse, hvis man f.eks. ikke har modtaget bødeforelægget. Der mangler dog generel statistik om genoptagelsessager og årsagerne til genoptagelse, hvilket kan give et fingerpeg om problemerne i bødesagsprocessen.

Aktørerne i straffesagskæden følger tilsyneladende ikke udviklingen i bødesagerne og deres behandling, hvilket er bekymrende, da processen retssikkerhedsmæssigt adskiller sig meget fra behandlingen af andre straffesager.

Samlet set udgør disse særlige forhold, der gør sig gældende for bødesager, at det må anses for meget tvivlsomt, om der er sikret tilstrækkelig balance mellem en effektiv bødesagsproces og et retssikkerhedsniveau, som beskytter borgerne tilstrækkeligt mod fejl og mangler i bøder, og samtidigt sikrer, at borgerne reelt kan deltage i processen.

Disse retssikkerhedsmæssige betænkeligheder rammer borgerne generelt, men får naturligvis særlig stor betydning, når der er tale om udsatte og andre sårbare borgere, jf. også afsnit 5 nedenfor.

Analysen anbefaler at:

- Justitsministeren skal pålægge Rigspolitiet og andre relevante aktører i straffesagskæden at indsamle og offentliggøre statistiske oplysninger, der kan belyse retssikkerheden i bødesager.
- Myndighederne i straffesagskæden skal forpligtes til at følge udviklingen i antal bødesager, der ikke vedtages, og hvor sagen behandles ved domstolene uden borgerens tilstedeværelse.
- Rigsadvokaten skal udarbejde og offentliggøre overordnede retningslinjer for kvalitetssikring af bødesager.
- Domstolsstyrelsen skal indsamle flere statistiske oplysninger om genoptagelser i bødesager og årsagerne hertil.
- Bødeforelæg skal ændres på følgende måder:
    - Sproget skal gøres mere forståeligt.
    - Der skal vejledes bedre om mulige konsekvenser ved at få en bøde.
    - Det skal fremgå tydeligt, at det ikke er forbundet med yderligere sagsomkostninger at få en sag indbragt for retten, hvis borgeren møder uden advokat.
    - Det skal fremgå af en vejledning, hvordan et retsmøde foregår.

    - Det skal fremgå af en vejledning, hvor borgeren kan rette henvendelse, hvis der er forståelsesmæssige problemer.
    - Det skal fremgå af en vejledning, hvordan man rent praktisk anmoder om et retsmøde, når man er uenig i bøden.
    - Der skal vejledes om adgangen til at begære en forsvarer beskikket.
    - Der skal følges bedre op på sager, hvor borgere ikke reagerer på et bødeforelæg inden fristen. Det kan enten ske ved en rykker med en ny frist, som sendes med fysisk post, eller ved at den digitale fremsendelse sker på en måde, hvor afsenderen kan se, om modtageren har åbnet dokumentet.
- Det skal sikres, at der afsættes den nødvendige tid til at sagsbehandle bødesagerne ved domstolene.
- Domstolene skal i højere grad tage ansvaret for at sikre, at borgeren har kendskab til sine rettigheder, herunder sin ret til at føre bevis.
- Domstolsstyrelsen skal i deres uddannelsestilbud til stadighed formå at understrege vigtigheden af god dommeradfærd i bødesager.
- Der skal vejledes bedre om, at der ikke er formkrav til anmodninger om genoptagelse af en bødesag.
- Retshjælpskontorerne skal fremover kunne modtage aktivitetstilskud til videregående retshjælp i bødesager, og retshjælpsadvokater skal have mulighed for at yde retshjælp i bødesager.

5 Socialt udsatte borgere i den forenklede bødesagsproces

En undersøgelse fra 2020 viser, at omkring 7 procent af den danske befolkning eller lige knap 282.000 voksne danskere har tegn på udsathed i deres liv.[124] At mangle et job, at være fysisk eller psykisk syg, at have sociale problemer, at misbruge stoffer eller alkohol eller begå kriminalitet er alle udfordringer, der kan medføre et liv på kanten af samfundet. Et liv der for nogle udsatte borgere kan resultere i forskellige former for lovovertrædelser og et møde med det strafferetlige system.

Ifølge institutioner og organisationer som Gadejuristen, Mændenes Hjem, Reden, SIND - Landsforeningen for psykisk sundhed og KABS er de lovovertrædelser, som udsatte borgere oftest bliver involveret i - og som er omfattet af bødesagsprocessen - besiddelse af mindre mængder stoffer, gadeuorden mv., mindre bedrageriovertrædelser, butikstyveri og andre mindre former for tyveri, indbrud samt forskellige former for lettere vold. Andre lovovertrædelser såsom at føre bil i påvirket tilstand og føre bil uden kørekort bliver dog også nævnt af KABS.

I 2019 blev der udstedt 32.617 bødeforelæg alene for forseelser som tyveri, lettere former for vold og sager om besiddelse af euforiserende stoffer (ikke salg).[125] Selvom det langt fra er alle disse bødeforelæg, der vedrører udsatte borgere, så fortæller tallet noget om omfanget af bøder udstedt for lovovertrædelser, som udsatte borgere oftest bliver involveret i.

Dette afsnit vil derfor, ud fra 10 interviews med udsatte borgere, hvis liv er præget af en eller flere af førnævnte udfordringer, samt 5 interviews med de nævnte institutioner og organisationer, belyse, hvordan bødesagsprocessen udfordrer en borgergruppe, der i forvejen er kendt med begrænsede økonomiske, sociale og personlige ressourcer.[126] Også interviews med repræsentanter for sigtede borgere vil blive inddraget.

5.1 Manglende kendskab til sigtelse

Kendetegnende for de interviewede udsatte borgere er, at de har et indgående og praktisk kendskab til politiet, retssystemet og hvad det vil sige at være sigtet i en straffesag. Det gælder alt fra større lovovertrædelser, der har medført frihedsstraf, til mindre forseelser, som har resulteret i en betinget dom eller en idømt bøde. At være sigtet i en almindelig straffesag er for flere af de udsatte borgere en genkendelig og ligefrem gennemskuelig proces, hvor de ikke er i tvivl om, at de er blevet sigtet og har en verserende straffesag kørende.

[124] Jørgensen, T., Benjaminsen, L. (2020), "Når udsatte borgere møder velfærdssystemet", VIVE, s. 4
[125] Justitias egne udregninger baseret på dataudtræk fra Rigspolitiets bødesystem og afgørelsestypen fra POLSAS.
[126] Guldager, J., Skytte, M. (2013): "Socialt arbejde - teorier og perspektiver", Akademisk forlag. Se også Rådet for Socialt Udsatte (2020) "Socialt udsattes brug af klagesystemet".

> *"Når man laver noget lort, så kan det jo ikke undgås at man også bliver snuppet en gang imellem. Og når man har lavet noget rigtig lort, eller har lidt i 'banken', så kommer man med ned på stationen, hvor de jo gerne vil afhøre én. Der får man så at vide, at man er sigtet og alt det dér (...) det kører ligesom på samme måde hver gang."*

Borger

Det er derimod ikke den samme gennemskuelighed, der berettes om, når udsatte borgere tænker tilbage på deres erfaringer med at være sigtet i en bødesag. Selvom politiet også ved en lovovertrædelse, der straffes med bøde, er forpligtet til at oplyse borgeren om, hvilken forbrydelse vedkommende er sigtet for i forbindelse med en afhøring, jf. afsnit 3.1.2, så er det langt fra altid sådan, det opleves af de udsatte borgere.

Følgende case er et eksempel på en borger, som ikke var bekendt med at være sigtet i en bødesag, før bødeforelægget kom med posten.

Case 9 – Manglende kendskab til sigtelse

En borger var kommet op at diskutere med en bekendt på gaden sidst på aften. Diskussionen tog til, og det endte i et lettere håndgemæng mellem de to bekendte. En lokal patruljebil kom tilfældigt forbi og stoppede. To politibetjente kom ud og fik dem adskilt og beroliget. Betjentene spurgte ind til, hvad der var sket, men ingen af de to bekendte valgte at anmelde den anden, da det blot var generelle uenigheder, de var kommet op og diskutere om. Efter der var faldet ro på, kørte de to betjente videre, og de to bekendte gik hver til sit. Ca. 3 måneder senere modtog den ene borger et bødeforelæg, hvor det fremgik at han var sigtet for gadeuorden. Han havde svært ved at finde ud af, hvad bødeforelægget helt konkret refererede til, men kunne ved datoen for forseelsen regne sig frem til, at det måtte være den aften, hvor han var kommet op at diskutere med en bekendt. Han havde svært ved genkalde, at de to politibetjente havde nævnt noget om gadeuorden, men han var fuldstændig overbevist om, at de ikke havde sagt noget om, at de to bekendte blev sigtet for noget som helst. På trods af et liv på gaden og ofte kontakt med politiet har han altid kunnet huske, når politiet har sigtet ham for en lovovertrædelse.

Dette er blot én ud af flere fortællinger, hvor udsatte borgere oplever ikke at have kendskab til politiets sigtelse. I nogle af fortællingerne føler borgeren ikke, at politiet har informeret om sigtelsen, mens andre handler om, at borgeren godt er klar over, at han/hun er blevet sigtet af politiet, men ikke ved, hvad han/hun er sigtet for, før bødeforelægget modtages.

Følgende case er et eksempel på en borger, som troede, at han var sigtet for noget andet, end det der senere fremgik af bødeforelægget.

Case 10 – Manglende kendskab til, hvilken lovovertrædelse der sigtes for

En borger var inde i en fødevarebutik i København. På vej ud blev han tilbageholdt af butikspersonalet mistænkt for butikstyveri. Politiet blev tilkaldt, og da de ankom, blev borgerens tøj ransaget af politiet. I den forbindelse fandt man nogle ganske få fødevarer fra butikken samt en mindre mængde euforiserende stoffer. Butikken fik fødevarerne retur, og politiet informerede borgeren om, at han var blevet sigtet i sagen, men dog uden at være helt konkret i, hvad selve

sigtelsen omfattede. Da borgeren efter noget tid modtog bødeforelægget, fremgik det, at han var blevet sigtet for stofbesiddelse til eget forbrug, hvorimod der intet stod om butikstyveriet.

Der er således flere forskellige eksempler på, at udsatte borgere ikke oplever at have kendskab til den konkrete sigtelse i en bødesag, før de modtager bødeforelægget. Enten fordi borgeren oplever, at politiet ikke informerer om sigtelsen, eller fordi politiet ikke har informeret, om hvilken lovovertrædelse borgeren er sigtet for. Fælles for borgernes fortællinger er dog, at det først er, når de langt senere modtager selve bødeforelægget, at de får det fulde kendskab til sigtelsen. Derfor er der også flere udsatte borgere, som beretter om, at de føler sig uretmæssigt sigtet i bødesager og føler sig "ført bag lyset" af politiet, fordi de ikke klart og tydeligt er blevet gjort bekendt med, at de er sigtet, og hvad de er sigtet for.

Der er dog også udsatte borgere, som generelt ikke giver bødesager megen opmærksomhed.

> *"Helt overordnet så oplever vi, at vores kvinder ikke forholder sig til andre økonomiske problemstillinger, end dem der skal til for at holde dem "raske". Det har selvfølgelig også den betydning, at kvinderne nok ikke tillægger det meget opmærksomhed, hvis politiet sigter dem for noget, og samtidig informerer dem om, at det vil medføre en bøde."*
>
> Reden

Anbefaling 15: Tydelig sigtelse til udsatte borgere

Det anbefales, at politiet er særligt opmærksomme på at vejlede grundigt om sigtelsen, når det drejer sig socialt udsatte borgere. Politiet bør sikre sig, at den udsatte er indforståede med, hvilke regler, de pågældende er sigtet for at overtræde samt at den udsatte har modtaget en tydelig beskrivelse af det forhold, sigtelsen rejses på baggrund af. Udsatte bør også informeres om, at de kan forvente at modtage et bødeforelæg med e-Boks eller med posten f.eks. et par uger senere. Dette vil sikre, at socialt udsatte har de bedste forudsætninger for at forstå indholdet af bødeforelægget og genkalde sig episoden, når de modtager bødeforelægget, ligesom det formentlig vil blive lettere at tage stilling til, om de vil gøre indsigelse mod bøden.

5.2 Manglende kendskab til bøden

På baggrund af politiets efterforskning vurderer anklagemyndigheden, om der er grundlag for at rejse tiltale og i givet fald, om sagen kan afsluttes med et bødeforelæg. I givet fald udfærdiger anklagemyndigheden et bødeforelæg, som sendes til borgeren, jf. afsnit 3.1.2.

Bødeforelægget sendes til borgeren enten som digital post (e-Boks) eller som fysisk post (hvis borgeren er fritaget for digital post). Dette sker uden at afsenderen får et bevis på, at meddelelsen

er modtaget, da der ikke stilles krav om at bødeforelæg forkyndes.[127] Dermed sikres det ikke, at bøden er modtaget af borgeren, før sagen sendes til og behandles af retten.

Hvis sagen behandles efter den gamle bødesagsproces, er den eneste forskel, at borgeren ud over at få tilsendt bødeforelægget automatisk indkaldes til et retsmøde, uanset om vedkommende ikke har reageret på bøden. Denne indkaldelse forkyndes som udgangspunkt heller ikke.[128]

Flere af de udsatte borgere, som blev interviewet, var enten ikke bekendt med, om de havde e-Boks, havde ikke koden til deres e-Boks eller havde ikke en mobiltelefon, hvorfra de kunne tilgå deres e-Boks. Hertil var flere af borgerne ikke klar over, om de var tilmeldt digital post, eller om de var fritaget. De fleste interviewede borgere havde derfor ikke kendskab til, om de havde modtaget et bødeforelæg i deres e-Boks. Selv for de få udsatte borgere, der både havde e-Boks og adgang dertil, var deres kendskab til indholdet af deres e-Boks forsat ganske begrænset.

> *"Jeg havde siddet inde i et års tid, og da jeg så kom ud, så hjalp kommunen mig godt nok med at få adgang til min e-Boks. Da jeg så selv skulle prøve at åbne den, så havde jeg jo mange breve, som jeg ikke havde læst. Dem har jeg stadig ikke læst!"*
>
> Borger

Hvis borgeren er tilmeldt digital post, vil dommen - ligesom bøden – blive sendt til den digitale postkasse.[129] Repræsentanter for sigtede borgere har peget på, at fremgangsmåden indebærer risiko for, at borgeren ikke (eller ikke i tide) får kendskab til sagen.

> *"Jeg har oplevet at blive kontaktet af en klient, som var forvirret over, at vedkommende havde fået en udeblivelsesdom. Hun var ikke bekendt med bødeforelægget og var ikke blevet indkaldt til noget retsmøde. Folk er ikke vant til denne omvendte logik i bødesystemet, hvor folk bliver dømt, medmindre de gør indsigelser."*
>
> Forsvarsadvokat

> *"Vi har haft hjulpet en borger, der sad i fængsel og ikke kunne tjekke e-Boks. Han fik en udeblivelsesdom på denne baggrund. Nu prøver vi at hjælpe med at få sagen genoptaget."*
>
> Jurist hos retshjælpskontor

[127] Jf. retsplejeloven § 832 stilles ikke krav om, at bødeforelæg forkyndes, modsat andre meddelelser i straffesager, f.eks. anklageskrift og indkaldelse, jf. retsplejelovens §§ 835, stk. 2, og 844, stk. 2. De forskellige forkyndelsesformer er oplistet i retsplejeloven § 157.

[128] Retsplejelovens § 896, stk. 2. Hvis sagen behandles efter den forenklede bødesagsproces, skal tiltalte aktivt have bedt om et retsmøde, og hvis sagen behandles efter den gamle bødesagsproces, indkaldes der automatisk til et retsmøde.

[129] Jf. retsplejeloven § 219 a, stk. 5, meddeler retten tiltalte en udskrift af dommen. I sager, der er fremmet i tiltaltes fravær efter retsplejeloven § 855 skal domsudskriften forkyndes. Sager, hvori der ikke er spørgsmål om højere straf end bøde, og hvor tiltalte udebliver fra et retsmøde eller har undladt at anmode om et, skal behandles efter retsplejeloven § 897 som om, at tiltalte har tilstået det pågældende forhold.

> *"Vi har hjulpet en borger, der fik en bøde i forbindelse med et husspektakel. Han var fritaget for Digital Post, men det opdagede myndighederne ikke, og der kørte en hel sag uden borgeren vidste det, og han fik en udeblivelsesdom. Vi fik sagen genoptaget."*

Jurist hos retshjælpskontor

> *"Det sker rigtig ofte, at vi ser et bødeforelæg i borgerens e-Boks. Det er dog som regel helt tilfældigt, og fordi vi skal bruge nogle breve fra deres e-Boks i forbindelse med en anden sag, at vi falder over de her bødeforelæg. Og så er fristen for at gøre indsigelser jo for længst overskredet. Det er helt klart problematisk, at udsatte borgere kun har 30 dage til at gøre indsigelser i en bødesag, for så ofte får de slet ikke tjekket deres e-Boks"*

Gadejuristen

Der er også eksempler på, at udsatte borgere er delvist afskåret fra samfundet i en kortere periode.

Følgende case omhandler en borger, der ikke får tjekket sin e-Boks, mens borgeren er i et ca. 6 uger langt misbrugsbehandlingsforløb.

Case 11 – En borger får ikke tjekket sin e-Boks under døgnbehandling

En borger havde af kommunen fået tildelt døgnbehandling for sine misbrugsproblemer. Den første afrusningsperiode var særligt udfordrende for borgeren, hvor han var hårdt præget af abstinenser. Han havde i denne periode ikke meget kontakt med andre end misbrugsbehandlerne og fik bl.a. ikke tjekket sin e-Boks. Efter de værste abstinenser var aftaget, og han havde været i døgnbehandling i omkring 4-5 uger, blev han ved et statusmøde med en socialrådgiver mindet om, at han skulle huske at tjekke sin e-Boks, da han deri vil modtage post om det videre forløb. Da han åbner sin e-Boks, kan han se, at der er flere uåbnede breve, hvilket stresser ham. Han får åbnet brevet om den opfølgende misbrugsbehandling, men har ikke overskud til at åbne andre breve. I den første lange periode efter døgnbehandlingen tilgår han kun sin e-Boks, når han ved, at der er breve vedrørende misbrugsbehandlingen, men han har forsat ikke overskud til at orientere sig i de resterende uåbnede breve. Det bliver mere og mere uoverskueligt for ham at skulle tilgå sin e-Boks, da brevene hober sig mere og mere op.

Sammenfattende kan der kan være flere årsager til, at udsatte borgere ikke modtager eller får kendskab til et bødeforelæg i e-Boks. Det er gennemgående for beretningerne, at de udsatte borgere ikke har de personlige ressourcer til at tilgå og benytte sig af digital post, og at det som regel er ved tilfældigheder, at de får kendskab til et modtaget bødeforelæg. Oftest er dette først længe efter fristen for at komme med indsigelser i bødeforelægget er udløbet, og borgeren er på dette tidspunkt som oftest dømt for forholdet. Hvis borgeren heller ikke får kendskab til at dommen i e-Boks i tide, kan fristen for at anmode om genoptagelse ligeledes være udløbet.

For at øge kendskabet til bødeforelæg blandt udsatte borgere, kunne der med fordel overvejes en model, hvor der rykkes telefonisk, hvis modtageren ikke reagerer inden fristen på det elektroniske fremsendte bødeforelæg. Alternativt kan borgerens bosted eller lignende kontaktes.

Anbefaling 16: Bøder til udsatte følges op af et telefonopkald eller lign.

Hvis sagen indikerer, at der er tale om en udsat eller på anden måde sårbar borger, og vedkommende ikke reagerer på bødeforelægget inden fristen, anbefales det, at politi/anklagemyndighed følger op med et telefonopkald eller en henvendelse til borgerens opholdssted, hvis de f.eks. befinder sig på herberg eller lignende. Vurderingen af, hvorvidt der er tale om en udsat borger, må bero på er en konkret vurdering, men det kan f.eks. være borgere, der er registeret med et misbrug i Kriminalregisteret, der er registreret uden bopæl, eller har bopæl på et herberg eller lignende. Det kan også være borgere, der gentagne gange har fået bøder, der kendetegner udsatte, f.eks. de såkaldte "lejrbøder" eller bøder for besiddelse af stoffer til eget forbrug. Et sådant tiltag vil kunne være med til at sikre, at de udsatte borgere, der ønsker at gøre indsigelser mod bøden, også har denne mulighed i praksis.

5.3 Manglende forståelse af bøden, processen og konsekvenser

Bødeforelægget skal indeholde en kort beskrivelse af selve forseelsen, oplysninger om den regel, der påstås overtrådt, forbrydelsens kendetegn og de forhold, der rejses tiltale for.[130]

Den ganske korte beskrivelse af selve forseelsen, som fremgår af bødeforelægget, beskriver primært i juridiske termer hvilke bestemmelser af straffeloven, der er overtrådt, se bilag 2. Det juridiske sprog og terminologi gør det vanskeligt for udsatte borgere at forstå, hvilken lovovertrædelse de reelt er sigtet for:

> *"Så fik jeg det her brev [bødeforelæg], og da jeg så åbnede det, så stod der bare at jeg skulle betale 1.500 kr. Så smed jeg det bare over i bunken til alle de andre bøder (...) der stod vist godt nok noget mere, men det fattede jeg ikke noget af"*
>
> Borger

> *"Jeg læste bare, at der stod, jeg skulle betale nogle penge for en bøde (...) og så var der bare en masse paragraffer og sådan noget (...) det har jeg jo ingen idé om, hvad betyder, så jeg tænkte bare "nå, nå" og gjorde ikke mere ved det faktisk."*
>
> Borger

> *"Jeg så noget med nogle paragraffer, og det var nok til at jeg bare smed det [bødeforelægget] ud."*
>
> Borger

Selvom det kun er ganske få af de udsatte borgere, som kan huske indholdet af et bødeforelæg, så er det helt gennemgående for disse beretninger, at udsatte borgere har svært ved – ud fra henvisninger til straffeloven – at gennemskue, hvilken lovovertrædelse der er tale om. Derfor opgiver

[130] Retsplejeloven § 832, stk. 2.

flere af borgerne helt at tage stilling til bødeforelægget og smider det ud. Det betyder, at borgerne ikke får taget stilling til skyldsspørgsmålet eller reageret på bødeforelægget.

Det er ikke kun beskrivelsen af lovovertrædelsen, der kan være svær at gennemskue for borgerne, også den videre bødesagsproces kan virke kompleks og uigennemskuelig. Det kræver i et vist omfang, at udsatte borgere frivilligt skal kontakte politiet, medmindre borgeren er enig i bøden og har mulighed for at betale den, hvilket må formodes ikke at være det mest udbredte scenarie for udsatte borgere.

At den forenklede bødesagsproces lægger op til, at udsatte borgere frivilligt skal kontakte politiet, udgør i sig selv en ganske væsentlig barriere for flere af de interviewede borgere. Det gælder i øvrigt også, når borgeren skal kontakte politiet med henblik på en afdragsordning eller anmodning om nedsættelse af bøden.[131]

Følgende case beskriver en borger, der vil undersøge bødeforelægget nærmere og gøre indsigelser, men støder på udfordringer.

Case 12 – Vanskeligheder ved at forstå bødeforelæg og gøre indsigelse

En borger modtager et bødeforelæg ca. 4 måneder efter, at han har været arresteret af politiet. Han kan ganske fint huske selve situationen, men mener, at han blev sigtet for noget andet end det, der umiddelbart fremgår af bødeforelægget. Han forsøger først at finde ud af, hvad sigtelsen omfatter, men har svært ved at gennemskue, hvad de forskellige bestemmelser i straffeloven, dækker over. Han gennemgår derfor resten af bødeforelægget for i stedet at undersøge, hvordan han kan gøre indsigelse. Her finder han ud af, at han har mulighed for at få bødeforelægget indbragt for retten, hvis han ikke er enig i sigtelsen, men både manglende kendskab til, hvordan man indbringer en sag for retten, samt bekymringer om sagsomkostninger og sagsbehandlingstider, afholder ham fra dette. Det fremgår dog tydeligt af bødeforelægget, at han har mulighed for råd og vejledning af politiet, men baseret på mange års erfaringer med politiet, og en generel mistro og mistillid til dem, har han intet ønske om at skulle kontakte politiet frivilligt. Han opgiver derfor helt at skulle gøre indsigelser mod bødeforelægget og foretager sig ikke yderligere. Han bliver senere dømt i retten.

Se også:

> *Så står der godt nok, at hvis du ikke er enig i bøden, kan du bede om et retsmøde, men hvordan fanden gør man lige det?*
>
> Borger

> *Det sker jo, at vi rent faktisk får kendskab til borgernes bødeforelæg inden for den givne frist, og vi derfor har mulighed for at få bøden indbragt for retten. Det sker ganske vist sjældent, men det sker. Vi kan jo bare ikke selv indbringe sagen for retten, men skal ligesom selv have borgeren med på idéen, og det er altså ikke altid lige nemt! (...) enten føler borgeren ikke, at*

[131] Bekendtgørelse nr. 1250 af 29. november 2019 om opkrævning af visse bøder, offerbidrag, konfiskationsbeløb m.v. samt afgørelse om udståelse af forvandlingsstraf for bøde, §§ 1, 3 og 4. og rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Strafudmåling (§§ 80-84), afsnit 5.1.1 ff.

han har overskuddet til at skulle møde i retten, ellers tror borgeren ikke på, at det vil gøre nogen forskel at få bøden indbragt for retten, da hverken politiet eller domstolen plejer at tage borgerens ord for gode varer."

Gadejuristen

Ifølge Gadejuristen er der således flere udfordringer i forhold til den forenklede bødesagsproces, når udsatte borgere ikke er enige i bøden. Dels afholder mange udsatte borgere sig fra at gøre indsigelse mod bødeforelægget, når det forudsætter at de frivilligt skal kontakte politiet, dels lægger bødesagsprocessen op til, at borgerne selv skal anmode om et retsmøde. Sidstnævnte kan være vanskeligt og formålsløst for mange udsatte borgere, som har en generel oplevelse af at være dømt på forhånd. Det betyder, at udsatte borgere ofte intet foretager sig i bødesager, hvilket får den konsekvens at de som udgangspunkt dømmes for forholdet.

Det er dog også gennemgående for interviewene, at de udsatte borgere ikke tillægger det megen opmærksomhed eller bekymring at blive dømt i en bødesag, da de hverken har incitament til eller mulighed for at betale bøden. Samtidig er de udsatte borgere ikke bekendt med, hvad det ellers kan have af konsekvenser at blive dømt i en bødesag:

"Der står jo bare, at hvis jeg ikke foretager mig noget, så kan jeg blive dømt uden yderligere varsel (...) og det må jo betyde, at jeg bliver dømt til at betale bøden? Eller? Der kan vel ikke være så meget mere i det? Det er jo bare en bøde."

Borger

De interviewede borgere betragter ikke bøden som en reel sanktion for en strafferetlig lovovertrædelse med dertilhørende retsvirkninger som enhver anden dom, jf. afsnit 3.4, men sidestiller bødeforelægget med enhver anden bøde fra f.eks. DSB. Hertil påpeger en af de interviewede borgere, som for nyligt havde modtaget et bødeforelæg, at det heller ikke fremgår af bødeforelægget, at det vil komme til at fremgå af ens straffeattest.

Ovenstående viser, at der er en række problemer for udsatte borgere i forhold til at forstå bødens indhold, processen og de langsigtede konsekvenser ved ikke at reagere på bøden.

Der henvises til anbefaling 6 4.3.2 om tydelig vejledning om, hvordan man rent praktisk gør indsigelse mod bøden og anbefaling 3 i afsnit 4.2.1 om et lettere forståeligt sprog i bødeforelæg og vejledning om bøders konsekvenser og anbefaling 4 i afsnit 4.2.2 om bedre vejledning om bødesagsprocessen og mulighederne for at få retshjælp.

Der henvises desuden til anbefaling 12 i afsnit 4.3.4 om øgede muligheder for retshjælp i bødesager. Denne anbefaling vil i høj grad også kunne hjælpe udsatte borgere med at få hjælp til de forståelsesmæssige udfordringer.

5.4 Forkert anvendelse af advarselsordning rammer særligt udsatte borgere

Politiets manglende kendskab til advarselsordningen, som er beskrevet i afsnit 4.1.1 medfører, at udsatte borgere ofte bliver uretmæssigt sigtet og senere dømt i denne type bødesager. Gadejuristen har flere eksempler, hvor det er fremgået af bødeforelægget, at borgeren er en kendt misbruger, men hvor politiet alligevel har afgjort sagen med et bødeforelæg fremfor en advarsel, se bilag 4.

For at opveje politiets manglende kendskab til advarselsordningen, uddeler Gadejuristen et lille *gult kort* til borgere med en kendt misbrugsproblematik, se bilag 3. På kortet er der oplysninger om advarselsordningens retsgrundlag, formål og hensigt. Udsatte borgere har dermed mulighed for at fremvise kortet i mødet med politiet og på den måde gøre opmærksom på advarselsordningen. Det er dog ifølge de udsatte borgere selv ikke altid nok til, at politiet lader dem slippe med en advarsel.

> *"Altså så længe det er "Blå Bus" [nærpolitiet] så er de altså helt cool, der er sgu ikke noget dér, men så snart vi kommer over på den anden side af banegården, så er der sgu ikke nogen der lader os slippe med en advarsel, heller ikke selvom vi har kortet [det gule kort] med. De konfiskerer sgu det hele (...) selv kun hvis jeg lige har til et fix mere."*
>
> Borger

Dette er blot én ud af flere fortællinger, hvor udsatte borgere oplever, at de ikke slipper med en advarsel, selvom de kan fremvise Gadejuristens gule kort. Det fremgår yderligere af deres beretninger, at de oplever stor forskel på kendskabet til advarselsordningen afhængig af, om det er nærpolitiet omkring Istedgade og Mændenes Hjem eller en tilfældig politipatrulje, som de møder. Dette er umiddelbart også Mændenes Hjems erfaring.

> *"Der er ingen tvivl om, at når det er omkring her, hvor vi ligger på Istedgade, at borgerne bliver stoppet af politiet, så kender politiet godt til advarselsordningen, og det er faktisk også det vi hører fra vores beboere. Men de skal altså ikke særligt langt væk herfra, før vi hører om, at vores beboere både har fået konfiskeret deres stoffer og senere modtaget en bøde. Faktisk er det ikke særlig lang tid siden, hvor en af vores beboere var blevet taget for noget butikstyveri nede på hjørnet ved Banegårdspladsen, hvor han samtidig fik konfiskeret sine stoffer og fik at vide, at han ville modtage en bøde. Jeg mener, det er altså kun 300 m herfra (...) Vi oplever, at der er kæmpe forskel på, om det er nærpolitiet der bliver sendt ud til sådan en situation, eller om det er en tilfældig patruljevogn."*
>
> Mændenes Hjem

Der er således flere forskellige fortællinger om udsatte borgere, der er blevet sigtet for stofbesiddelse til eget forbrug, og som har fået sagen afgjort med et bødeforelæg. Ifølge både de udsatte borgere selv, Mændenes Hjem og Gadejuristen er en stor del af forklaringen herpå, at politiet ikke i tilstrækkelig grad har udbredt kendskabet til advarselsordningen.

At der er tilfælde, hvor sager afgøres med et bødeforelæg i stedet for advarsel, erkender Københavns Politi. En forklaring herpå, er dog ifølge politiet selv, at der ikke altid er indhentet de fornødne oplysninger om brugerens daglige misbrug, sociale status samt manglende mulighed for at betale.[132]

Uanset om det skyldes politiets manglende kendskab til advarselsordningen eller mangelfuld efterforskning, vil udsatte borgere i disse tilfælde opleve at modtage et uberettiget bødeforelæg. Dette stiller store krav til, at de udsatte borgere selv får reageret på bødeforelægget, når de modtager det, og at dette sker indenfor den angivne frist.

Anbefaling 17: Påmindelse til politiet om advarselsordning ved bøder for stofbesiddelse

Det anbefales, at det i politiets skemaer til bøder eller i politiets bødeapp sikres, at politiet skal til at forholde sig til, hvorvidt personen, der er taget med stoffer på sig til eget forbrug, er en kendt misbruger, før bøden kan udstedes.

Der henvises desuden til det anførte i afsnit 4.1.1, hvor det fremgår, at Rigsadvokatmeddelelsen for nylig er blevet revideret så det fremgår, at politiet *skal* meddele en sigtet en advarsel for besiddelse af stoffer til eget forbrug, hvis betingelserne for en undtagelse er til stede, også i gentagelsestilfælde.[133]

5.5 Konklusion

Ud fra interviews med både udsatte borgere samt de organisationer/institutioner, som står udsatte borgere nærmest i samfundet, er det blevet belyst, hvordan bødesagsprocessen er særligt udfordrende for en borgergruppe, der har begrænsede personlige, sociale og økonomiske ressourcer. Det må anses for at være en naturlig følge af, at ansvaret for borgernes rettigheder og retssikkerhed i bødesagsprocessen i høj grad er lagt over på borgerne selv, hvilket rammer udsatte borgere særligt hårdt.

Bødesagsprocessen tager ikke højde for, at udsatte borgere ikke har de samme ressourcer og muligheder for at anvende digitale løsninger, men lever et liv, der er kendetegnet ved manglende tilknytning til samfundet, skiftende (hvis overhovedet nogen) fast bopælsadresse, og hvor kommunikation med og til omverden er ganske sporadisk. Det betyder, at processen i overvejende grad kører helt uden om udsatte borgere.

I analysen ses der flere eksempler på, at udsatte borgere oplever ikke at have kendskab til, at de er blevet sigtet, og/eller hvilken lovovertrædelse de er sigtet for, før de senere modtager et bødeforelæg.

[132] Besvarelse af spørgsmål nr. 321 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 21. januar 2019, sagsnr. 2019-0030-1995

[133] Gadejuristens opslag af 26. februar 2021 på Facebook. Link til den revideret rigsadvokatmeddelelse om narkotika.

Kendetegnende for mange af beretningerne er også, at udsatte borgere er dårligt rustede til at modtage bødeforelæg som digital post, fordi de f.eks. ikke er bekendt med, at de har e-Boks, eller ikke har kendskab til, hvordan man tilgår indholdet i postkassen. Derfor kan udsatte borgere opleve, at de slet ikke får kendskab til bødens eksistens før lang tid efter, at de er blevet idømt bøden ved en udeblivelsesdom.

Samtidig bliver de borgere, der bliver bekendt med bødens eksistens i rette tid, mødt af mange barrierer. Beretningerne i analysen vidner om, at udsatte borgere i særlig grad kan opleve problemer med at forstå det juridiske sprog og terminologi, ligesom også selve bødesagsprocessen kan virke kompleks, uigennemskuelig og ressourcekrævende. Det kan også være en barriere, at den udsatte borger selv skal kontakte politiet for at gøre indsigelse mod bøden.

Disse forhold medfører, at der er en overvejende fare for, at udsatte borgere bliver dømt i en bødesag uden at have haft lejlighed til at fremkomme med deres eventuelle indsigelser, fordi deres udsathed gør det vanskeligt at deltage i processen og varetage egne interesser. Det kan f.eks. gøre sig gældende i sager, hvor en udsat borger med misbrugsproblemer får en uberettiget bøde for besiddelse af euforiserende stoffer til eget forbrug i stedet for en advarsel, se afsnit 5.4.

Bøder, der er givet uberettiget, og sager, hvor udsatte borgere ikke har oplevet en retfærdig proces, kan ødelægge deres i forvejen spinkle tillid til det offentlige system, herunder strafferetssystemet. Dertil kommer, at bøders konsekvenser kan ramme socialt udsatte borgere hårdere end andre. F.eks. kan bøder på straffeattesten forringe den udsattes muligheder for at komme ind på arbejdsmarkedet.

Analysen anbefaler at:

- Når der er tale om udsatte borgere, skal politiet skal være særligt opmærksomme på at vejlede grundigt om sigtelsen.
- Når udsatte borgere ikke reagerer på et bødeforelæg inden for fristen skal politiet/anklagemyndigheden følge op med et telefonopkald eller en henvendelse til borgerens opholdssted.
- I politiets skemaer eller bødeapp skal det sikres, at politiet "tvinges" til at forholde sig til, om en person, der er i besiddelse af stoffer til eget forbrug, skal have en advarsel i stedet for en bøde.

6 Metode

6.1 Dataindsamling

6.1.1 Juridiske kilder

Analysen gør brug af juridiske kilder i form af lovgivning og lovforarbejder, afgørelser fra Den Særlige Klageret og juridisk litteratur mv. med henblik på at identificere de teoretiske udfordringer ved bødesagsprocessen.

6.1.2 Tal om bødesager fra Rigspolitiet

Derudover har Justitia den 12. november 2020 anmodet om aktindsigt i antallet af udstedte bødeforelæg i perioden fra 2009-2019, herunder bl.a. hvilke overtrædelser, det drejer sig om, hvor stor en del af bødeforelæggene, der vedtages af borgerne, og hvor stor en del, der behandles ved domstolene.

Rigspolitiet har den 16. december 2020 ved journal nr. 2020-054347 imødekommet denne anmodning og fremsendt data fra politiets bødesystem og POLSAS.[134].

Rigspolitiet havde desværre ikke muligheder for at lave et udtræk af antallet af bøder, der udstedes til borgere, som er kendt med en misbrugsproblematik mv.

Efterfølgende har Justitia stillet en række opfølgende spørgsmål. Der blev spurgt til, hvor mange af de ændrede bødeforelæg, der blev ændret af henholdsvis politiet og domstolene, hvorfor bødeforelæggene ændres, og hvad de ændres til, hvor mange borgere, der frifindes for bøder i retten, hvor meget tid, der gennemsnitligt bliver anvendt på at efterforske en bødesag, hvor mange bødeforelæg, der udstedes til personer under 18 og hvilke overtrædelser, der er tale om, og hvor mange bødesager, der bliver behandlet i retten uden en forsvarsadvokat. Derudover anmodede Justitia om svar på, hvor mange bødesager/domme i bødesager, hvor der efterfølgende blev anmodet om genoptagelse hos de respektive retter.

På trods af adskillige henvendelser til Rigspolitiet, har Rigspolitiet ikke besvaret Justitias henvendelser. Det er derfor uklart, om Rigspolitiet ikke ligger inde med de nævnte data, eller om Rigspolitiet ikke har ønsket at udlevere oplysningerne.

De fremsendte data er blevet bearbejdet af Justitia og anvendt til at afdække omfanget af bødeforelægsordningen, udviklingen i bødeforelægsordningen samt den generelle udvikling af bødesager. Yderligere afdækkes omfanget af bødesager, der afgøres ved en udeblivelsesdom, og bødesager der behandles ved et retsmøde.

6.1.3 Interviews med professionelle aktører

Justitia har i perioden oktober 2020 til februar 2021 foretaget en række kvalitative interviews med forskellige professionelle aktører i bødesagsprocessen, med henblik på at indhente erfaringer og

[134] Politiets sagsbehandlingssystem.

synspunkter fra de professionelle aktører i bødesagsprocessen; dommere, anklagere og forsvarsadvokater.

Formålet med interviewene har - ud fra aktørernes praktiske erfaringer - været at identificere retssikkerhedsmæssige svagheder i bødesagsprocessen og belyse, fordele og ulemper ved processen. Disse interviews er alene anvendt til at identificere, hvor i processen, der kan opstå svagheder, og afdækker ikke, i hvilket omfang problemerne måtte optræde.

Justitia har gennemført interviews med fire dommere, syv forsvarsadvokater (hvoraf tre har anklagerbaggrund), og en anklagerfuldmægtig. Derudover har Justitia gennemført syv kortere interviews med medarbejdere fra retshjælpskontorer.

Interviewene er gennemført telefonisk eller via Microsoft Teams, og de interviewede er på forhånd blevet oplyst om, hvilke emner der ville blive spurgt ind til, men selve spørgerammen er ikke blevet udleveret på forhånd. Spørgsmålene til de professionelle aktører (dommere, forsvarere og anklagere) har primært drejet sig om deres praktiske erfaringer med behandling af bødesager, deres holdninger til fordele og ulemper ved processen, og deres holdning til processens indretning ud fra en retssikkerhedsmæssig synsvinkel. Interviewene har haft en varighed på 30-45 minutter.

De interviewede personer er anonymiserede og fremgår alene med stillingsbetegnelse i det omfang de er citeret i analysen. De interviewede har godkendt de citater, der anvendes i analysen, se dog afsnit 6.1.5.

6.1.4 Cases fra borgere og pressen

Justitia har via opslag på sociale medier (Facebook og LinkedIn) den 19. november 2020 efterlyst cases fra borgere, der har oplevet at modtage et bødeforelæg, de ikke var enige i, med henblik på at belyse, hvordan bødesagsprocessen opleves for borgere, der ønsker at gøre indsigelser mod bøden.

Justitia har på baggrund af samtaler med de pågældende omskrevet vidneudsagnet til cases og har også fået tilsendt kopi af de pågældende bødeforelæg.

Derudover har Justitia indsamlet en række relevante eksempler, der har været beskrevet i pressen. Disse er ligeledes anvendt og i visse tilfælde omskrevet til cases.

6.1.5 Interviews med udsatte borgere m.fl.

Justitia har i perioden september 2020 til december 2020 foretaget 10 face-to-face interviews med udsatte borgere og 5 interviews med organisationer og institutioner, der til dagligt hjælper og støtter udsatte borgere.

Formålet med interviewene har været - ud fra udsatte borgeres egne beretninger - at identificere hvilke udfordringer udsatte borgere oplever ved den forenklede bødesagsproces. Disse beretninger er suppleret med forskellige organisationers og institutioners praktiske erfaringer med at hjælpe udsatte borgere i bødesager, herunder de udfordringer de erfarer, at udsatte borgere oplever ved den forenklede bødesagsproces.

Alle interviewene er afviklet og efterfølgende kodet efter en tematisk tilgang, der tager afsæt i udsatte borgeres oplevelse af den forenklede bødesagsproces, og hvordan udsatte borgere forstår og fortolker et bødeforelæg. Interviewene med udsatte borgere har haft en varighed på 20-35 minutter og alle er anonymiseret. Interviewene med organisationer og institutioner har haft en varighed på 40-90 minutter og fremgår med navns nævnelse.

De interviewede har givet samtykke til, at interviewet er blevet optaget, transskriberet og inddraget i analysen.

Bilag 1 - Antal bødesager

Tabel – Tal om bødesager indhentet fra Rigspolitiet som svar på aktindsigt af 16. december 2020 – inkluderer bøder udstedt af særmyndigheder

År	**Antal bødeforelæg 2009-2019**	**Antal bødeforelæg der vedtages af borgeren**	**Antal bødeforelæg som afsluttes ved udeblivelsesdom af domstolene**	**Antal bødeforelæg der bliver behandlet af domstolene med tiltalte borgeres tilstedeværelse**	**Antal bødeforelæg der senere bliver ændret til f.eks. advarsel el. andet (f.eks. ved stofbesiddelse til eget forbrug)**
2009	446.732	406.612	33.001	4.188	2.931
2010	462.657	419.015	35.516	4.680	3.446
2011	486.535	434.427	43.390	5.334	3.384
2012	482.945	374.959	101.100	4.056	2.830
2013	529.299	444.336	78.370	3.836	2.757
2014	475.971	386..776	82.962	3.638	2.595
2015	593.906	461.714	102.250	3.640	26.302
2016	707.240	567.145	97.301	3.032	39.762
2017	780.534	642.129	92.896	2.042	43.467
2018	747.746	586.701	121.795	1.965	37.285
2019	733.981	578.676	117.931	2.054	35.320

Bilag 2 - Eksempel på bødeforelæg 1

Østjyllands Politi
Adm. Sekretariat Aarhus, Ridderstræde 1
8100 Aarhus C
Tlf. 87311448

POLITI

Bødeforelæg

R058 2.16

Dato: [redacted]
Journalnr.: [redacted]
Inr.: [redacted]

[redacted]

Beskrivelse af forseelsen

Bekendtgørelse om euforiserende stoffer § 27, stk. 1, jf. § 2, jf. bilag liste A nr. 1, ved den [redacted] på [redacted] at have været i besiddelse 1 stk. joint til eget brug.

Vedtagelse af ovenstående er i medfør af straffelovens § 75, stk. 2 samtidig udenretlig konfiskation af 1 stk. joint.

BØDEFORELÆG

1. Bøde **2.000,00 kr.**

2. Hvis der er omkostninger, som du skal betale, vil beløbet fremgå af den opgørelse, der er vedlagt.

Hvis du er enig i bøden, skal du betale eller kontakte politiet
Du skal betale bøden og eventuelle omkostninger senest 30 dage fra datoen på opgørelsen. Hvis du betaler, er sagen afgjort, og den kommer ikke for retten. Du kan betale bøden ved at benytte de betalingsoplysninger, der fremgår af opgørelsen. Hvis du ikke kan betale bøden, skal du inden samme frist kontake politiet (indfordringskontoret).

Hvis du ikke er enig i bøden, kan du bede om et retsmøde
Du skal senest 30 dage fra datoen på opgørelsen kontakte politiet (indfordringskontoret), hvis du ønsker sagen behandlet i et retsmøde. Sagen bliver herefter sendt til retten, og du bliver indkaldt til et retsmøde, hvor du kan komme med din forklaring og dine synspunkter i sagen.

Hvis du intet foretager dig, kan du blive dømt uden yderligere varsel
Hvis du ikke betaler bøden og heller ikke kontakter politiet (indfordringskontoret) senest 30 dage fra datoen på den vedlagte opgørelse, bliver sagen sendt til retten. Retten kan **uden yderligere varsel dømme dig** for den lovovertrædelse, som bødeforelægget angår. Du bliver således **ikke indkaldt til et retsmøde**, og du kan **ikke anke dommen.**

Indfordringskontorets adresse og telefonnummer står øverst på opgørelsen.

Unge under 18 år og personer med særlig lav indkomst kan i nogle tilfælde få bøden nedsat. Vejledning om bødenedsættelse og aktindsigt findes på www.politi.dk under love og rettigheder/Bødetakster.

Med venlig hilsen

[redacted]

Bilag 3 - Gadejuristens kort

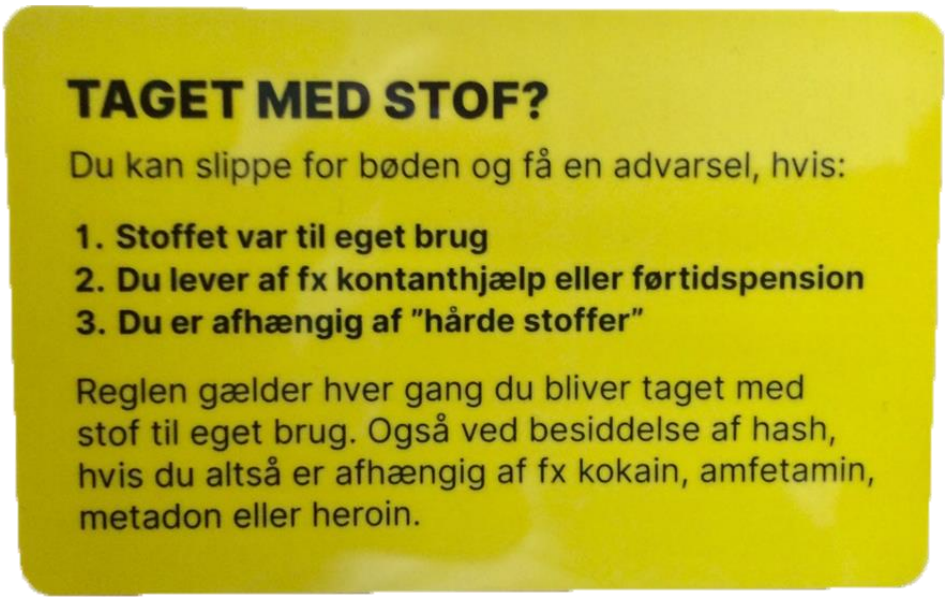

TAGET MED STOF?

Du kan slippe for bøden og få en advarsel, hvis:

1. **Stoffet var til eget brug**
2. **Du lever af fx kontanthjælp eller førtidspension**
3. **Du er afhængig af "hårde stoffer"**

Reglen gælder hver gang du bliver taget med stof til eget brug. Også ved besiddelse af hash, hvis du altså er afhængig af fx kokain, amfetamin, metadon eller heroin.

Bilag 4 - Eksempel på bødeforelæg 2

Københavns Politi
Operativ Specialafdeling Sektion 3
Politigården
1567 København V
Tlf. 33141448

Afhøringsrapport
Sigtet

Dato: Torsdag den 06. juli 2017

[redacted]
Inr.: [redacted]
Journalnr.: [redacted]

Forhold nr.:

Bilag nr.:

Afhøring af
[redacted]

Fødested
[redacted]

Nationalitet
[redacted]

Afhøring begyndte
Torsdag den 06. juli 2017 kl. 11.16

Afhøring blev afsluttet
Torsdag den 06. juli 2017 kl. 11.19

Sagens art
Lovgivning om euforiserende stoffer

Gerningstidspunkt/-rum
Torsdag den 06. juli 2017 kl. 11.15

Gerningssted
Ud for
Reverdilsgade 10
1701 København V

Kommune
København

Sigtelse
Bekendtgørelse om euforiserende stoffer § 27, stk. 1, jf. § 3, jf. bilag liste B nr. 104, ved den 06. juli 2017 ca. kl. 11.15 ud for, Reverdilsgade 10, i København at have været i besiddelse af 10 stk. metadon piller til eget brug.

Formregler

Afhøringsform: personligt på stedet.
Afhørte blev gjort bekendt med sigtelsen, og at han ikke har pligt til at udtale sig til politiet jf. rpl.s § 752 stk. 1.
Sigtede nægter.
Afhørte ønskede ikke at gennemlæse sin forklaring.

Afhøringens resultat:

Udskrevet den 06/07-2017, kl. 17:57 af 27703

Afhøringsrapport
Sigtet

Dato: Torsdag den 06. juli 2017

[redacted]

Journalnr.: [redacted]

Sigtede nægtede forholdet og forklarede, at han havde fået dem udleveret på misbrugscenteret.

Afhøringen blev afsluttet
Torsdag den 06. juli 2017 kl. 11.19

Afhørtes underskrift

[redacted]

Sagsbehandlers underskrift

Udskrevet den 06/07-2017, kl. 17:57 af 27703

Side 2

Københavns Politi
Operativ Specialafdeling Sektion 3
Politigården, 1567 København V
Tlf.: 3314-1448

Kosterrapport

Dato: 06. juli 2017
J.nr.: [redacted]

Bestillingsparametre:
Journalnr.: [redacted]
Kosternr. fra: 0*** til: 0001

Forhold nr.:
Bilag:
Anm. Opret.:Torsdag d. 06/07-2017

Lovgivning om euforiserende stoffer
Ud for, Reverdilsgade 010, 1701 - København V
06/07-2017-11.15

Nr.	Emne	Dato	Kvittering
*** :	Øvrige ting/Andre øvrige ting [redacted]		
** :	Øvrige ting/Andre øvrige ting [redacted] Sigtede nægter.		
1 :	Medicin/narko/Metadon/narko/medicin 10 stk. Metadon piller Fundet i sigtedes jakke inderlommer		

[redacted]

JOUR0033
V 42
21052010

POLSAS d. 06/07-2017, kl. 17.18 af 27703

Side 1 af 1

Københavns Politi
Politianklagersektionen
Politigården, 1567 København V
Tlf. 33141448

Bødeforelæg

Dato: 02. oktober 2017
Journalnr.: [redacted]
Id-nr: [redacted]

[redacted]

Beskrivelse af forseelsen

Overtrædelse af bekendtgørelse om euforiserende stoffer § 27, stk. 1, jf. § 3, jf. liste B nr. 104, ved den 6. juli 2017 ca. kl. 11.15 på Reverdilsgade ud for nr. 10 i København at have været i besiddelse af 10 tabletter indeholdende metadon til eget brug, selv om disse ikke var udstedt på recept.

Der vil samtidig ske konfiskation af 10 tabletter indeholdende metadon.

(tidl afgørelser er fra før 1/7-07 → derfor 1. gangs)

BØDEFORELÆG

1. **Bøde.** **3.000,00 Kr.**
2. **Hvis der er omkostninger, som du skal betale, vil beløbet fremgå af den opgørelse, der er vedlagt.**

Hvis du er enig i bøden, skal du betale eller kontakte politiet
Du skal betale bøden og eventuelle omkostninger senest 30 dage fra datoen på opgørelsen. Hvis du betaler, er sagen afgjort, og den kommer ikke for retten. Du kan betale bøden ved at benytte de betalingsoplysninger, der fremgår af opgørelsen. Hvis du ikke kan betale bøden, skal du inden samme frist kontakte politiet (indfordringskontoret).

Hvis du ikke er enig i bøden, kan du bede om et retsmøde
Du skal senest 30 dage fra datoen på opgørelsen kontakte politiet (indfordringskontoret), hvis du ønsker sagen behandlet i et retsmøde. Sagen bliver herefter sendt til retten, og du bliver indkaldt til et retsmøde, hvor du kan komme med din forklaring og synspunkter om sagen.

Hvis du intet foretager dig, kan du blive dømt uden yderligere varsel
Hvis du ikke betaler bøden og heller ikke kontakter politiet (indfordringskontoret) senest 30 dage fra datoen på den vedlagte opgørelse, bliver sagen sendt til retten. Retten kan **uden yderligere varsel dømme dig** for den lovovertrædelse, som bødeforelægget angår. Du bliver således **ikke indkaldt til et retsmøde**, og du kan **ikke anke dommen**.

Indfordringskontorets adresse og telefonnummer står øverst på opgørelsen.

Bødeforelæg fortsat

Dato: 02. oktober 2017
Journalnr.: [redacted]
Id-nr: [redacted]

Unge under 18 år og personer med særlig lav indkomst
Unge under 18 år og personer med særlig lav indkomst kan i nogle tilfælde få bøden nedsat. Vejledning om bødenedsættelse og aktindsigt findes på www.politi.dk under Love og rettigheder/Bødetakster.

Med venlig hilsen

specialkonsulent

Side 2

Københavns Politi
Operativ Specialafdeling Sektion 3
Politigården
1567 København V
Tlf. 33141448

HVID
Sagsreol
Narkosager

Sagsoversigt

Dato: Fredag den 14. juli 2017

Journalnr.: [redacted]

Sagens art
Lovgivning om euforiserende stoffer

Gerningstidspunkt/-rum
Torsdag den 06. juli 2017 kl. 11.15

Gerningssted
Ud for
Reverdilsgade 10
1701 København V

Kommune
København

Sigtet
[redacted]

Fødested
[redacted]

Nationalitet
[redacted]

MODTAGET
Administrativ Sektion Teglholm Allé
17 JULI 2017

Bemærkninger
Politianklagersektionen.

Gentagelse

[redacted]
kontorfuldmægtig
Sagsbehandlers underskrift

Udskrevet den 14/07-2017, kl. 14:46 af 08689

Københavns Politi
Operativ Specialafdeling Sektion 3
Politigården
1567 København V
Tlf. 33141448

Anmeldelsesrapport

Dato: Torsdag den 06. juli 2017
Rettet: Torsdag den 06. juli 2017

Journalnr.: [redacted]

Ad.journalnr.: [redacted]

Anmeldelsesdato/klokkeslæt
Torsdag den 06. juli 2017 kl. 11.15

Anm.måde
Pers.

Forhold nr.:

Bilag nr.:

Sagens art
Lovgivning om euforiserende stoffer

Gerningstidspunkt/-rum
Torsdag den 06. juli 2017 kl. 11.15

Gerningssted
Ud for
Reverdilsgade 10
1701 København V

Kommune
København

Sagens genstand
SIG blev fundet i besiddelse af 10 Metadon 20 mg. piller efter handel med kendt sælger. SIG nægter. Indberettet.

Personer

Anmelder
Politibetjent [redacted]
c/o Operativ Specialafdeling
Politigården
1567 København V / København kommune

Fødested

Nationalitet
DK

Sigtet
[redacted]

Fødested
[redacted]

Nationalitet
[redacted]

Sendt til:

REC	NEC	KTA	KC	Andet
[]	[]	[]	[]	[]

Udskrevet den 06/07-2017, kl. 17:13 af 27703

Anmeldelsesrapport

Dato: Torsdag den 06. juli 2017
Rettet: Torsdag den 06. juli 2017

Journalnr.: [redacted]

Sagsbehandlers underskrift

Udskrevet den 06/07-2017, kl. 17:13 af 27703

Side 2

Københavns Politi
Operativ Specialafdeling Sektion 3
Politigården
1567 København V
Tlf. 33141448

Rapport
Fortsat

Dato: Torsdag den 06. juli 2017

Journalnr.: [redacted]

Forhold nr.:

Bilag nr.:

I forbindelse med målrettet indsats mod den åbenlyse handel med piller og narkotika på Vesterbro onsdag d. 6. juli 2017 ca. kl. 11:15, havde pa. [redacted] oprettet observation mod Reventlowsgade ud for 7, bagindgangen til Københavns Hovedbanegård.

Jeg agerede stophold i området omkring Reverdilsgade/Colbjørnsensgade.

Pa. [redacted]t meddelte over den interne radio, at der var sket en handel, og at køber, nu sigtede, gik i retning mod Colbjørnsensgade.

Køber signaliseres som:

> B: Mand, Dansk, 50-60 år gammel, i rullestol, medbringende piller som netop var blevet handlet i sin jakke inderlomme.

Jeg fik visuel kontakt med B i krydset Reventlowsgade/ Reverdilsgade, og kunne følge ham hele vejen ad Reverdilsgade, hvor jeg rettede henvendelse til nu sigtede ud for nr. 10

Nu sigtede identificerede sig ved hjælp af et dansk pas med vellignende foto som værende [redacted].

Udskrevet den 06/07-2017, kl. 17:53 af 27703

Rapport
Fortsat

Dato: Torsdag den 06. juli 2017

Journalnr.: [redacted]

KR: Kendt, ej søgt.

FR: Tilmeldt adressen.

[redacted] blev sigtet for lov om euforiserende stoffer. Han blev gjort bekendt med, at han ikke havde pligt til at udtale sig til politiet.

Ved den efterfølgende visitation fandt jeg en ubrudt blisterpakke med 10 stk. Metadon 20 mg. piller i sigtedes jakke inderlomme.

Sigtede kunne ikke fremvise en recept på disse.

Sigtede nægtede forholdet.

Afhøringsrapport, Sigtet, vedlagt.

Idet sigtede ikke kunne fremvise en recept på pillerne, og jævnfør pa. Casper Cronquist's observationer, blev de 10 stk. metadon 20 mg. piller beslaglagt til sagen under:

Koster nr. 1: 10 stk. Metadon 20 mg. piller

Som bevis i sagen og med henblik på senere destruktion.

Udskrevet den 06/07-2017, kl. 17:53 af 27703

Side 2

Rapport
Fortsat

Dato: Torsdag den 06. juli 2017

Journalnr.: [redacted]

Kosterrapport vedlagt.

Sigtede ønskede ikke beslaglæggelsen forelagt retten indenfor 24 timer.

Sigtede forlod efterfølgende stedet.

Se konfererende salgssag under journalnummer: [redacted]

Sagsbehandlers underskrift

Udskrevet den 06/07-2017, kl. 17:53 af 27703

Side 3

Københavns Politi
Politianklagersektionen
Politigården, 1567 København V
Tlf. 33141448

Bødeforelæg

Dato: 02. oktober 2017
Journalnr.: [redacted]
Id-nr: [redacted]

[redacted]

KOPI

80-1438/18

Beskrivelse af forseelsen

Overtrædelse af bekendtgørelse om euforiserende stoffer § 27, stk. 1, jf. § 3, jf. liste B nr. 104, ved den 6. juli 2017 ca. kl. 11.15 på Reverdilsgade ud for nr. 10 i København at have været i besiddelse af 10 tabletter indeholdende metadon til eget brug, selv om disse ikke var udstedt på recept.

Der vil samtidig ske konfiskation af 10 tabletter indeholdende metadon.

BØDEFORELÆG

1. **Bøde.** **3.000,00 Kr.**
2. **Hvis der er omkostninger, som du skal betale, vil beløbet fremgå af den opgørelse, der er vedlagt.**

Hvis du er enig i bøden, skal du betale eller kontakte politiet
Du skal betale bøden og eventuelle omkostninger senest 30 dage fra datoen på opgørelsen. Hvis du betaler, er sagen afgjort, og den kommer ikke for retten. Du kan betale bøden ved at benytte de betalingsoplysninger, der fremgår af opgørelsen. Hvis du ikke kan betale bøden, skal du inden samme frist kontakte politiet (indfordringskontoret).

Hvis du ikke er enig i bøden, kan du bede om et retsmøde
Du skal senest 30 dage fra datoen på opgørelsen kontakte politiet (indfordringskontoret), hvis du ønsker sagen behandlet i et retsmøde. Sagen bliver herefter sendt til retten, og du bliver indkaldt til et retsmøde, hvor du kan komme med din forklaring og synspunkter om sagen.

Hvis du intet foretager dig, kan du blive dømt uden yderligere varsel
Hvis du ikke betaler bøden og heller ikke kontakter politiet (indfordringskontoret) senest 30 dage fra datoen på den vedlagte opgørelse, bliver sagen sendt til retten. Retten kan **uden yderligere varsel dømme dig** for den lovovertrædelse, som bødeforelægget angår. Du bliver således **ikke indkaldt til et retsmøde**, og du kan **ikke anke dommen**.

Indfordringskontorets adresse og telefonnummer står øverst på opgørelsen.

Københavns Politi - ACV
Københavns Politi
Postboks 1289, 7500 Holstebro
borger.dk/virk.dk
Tlf.: 9610-1449

Dato: 08. januar 2018
J.nr.: [redacted]

Københavns Byret
Nytorv 25
1450 København K

Tiltalerejsning vedr. bødeforelæg

Opgørelse pr. 08/01-2018

Bøde

Bødeforelæg den 13. november 2017	3.000,00 kr.
I alt	**3.000,00 kr.**

Vedlagt fremsendes sagen vedrørende

[redacted]

Sagen har ikke kunnet afgøres udenretlig og der rejses hermed tiltale mod den pågældende i overensstemmelse med det vedlagte bødeforelæg.

Der gøres opmærksom på, at det i bødeforelægget er angivet, at den pågældende, hvis bødeforelægget ikke vedtages, uden yderligere varsel kan blive dømt for det forhold, som bødeforelægget angår, medmindre den pågældende inden for den frist, der er fastsat i bødeforelægget har anmodet om, at sagen behandles ved et retsmøde.

Pågældende har ikke reageret på bødeforelægget.

BODE0038
V 4
15.07.2013

Udskrevet af 35696

Side 1 af 1

Bødeforelæg fortsat

Dato: 02. oktober 2017
Journalnr.: [redacted]
Id-nr: [redacted]

Unge under 18 år og personer med særlig lav indkomst
Unge under 18 år og personer med særlig lav indkomst kan i nogle tilfælde få boden nedsat. Vejledning om bødenedsættelse og aktindsigt findes på www.politi.dk under Love og rettigheder/Bødetakster.

Med venlig hilsen

[redacted]

Side 2

Københavns Byret

KØBENHAVNS BYRET DANMARKS DOMSTOLE

Anklagemyndighed ACV
Politiets nr. [redacted]

DOM

afsagt den 15. januar 2018

Sagens nr. 80-1438/2018
Anklagemyndigheden
mod
[redacted]

Anklageskrift med bødeforelæg er modtaget den 15. januar 2018.

Anklagemyndigheden har oplyst, at tiltalte ikke har anmodet om, at sagen behandles ved et retsmøde.

Retten anser derfor tiltalte for at have tilstået forholdet.

På den baggrund, og da sagens omstændigheder ikke taler imod dette, finder retten tiltalte skyldig i den tiltale, der er rejst i vedhæftede anklageskrift.

Tiltalte straffes som nedenfor bestemt.

Thi kendes for ret:

Tiltalte [redacted] straffes med bøde på 3.000 kr.

Forvandlingsstraffen er fængsel i 6 dage.

Hos tiltalte konfiskeres 10 tabletter indeholdende metadon.

Tiltalte skal betale sagens omkostninger.

dom1.dtd

JUSTITIA

DANMARKS UAFHÆNGIGE
JURIDISKE TÆNKETANK